

ОШ „Михаило Младеновић Сеља”, Дудовица

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА VII РАЗРЕД
ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
за период од 2022-2026. године
са почетком примене од школске 2022/23.**

Одељењско веће VII разреда

СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Сврха програма образовања

- Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом и сложенем друштву.
- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, друштвеном и културном животу и доприноси демократском, економском и културном развоју друштва.

Циљеви и задаци програма образовања су:

- развој интелектуалних капацитета и знања деце и ученика нужних за разумевање природе, друштва, себе и света у коме живе, у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима;
- подстицање и развој физичких и здравствених способности деце и ученика;
- оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење, у складу са начелима сталног усавршавања и начелима доживотног учења;
- оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и будући живот;
- развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина;
- усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва;
- уважавање плурализма вредности и омогућавање, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и добробити за све;
- развијање код деце и ученика радозналости и отворености за културе традиционалних цркава и верских заједница, као и етничке и верске толерантности, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања која нарушавају остваривање права на различитост;
- поштовање права деце, људских и грађанских права и основних слобода и развијање способности за живот у демократски изграђеном друштву;
- развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и потстицање индивидуалне одговорности

План наставе и учења за седми разред основног образовања

Р.број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ		
1.	Српски језик и књижевност	4	144
2.	Српски као нематерњи језик ¹	3	108
3.	Страни језик- енглески језик	2	72
4.	Ликовна култура	1	36
5.	Музичка култура	1	36
6.	Историја	2	72
7.	Географија	2	72
8.	Физика	2	72
9.	Математика	4	144
10.	Биологија	2	72
11.	Хемија	2	72
12.	Техника и технологија	2	72
13.	Информатика и рачунарство	1	36
14.	Физичко и здравствено васпитање	3	108
УКУПНО: А		28-31*	1008-1116*
Р.број	Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		

¹Реализује се уколико се настава одржава на матерњем језику националне мањине

1.	Верска настава / Грађанско васпитање ²	1	36
2.	Други страни језик-Руски језик	2	72
3.	Матерњи језик / говор са елементима националне културе ³	2	72
УКУПНО: Б		3-5*	108-180*
УКУПНО: А+Б		31-34*	1116-1224*

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

Р.број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	Нед.	Год.
1.	Редовна настава	31-34*	1116-1224*
2.	Слободне наставне активности ⁴ (СНА)	1	36
3.	Допунска настава	1	36
4.	Додатни рад	1	36
Р.број	В. ПОНУЂЕНЕ СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ		
1.	Домаћинство	1	36
2.	Уметност	1	36
3.	Филозофија са децом	1	36
Р. број	Г. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА		
1.	Час одељењског старешине	1	36
2.	Ваннаставне активности	1	36
3.	Екскурзија	2 дана годишње	

²Ученик бира један од понуђених програма.³Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да одабере овај програм, али није у обавези.⁴ СНА школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Ученик обавезно бира једну од понуђених активности.

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

СРПСКИ ЈЕЗИК (VII разред)

Циљ и задаци

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци наставе српског језика:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
 - развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;
 - увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког);
 - оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу;
- поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
 - развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
 - поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);
- усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске уметности
- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;

- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији;
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима. Оперативни задаци:
- упознавање појма синтагма
- упознавање развоја књижевног језика
- упознати расправу као облик усменог и писменог изражавања
- осамостаљивање за анализу лирских, епских и драмских дела
- усвојити појмове специфичне за филмску и сценску уметност
- систематизовати градиво из свих програмских подручја

Садржаји програма	Обрада	Утврђивање	Систематизација	Укупно
Језик	33	18	10	61
Граматика	32	16	8	56
Правопис	1	2	2	5
Књижевност	34	10	5	49
Школска лектира	25	7	4	36
Домаћа лектира	9	3	1	13
Култура изражавања	7	17	10	34
Говорно изражавање	2	6	3	11
Писмено изражавање	5	11	7	23
Укупно	74	45	25	144

Редни број теме	Назив теме	Кључни појмови	Компетенције Опште међупредметне компетенције	Предметни исходи	Стандарди	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко-методичко упутство)	Начин провере остварености исхода
1.	Граматика	Врсте речи -Значење и употреба падежа -Појам и врсте синтагме -Појам актива и пасива -Подела реченица према комуникативној функцији -Независне предикатске реченице у напоредном односу -Конгруенција -Кратки акценти -Словенски језици и порекло српског језика	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација	систематизовати граматичке категорије променљивих речи (род, број, падеж, вид, степен поређења, лице) систематизујемо стечена знања о падежима и њиховим значењима -различите врсте синтагми(именичка, апозиција, апозитив) појам пасива који се глуми уз помоћ речце се и пасив саграђен са трпним придевом појам комуникативне функције реченица -Посебно уочити на датим примерима различите врсте односа (саставни, раставни, супротни, искључни, закључни) -Наставник објашњава појам конгруенције -На карактеристичним примерима демонстрирају се кратки силазни и кратки узлазни акценти -Стварање старословенског језика (Ћирило и Методије,старословенск а писма)	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези са облицима речи CJ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама CJ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези са њима)	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: На датим примерима препознају и подсећају се основних значења појединих падежа -Уочавање примера падежне синонимије у задатим реченицима -Ученици уочавају слагање речи и одступање (неправилности) у изражавању ако се одступи од слагања реченичних делова -Ученици повезују градиво историје и српског језика -Упознају се са одликама старословенског писма Увођење ученика у главне појмове граматике, српског језика прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима Самоевалуација и евалуација Корелација:историја,верона ука,традиција,страни језици	<i>Формативно</i> <i>, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</i> <i>Домаћи задатак</i> <i>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i>

2.	Правопис	Велико слово, знакови интерпункције, писање речце НЕ	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција - Естетичка компетенција	Задатим примером утврдити стечена знања о правопису - На задатом примеру навести ученике да уоче правилну употребу великог слова, писања речце НЕ, употребу зареза, тачке и зареза, неколико тачака, цртице.	CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: текстова, табела Самоевалуација и евалуација Кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке - Дата правописна правила ученици примењују у говорној култури Корелација: страни језици, информатика	<i>Формативно , свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</i> <i>Рад на тексту- групни рад</i> <i>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i> <i>Домаћи задатак</i> <i>Писана провера- вежба</i>
----	----------	--	---	--	---	--	---

3.	Писмено изражавање	Писмене вежбе и домаћи задаци, провере знања	-Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Дигитална компетенција - Естетичка компетенција	-Различитим темама развијати ученичку писану културу -Занимљивим избором тема мотивисати ученике на испољавање креативности -Одређеним темама мотивисати ученике да што више читају и пишу -Систематизацијом обрађеног градива мотивисати ученике да усвоје граматичка правила из области врста речи, падежа, реченице, правописа и теорије књижевности	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан CJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслов деловима текста CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Ученици развијају своју писменост -Ученици подстичу своју стваралачку моћ и развијају кретивност -Одговарањем на различите теме ученици негују врлине и позитивне вредносне системе -Многобројним примерима ученици евалуирају своје знање -Ученици практично примењују усвојена теоријска знања о речима, реченици и падежима -Самостално примењују правописна правила Самоевалуација и евалуација Корелација: веронаука, народна традиција, историја, музичко	<i>Формативно</i> <i>, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</i> <i>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i> <i>Домаћи задатак- Радна свеска</i> <i>Писана провера- вежба</i>
----	--------------------	--	---	---	---	--	---

4.	Усмено изражавање	Говорне вежбе, изражајно казивање стихова, јачање вербалног самопоуздања	Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција - Естетичка компетенција	Различитим говорним вежбама наставник код ученика развија говорну културу -Наставник подстиче ученике и упућује их на изражајно казивање стихова -Давањем слободе ученицима да се самостално изражавају наставник развија ученичко самопоуздање	CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан CJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Јавним излагањем ученици развијају реторичке способности -Изражајним казивањем стихова потврђују лепоту народног стваралаштва -Самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију Самоевалуација и евалуација Корелација: реторика, историја,	<i>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</i> <i>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i> <i>Презентације ученика, панои</i> <i>Домаћи задатак</i> <i>Писана провера-вежба дебата</i>
----	-------------------	--	--	--	--	---	--

5.	Књижевност	Лирика, епика	-Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Дигитална компетенција - Естетичка компетенција	Заинтересовати ученике за поједине писце појединоста из приватног живота. -Занимљивим приступом датим песмама мотивисати ученике да читају и факултативне садржаје -Тематско-мотивском анализом наводити ученике да уочавају многобројна стилска изражајна средства -Композицијском анализом упознати ученике са знањима о стиху, строфи и рими -На датим тесковима наставник демонстрира приповедне поступке (дескрипција, нарација, дијалог, монолог, унутрашњи монолог) -На примерима из свакодневног живота наводити ученике да усвоје знања о приповедним поступцима -Поређењем различитих текстова упутити ученике да препознају различите приповедне врсте -Мотивисати ученике да праве разлику између народног и уметничког стваралаштва и износе лични став о томе -На конкретним примерима из дела наводити ученике да дате ситуације повезују са онима из свакодневице и да правилно вреднују поступке ликова	CJ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела са именима аутора тих дела CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани, неримовани; осмерац и десетерац) CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог, монолог CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: тему, мотив, фабулу, време и место радње, лик... CJ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломка, ликова, карактеристичних ситуација CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре књижевноуметничком тексту CJ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Изражајним читањем ученици утичу на говорну културу -Читањем самостално доносе закључке о стваралаштву појединих писаца -Уочавањем стилских средстава ученици вреднују литерарни поступак -На примеру песме стичу и примењују знања о строфи, стиху и рими. -Читањем различитих приповедних врста ученици развијају позитиван став о прозном стваралаштву -Познавањем стваралачког опуса неког писца ученици самостално закључују о вредностима тих дела -Читајући уче да препознају оно што ће их лично највише заинтересовати и подстаћи да се тиме додатно баве -На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача -Упоређују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике Самоевалуација и евалуација Повезивање са савременошћу Корелација су другим предметима: српски, ликовно, веронаука, географија	<i>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</i> <i>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i> <i>Домаћи задатак</i> <i>Провера</i>
----	------------	---------------	---	---	---	---	--

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)

- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
-

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ

Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика

Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању: Сл. гласник РС, бр. 34/2019, 59/2020 и 81/2020

Шта пратимо		Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета;	процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине, руковање прибором и технологијама и извођење радних задатака.	ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену одличан (5);	- Формативно оцењивање: Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника	Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања 5 Ко не зна одговор -	Свакодневно бележење током године
			-Комисија ученика и наставница	Учесталост јављања и распоред јављања по месецима	Пресек стања по тромесечју
		ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену врло добар (4);	- Усмено одговарање	Свеобухватност одговора Хронолошка прецизност Хоризонтално и вертикално повезивање градива	По потреби, бар једном у полугодишту
			-Редовност доношења домаћег -Ученици воде евиденцију	За три недоношења домаћег -1 у свеску, а након опомене и у дневник	Свакодневно током године праћење
			Прегледање свески	Уредност Све забележено са часова	На крају наставне године

		ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и већи део на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену добар (3);	- Писане провере Ученици дају самопроцену оцене	Бодовање: 40-54%-2 55-69%-3 70-84%-4 85-100%-5	Након сваке теме
			- Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)	Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (пано, табела...)	По потреби
		ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавања уз помоћ наставника захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, односно захтеве који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и, добија оцену довољан (2);	- Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)	Прва три пара која ураде добијају +5	По потреби
			Читалачки дневник	Уредно вођење + Изузетно детаљно, свеобухватно и комплетно 5	Крај школске године
	Ангажовање ученика у настави. одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима	веома висок степен ангажовања ученика (5)	Вођење евиденције од стране наставника о: -Јављању на часовима (учесталост и активност по месецима) -Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти) -Учешћу на такмичењима -Посета културно-историјским институцијама и догађајима (позориште) -Несебичном пружању помоћи другим ученицима -Израда панова, различитих врста излагања	-Све што је рађено на часу налази се у свескама и уредно је написано -Учесталост јављања и активност по месецима -Учествује, помаже другима, израђује самостално или у сарадњи са другима продукте рада -Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда панова, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...) -Спреман је да помогне другима -Иницијатива и квалитет продукта	-Пресек стања по тромесечјима
		висок степен ангажовања ученика (4)			
		уз ангажовање ученика (3)			
		ангажовање ученика (2)			

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК – 7. РАЗРЕД

Циљ наставе енглеског језика је развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.

Преглед тема/комуникативних функција, исхода, наставних садржаја и оперативних задатака, броја часова по теми и укупно:

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Обрада	Остали типови	Број часова по теми
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писменој комуникацији:	Ученици у усменој и писменој комуникацији уче и увежбавају:			
1. Introduction Описивање радњи у садашњости; описивање радњи, стања и збивања; изражавање мишљења; исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања; описивање будућих радњи (планова, намера, предвиђања); изношење предлога и упућивање позива за учешће у заједничкој активности и реаговање на њих.	- разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис радњи, стања и збивања; - опишу и упореде радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - опишу радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; - разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагују на њих; - изражавају мишљење, слагање/неслагање и дају кратко образложење; - разумеју једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагују на њих; - размене једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; - саопште шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; - разумеју једноставније предлоге и позиве на заједничке активности и одговоре на њих уз одговарајуће образложење; - упуте предлоге и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; - затраже и пруже додатне информације у вези са предлозима и позивима на заједничке активности; - разумеју сличности и разлике у школским и ваншколским активностима у ВБ и код нас.	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре - <i>Rupert doesn't normally go to school on Saturdays. He usually plays football. He isn't playing football today. He's going to school with all his friends. What do you usually do at this time? What are you doing today? I think fundraising is a great idea because we all want to help our friends in Kenya. What does Ethan want to do when he's older? He wants to...</i> (Present Simple за изражавање сталних радњи + state verbs, Present Continuous за изражавање тренутних радњи) <i>John is using his father's computer while his own computer is broken. Her bus arrives at 8:15 tomorrow morning. (Present Continuous за описивање привремених радњи, Present Simple за изражавање будућности, подаци из реда војње) What are you going to do for your work experience? I'm going to work in a newspaper office. Are you going to get the bus? Yes. I'll come with you. I think it will be good fun. (Will, Going to за изражавање планова, намера и предвиђања); текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).</i>		3	3

2. Past and present Описивање радњи у прошлости; давање информација о себи и другима; описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; изражавање мишљења; изражавање молби, захтева и захвалности; изрицање дозвола.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји, способности и обавезе у прошлости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о догађајима, способностима и обавезама у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости; - опишу неки историјски догађај, историјску личност и слично; - размене једноставније информације личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разумеју уобичајене молбе и захтеве и реагују на њих; - упуте уобичајене молбе и захтеве; - разумеју једноставније исказе који се односе на дозволе и реагују на њих; - размене једноставније информације које се односе на дозволе.	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре - <i>One day, they were walking along the path when they saw something in the ice. They stopped and looked at it. They were looking at a man from the Stone Age. He was about 1.6 meters tall, had blue eyes and long dark hair. He was carrying some wooden tools. He was wearing a waterproof cloak and leather boots. I used to wear cotton tops, but now I wear woollen jumpers because... (Past Simple, Past Continuous, used to) What a great match! What a silly mistake! What wonderful weather! (узвучи) Lily could go swimming because she didn't have to revise for her test. I couldn't answer all the questions. I had to study in the car. Excuse me. A: Can I try these trousers on, please? B: Yes. A: Thanks. B: How are they? A: They aren't big enough. They're too small. B: Do they fit you OK? (Could, Had to; too и enough);</i> текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	4	8	12
---	--	--	----------	----------	-----------

3. Fame and fortune Описивање искустава, догађаја и радњи из прошлости; описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; изражавање извињења и захвалности.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства и догађаји у прошлости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима и догађајима у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства и догађаје из прошлости; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - захвале и извине се користећи мање сложена језичка средства; - разумеју и примењују правила учтиве комуникације са одраслима; - уоче сличности и разлике у навикама читања младих у ВБ и код нас.	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре – <i>Have you ever done anything dangerous? You've probably never heard of Rick. A lot of stunt doubles have died. I've just come out of hospital myself. Angela has fallen off bridges, high buildings and motorbikes. She fell through a glass table in 2002. I've been here for five hours, but nobody has come yet. I haven't seen her since then. (Present Perfect - све употребе и упоредно са The Past Simple Tense) My friends' pets; children's books; Tim and Sam's uncle; The scooter is mine; Yes, they're hers (присвојни облици) Good-looking Mason was a teacher. It's dangerous when you are famous.</i> (творба речи: именица – придев) <i>It isn't very good, is it? You've done some of it, haven't you? You can do it, can't you? (Question tags – сви облици) You wanted to see me Mr Hunt. I'm sorry I'm late. That's no excuse. Yes, sir!</i> текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	4	6	10
4. Health and safety Описивање бића, предмета, места и појава; изношење предлога и савета; изражавање претпоставки; изражавање количине; исказивање жеља и осећања; изражавање слагања и неслагања.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, предмета, места и појава; - опишу и упореде жива бића, предмете, места и појаве користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније предлоге и савете и одговоре на њих; - упуте предлоге и савете користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; - затраже и пруже додатне информације у вези са предлозима и саветима; - разумеју и изразе претпоставке; - разумеју једноставније исказе који се односе на количину; - размене информације у вези са количином; - разумеју уобичајене изразе у вези са жељама и осећањима и реагују на њих; - изразе жеље и осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју исказе којима се изражава слагање или неслагање и реагују на њих; - изразе слагање и неслагање једноставнијим језичким средствима; - опишу популарне спортове у ВБ.	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре – <i>Young people who don't look after their bodies will have problems. Shoes that don't fit properly are bad for your feet. Junk food is food which is not good for you. (Relative clauses) Don't spend all your time in front of the TV. Walk instead of taking the bus. Somebody might steal the bag which you've left on your seat. You shouldn't put things on the stairs. You might trip over them. You should wear a helmet when you ride a bike. You might fall off. It's swollen/itchy/sore... You should...</i> (Императив; модални глаголи <i>might</i> и <i>should</i> за изражавање претпоставки и савета) <i>The children smiled and played together happily. My cousin did very well in his swimming competition – he came first. gently, beautifully, happily, fast, hard, well (прилози за начин) I'm really tired. So am I. I can't go. Neither can I.</i> (so, neither за изражавање слагања и неслагања); текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	4	6	10

5. Heroes + Reported requests, commands and advice Описивање радњи у садашњости и прошлости; описивање бића и појава; исказивање и преношење молби, наредби и савета.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји и радње у садашњости и прошлости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о догађајима и радњама у садашњости и прошлости; - опишу догађаје и радње у садашњости и прошлости користећи неколико везаних исказа; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа и појава; - опишу жива бића и појаве користећи једноставнија језичка средства; - разумеју молбе, наредбе и савете и реагују на њих; - изразе своје и пренесу туђе молбе, наредбе и савете; - разумеју и опишу легенде и историјске личности и догађаје везане за циљну културу.	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре – <i>The armies started fighting early in the morning. He couldn't imagine throwing it away. Sir Bedivere promised to do it. He decided to keep it. (verb + -ing or infinitive); There are two people looking at our house. I can see him opening the window. I can hear someone coming to the front door. (Конструкције verb+-ing; There's someone/something+-ing, can see/hear someone /something+-ing) We had a very boring holiday. We were bored to death. (Придеви на –ed и –ing) You're a real pessimist/realist/natural optimist. John hasn't eaten all day. He must be hungry. Maria can't be in the orchestra. She doesn't play a musical instrument. Could you give me a lift to the town, please? Certainly. (Модални глагол could за изражавање учтивих молби) He asked me to give him a lift to the town. The teacher told us to stop talking. She suggested that I should sleep more. The doctor advised her to rest. She asked for an apple. (Индиректни говор - молбе, наредбе и савети); текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).</i>	4	8	12
6. Our environment Описивање догађаја, стања и појава у садашњости, прошлости и будућности; изражавање осећања и расположења.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове који се односе на описивање радњи, стања и појава у садашњости, прошлости и будућности; - опишу у неколико везаних исказа стања и појаве у садашњости, прошлости и будућности; - разумеју уобичајене изразе који се односе на осећања; - изразе осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју и опишу основне одлике регија и животне услове у државама циљне културе. - The second written test	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре - <i>Thousands of articles are written about climate change. The event will be watched by millions of people. The real professor has been kidnapped. They were arrested last night. Dogs were sent into the den. How do you feel? I'm really nervous. I'm starving. Oh, my legs feel like jelly. I'm in real trouble now. What shall I do? (Passive voice – different tenses);</i> текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	4	5	9
				3	3

7. Relationships Описивање будућих радњи; исказивање просторних односа; давање информација о себи и другима; разумевање и давање упутстава.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагују на њих; - размене једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; - разумеју једноставнија питања која се односе на оријентацију/положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговоре на њих; - затраже и разумеју обавештења о положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања; - опишу правац кретања и просторне односе једноставнијим, везаним исказима; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју и следе једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - пруже једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота.	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре - <i>If you climb on my back, I'll carry you. If I run away, the lion will catch me. If you don't look after your mobile, someone will steal it. (First Conditional) If I were you, I would go to bed earlier. If I had money, I would buy a new car. If I won the lottery, I would give all the money to charity. (Second Conditional) As soon as I finish these emails, I'll go to the travel agency. We'll finish all our work before we leave. After we check in, I'll have a game of golf. (Future time clauses) The dog sleeps quietly. He was running happily. She is speaking fantastically. She swims well. She greeted me most politely of all. He speaks English more fluently now than last year. (Творба и поређење прилога);</i> текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	4	6	10
Укупан број часова:			24	48	72

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Разред: VII
 НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Ликовна култура
 (годишњи фонд 36 ; неделњи фонд: 1)

Циљ предмета: Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА	

[illegible]

[illegible]

Исходи	Назив теме и наставни садржаји	Облици рада	Методе рада	Активности ученика	Наставна средства	Међупредме тно повезивање	Евалуација	Време реализације

(годишњи фонд: ; неделни фонд:)

[illegible]

Разред:

ДОДАТНА НАСТАВА ИЗ ПРЕДМЕТА:

(годишњи фонд: ; неделни фонд:)

[illegible]

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ наставе и учења Музичке културе је да код ученика развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетку перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ОБРАДА	ОСТАЛО	СВЕГА	ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
ЧОВЕК И МУЗИКА	5	3	8	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	3	1	4	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ (тема се реализује у оквиру свих часова)	7	4	11	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Естетичка компетенција
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	8	3	11	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција

				Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	/	2	2	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА
Ученик ће бити у стању да: – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; – разликује музичке форме барока и класицизма;	ЧОВЕК И МУЗИКА	Барок. Рођење опере. Клаудио Монтеверди. Облици вокално-инструменталне музике (ораторијум, кантата). Инструментална музика: солистичко, камерно и оркестарско музицирање. Инструментални облици: свита, кончерто гресо. Антонио Вивалди, Јохан Себастијан Бах и Георг Фридрих Хендл. Класицизам Појам сонате и симфоније. Жанрови класичне музике –опера,	- коришћење метода/техника и облика рада који активирају ученике да буду самосталнији у раду: анализа музичких примера, фотографија, ППТ, видео материјала... - инсистирање на корелацији са другим предметима: историја, ликовна култура, географија, српски језик, физика... - коришћење Логос-овог е-учбеника: видео и аудио записи, квизови, ППТ.. .-долазак до информација о инструменту путем непосредног искуства (слушање и опажање) -народне инструменте повезати са народном песмом одређеног краја - избор композиција прилагодити датом историјском контексту -коришћење активности којима се развијају знања и ставови о развоју музике

		црквени жанрови, симфонијска, концертантна, камерна (посебно гудачки квартет), солистичка музика. Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван Бетовен. Развој српске црквене музике	-приликом слушања ученик мора имати јасно формулисана упутства о усмеравању пажње -избор најупечатљивијих музичких примера -обликовање стваралачког мишљења -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације; -одабирање информација које су у служби разумевања света музике
– препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку; – опише начин добијања тона код жичаних инструмената; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Жичани: трзалачки и гудачки. Градитељске школе. Појам симфонијског оркестра Српски народни музички инструменти	-долазак до информација о инструменту путем непосредног искуства (слушање и опажање) -народне инструменте повезати са народном песмом одређеног краја -коришћење активности којима се развијају знања и ставови о музичким инструментима - коришћење претходних знања ученика - повезивање са историјским контекстом -избор најупечатљивијих музичких примера -комбиновање различитих врста дидактичког материјала: ИКТ; упућивање ученика на коришћење интернета, е-уџбеника, видео и звучних записа - подстицање ученике на изношење свог мишљења уз аргументовано образложење -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације; -бирање информација које су у служби разумевања света музике - повезивање са историјским контекстом
– разликује музичке форме барока и класицизма; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; – идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ (тема се реализује у оквиру свих часова)	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне музике барока и класицизма. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике.	- основни методски приступ је од звука ка теорији - јасно формулисање упутства о усмеравању пажње како би ученици знали на шта да усмере пажњу приликом слушања - постепено проширивање опажајних капацитета код ученика, усмеравајући их на специфичности музичког дела пре слушања - знања из различитих области повезати и ставити у функцију разумевања дела, подстичући креативност и стваралачко мишљење - комбиновање различите врсте дидактичког материјала: видео и звучних записа, фотографија,

			доступне ИКТ апликације, Логос-овог уџбеника - подстицање ученике на изношење свог мишљења уз аргументовано образложење -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације; -одабирање информације које су у служби разумевања света музике - повезивање са историјским контекстом
– изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједнич-ком музицирању; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље; – учествује у школским приредбама и манифестацијама	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи. Певање песама у комбинацији са покретом. Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике барока, класицизма.	- коришћење активности то јест метода/техника и облика рада који развијају знања извођења музике и подстичу ученике за самостални рад, рад у пару или групи - обрађивање елемената музичке писмености кроз одгобаралуће примере музичких вежби или композиција - обраћање пажње на правилно дисање, положај тела и дикцију - уземање у обзир гласовних и извођачких способности ученика - за инструментално извођење користити ритмичке и мелодијске инструменте (могу се користити нотни примери који су обрађени солмизацијом) - примењивање принципа активног учешћа ученика на часу - коришћење аудио видео снимака или матрице када је то могуће - посећивање концерата у складу са могућностима -бирање најупечатљивијих музичких примера -примена ИКТ; упућивање ученика на коришћење интернета, е-уџбеника... -продубљивање интересовања и доприноса трајном усвајању и памћењу музичких вештина -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације;
– користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање ритмичке пратње. Реконструкција музичких догађаја у стилу барока и класицизма	-коришћење активности то јест метода/ техника и облика рада који подстичу и развијају знања и ставове о музичком стваралаштву, самостално, групно и у пару. -приликом стваралаштва ученик мора имати јасно формулисана упутства о усмеравању пажње на битне

целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.			елементе -избор најупечатљивијих музичких примера -примена ИКТ; упућивање ученика на коришћење интернета, е-учбеника,, аудио и видео снимака, мобилних телефона... -продубљивање интересовања и доприноса трајном усвајању и памћењу музичких вештина -обликовање стваралачког мишљења -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације; -одабир информација које су у служби разумевања света музике - коришћење корелације са другим предметима:ликовна култура, техника и технологија...
--	--	--	---

Кључни појмови: барок, ораторијум, кантата, свита, концерто гресо, класицизам, соната, симфонија, камерна музика, мелодија, ритам, динамика, темпо, инструменти, симфонијски оркестар, градитељи, текст, покрет,

Начин прилагођавања програма:

- прати напредовање ученика и упућује ученике како да развију музичке способности
- бира упечатљиве музичке примере и подстиче ученике да и они самостално истражују
- мотивише ученике да учествују у школским и ваншколским активностима
- упућује ученике да проналазе различите изворе знања
- примењује различите методе и облике рада

НАЧИН ПРАЋЕЊА И ВРЕДНОВАЊА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ				
Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика				
Шта пратимо	Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
А) Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа и исхода у току савладавања програма предмета Б) Ангажовање ученика у настави одговоран однос према раду и постављеним задацима,	- Предмет Музичка култура: Полазна основа за оцену је ученикова способност, степен спретности и умешности. Узима се у обзир и индивидуално напредовање у односу на сопствена претходна постигнућа и могућности, а нарочито се узима у обзир ангажовање ученика у наставном процесу.	Формативно оцењивање: Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника	Евиденција: белешке о елементима за процењивање и оцењивање Чек-листе са скалом процене Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За добијена +++ на активност ученик добија оцену 5 у свеску и дневник	Свакодневно бележење током школске године

исказано интересовање и мотивација за учење и напредовање активно учествовање у настави сарадња са другима В) Самосталност у раду Оцењују се: вештине изражавања и саопштавања,разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура, рад са подацима и рад на различитим врстама текстова, уметничко изражавање, вештине, руковање прибором, алатом, технологијама и извођење радних задатака.	Критеријуми оцењивања Оцену одличан (5) добија ученик који: – у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; – лако логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; – показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања. Оцену врло добар (4) добија ученик који: – у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује; – показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања. Оцену добар (3) добија ученик који: – у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; – у знатној мери логички повезује чињенице и појмове; – већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме;	Усмено одговарање Редовност израде и доношења домаћих задатака Прегледање нотних свески и дневника слушања музике Певање и/или свирање песама, композиција и/или записивање и извођење ритмичких модела и диктата Препознавање слушаних и обрађених композиција Музичко стварање Групни рад (посматрање наставника, излагање група,, процена осталих ученика Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика	За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања + Свеобухватност одговора Хронолошка прецизност Хоризонтално и вертикално повезивање градива Самосталност у одговарању За три недоношења домаћег задатка – 1 у свеску, а након опомене и у дневник Уредност Све забележено са часова Учесталост активности на часовима Ритмичка и мелодијска прецизност Бодовна листа броја тактових делова Ангажовање самостално и у пару/групи, хору Активно учешће у раду Самосталност у одговарању Прецизни одговори Ангажовање, труд, машта и креативност Поштовање инструкција и правила Сарадња у пару или групи Срадња у групи (сви чланови су	По потреби Свакодневно бележење током школске године, пресек на полугодишту и на крају наставне На крају полугодишта и наставне године Пресек стања по потреби или на крају тромесечја Свакодневно бележење током школске године Свакодневно бележење током школске године По потреби По потреби
---	--	--	---	---

	– у довољној мери критички расуђује; – показује делимични степен активности и ангажовања. Оцену довољан (2) добија ученик који: – знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; – у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; – понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује; – показује мањи степен активности и ангажовања. Недовољан (1) добија ученик који: – знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене; – не изводи закључке који се заснивају на подацима; – критички не расуђује; – не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.	Вођење прописане педагошке документације и евиденције од стране наставника о: броју јављања на часовима, степену ангажовања, уложеном труду, доприносу ученика за време групног и рада у пару, изради паноа, ППТ, креативних задатака на одређену тему, раду на пројекту и личнонапредовању у складу са музичким могућностима Учешће у хору, приредбама, на концертима, ваннаставним активностима... Заједничко вредновање ученика и наставника и самопроцена оцена и ангажовања од стране ученика Несебично пружање помоћи другим ученицима	укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (пано, излагање, изражавње, презентација...) Прва три пара која ураде задатак добијају +5 Сви парови који ураде задатак добијају + Парови који не ураде задато на часу добијају – Све што је рађено на часу налази се у свескама Број и квалитет добровољног учешћа у тематским радионицама и другим активностима за школу Број, квалитет и учесталост добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (приредбе, концерти, наступи, представљања...) Упознавање и презентовање критеријума и чек листа за самопроцену и оцењивање Дискусија, објашњење, укључивање у рад и помагање кроз теоретски и практични део	Свакодневно бележење током школске године Пресек стања по потреби или на крају тромесечја Свакодневна анализа, дискусија и бележење током школске године Свакодневно током школске године
--	---	--	---	---

**СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА И
КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА**

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
-------------	------------------------------	---------------------------------

ЧОВЕК И МУЗИКА	МК.1.1.1.препозна основне елементе музичке писмености МК.1.1.2.опише основне карактеристике: музичкихинструмената, историјско-стилских периода, музичкихжанрова, народногстваралаштва МК.2.1.1.музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (нпр. Брз темпо са живахним карактером) МК.2.1.2.структуре и драматургије одређеног музичког жанра (нпр. Оперски финале са догађајима у драми) МК.2.1.3.облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота	Историја (Свакодневни живот и култура -промене у начину живота).) Српски језик (Језичко-стилска изражајна средства: метафора, алегорија, градација, словенска антитеза, фигуре понављања Функција мотива у композицији лирске песме.) Ликовна култура (Историјска, религијска и митолошка тема.) Музичка култура (све области)
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	МК.1.1.1.препозна основне елементе музичке писмености МК.1.1.2.опише основне карактеристике: музичкихинструмената, историјско-стилских периода, музичкихжанрова, народногстваралаштва МК.2.1.1.музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (нпр. Брз темпо са живахним карактером) МК.2.1.3.облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота МК.3.1.1.зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела МК.3.1.2.разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора МК.3.1.3.критички и аргументовано образлаже свој суд МК.3.1.4.уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом)	Историја (Култура, наука и свакодневни живот) Српски језик (Статички и динамички мотиви. Композиција. Епизода.) Ликовна култура (Уметност око нас. Уметничка рециклажа, уметнички пројекти, хуманитарне акције) Музичка култура (све области)
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	МК.1.2.1.музичке изражајнеелементе МК.1.2.2.извођачкисастав МК.1.2.3.музичкежанрове МК.1.2.4.српски музички фолклор МК.2.2.1.опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејствоопажених музичких елемената (нпр. узбуркана мелодија као резултатспецифичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре) МК.2.2.2.препозна структуру одређеног музичког жанра МК.3.2.1.структуралном и драматуршком димензијом звучног примера МК.3.2.2.жанровским и историјско-стилским контекстом звучног примера МК.3.2.3.контекстом настанка и применом различитих облика музичког фолклора	Историја (Промене у привреди, друштву и култури, Култура, наука и свакодневни живот) Географија (Знамените личности у свету) Српски језик (Дневник. Путопис. Аутобиографија.) Ликовна култура (Савремена технологија и уметност.) Музичка култура (све области)

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИЧКИХ	МК.1.3.1.пева једноставне дечје, народне или популарне композиције МК.1.3.2.изводи једноставне дечје, народне или популарне композиције на бар једном инструменту МК.3.3.1.изводи разноврсни музички репертоар певањем и свирањем као солиста и у школским ансамблима	Историја (Култура, наука и свакодневни живот) Српски језик (Популарни и информативни текстови) Ликовна култура (Савремена технологија и уметност. Уметност око нас. Уметничка занимања) Музичка култура (све области)
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	МК.1.4.2.осмисли мање музичке целине на основу понуђених модела МК.1.4.3.изводи пратеће ритмичке и мелодијско-ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима МК.3.4.1.осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте МК.3.4.2.импровизује и/или компоњује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова МК.3.4.3.осмисли музику за школску представу, приредбу, перформанс	Историја (Култура, наука и свакодневни живот) Српски језик (Популарни и информативни текстови) Ликовна култура (Савремена технологија и уметност. Уметност око нас. Уметничка занимања) Музичка култура (све области)

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА У ОБРАЗОВАЊУ

Препоручени начини прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака – избор композиција за слушање, ритмичке и мелодијске вежбе, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем.

ИСТОРИЈА

Циљ наставе и учења:Циљ учења *историје* је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ОБРАДА	ОСТАЛО	СВЕГА	ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
Основи проучавања прошлости	2	2	4	- Компетенција за учење (Има позитиван и одговоран однос према учењу) - Рад са подацима и информацијама (Користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, ленту времена) -Комуникација (Ученик комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у образовном контексту)
Европа, свет и српски народ на почетку индустријског доба (од средине XVIII до средине XIX века)	9	9	18	Компетенција за учење (Има позитиван и одговоран однос према учењу; Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом) Рад са подацима и информацијама (Користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме; Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области).; Естетичка компетенција (Препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво и светска културна баштина); Дигитална компетенција (Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства); Комуникација (Ученик комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у образовном контексту); Одговорно учешће у демократском друштву (Зна основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани;)
Европа, свет и српски народ у другој половини XIX века	14	13	27	Компетенција за учење (Има позитиван и одговоран однос према учењу; Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом) Рад са подацима и информацијама (Користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме; Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; користи податке из различитих извора);

				Естетичка компетенција (Препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво и светска културна баштина); Сарадња: Активно и конструктивно учествује у раду групе или пара. Одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених. Критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада. Дигитална компетенција (Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства). Комуникација (Ученик комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у образовном контексту); Одговорно учешће у демократском друштву (Има позитиван став према поштовању људских права и слобода; препознаје кршење људских права)
Европа, свет и српски народ на почетку XX века	10	9	19	Компетенција за учење (Има позитиван и одговоран однос према учењу; Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; разликује битно од небитног; изражава и образлаже идеје) Рад са подацима и информацијама (Користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме; Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области).; Естетичка компетенција (Препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво и национална културна баштина); Дигитална компетенција (Уме да претражује и систематизује информације у електронском облику; представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства). Комуникација (Ученик комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у образовном контексту; уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадиц); Одговорно учешће у демократском друштву (Негује своју културну баштину;)
Уводни и завршни часови (иницијално			4	

тестирање, закључивање оцена...)				
--	--	--	--	--

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА
/именује периоде прошлости и историјске периоде и наводи граничне догађаје - повезује историјске изворе са установама у којима се чувају - именује нови век и наводи граничне догађаје - користи основне историјске појмове - пореди историјске периоде - разврстава историјске изворе према њиховој основној подели и према историјском периоду	1. тема Основи проучавања прошлости	Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустијске револуције до завршетка Првог светског рата. Историјски извори за изучавање периода од Индустијске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни).	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: уџбеника, илустрација, шема, графикона Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима новог века, историјском архиву, евентуално виртуелна посета музеју, локалитету из новог века... Проналажење примера за период Новог века од стране ученика Коришћење БИГЗ-овог е - уџбеника: тестови, видео записи са питањима и др.
- Користи основне историјске појмове - Сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту -Повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени) -Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи -Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност -Изражава своје ставове на аргументован начин - Доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима - Приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку	2. тема Европа, свет и српски народ на почетку индустријског доба (од средине XVIII до средине XIX века)	Индустијска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе). Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма). Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес). Свакодневни живот и култура (промене у начину живота).	Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, историјске карте, историјских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: српским језиком (Почетак буне на дахије, Бој на Мишару) географија (Европе и Србије), веронаука (покаталичавање, унијаћење, исламизација), ликовно (мотиви Наполеона, подизање устанака и др.), музичко (Ероика), грађанско

- Препознаје основне карактеристике различитих идеологија -Препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност) - Пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба - Изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера - Уочава пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора - Анализира и процењује ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја - Упореди, анализира и уочава разлике између свог и ставова других - Уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом свету -Употреби податке из табеле у једноставном истраживању -Наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку - Анализирајући дате примере уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу -Презентује самостално или у групи резултате једноставног истраживања, заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ		Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење). Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу. Српска револуција 1804–1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај). Развој модерне српске државе (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа). Црна Гора у доба владичанства (основна обележја државног и друштвеног уређења). Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Карацић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић.	(људска права, национално ослобођење) кроз интегративну наставу и тематско повезивање Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура (Наполеон, Источно питање), илустрација (Прва индустријска рев.), ППТ и др. Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву, евентуално виртуелна посета Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернет страница, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Обележавање Првог и Другог српског устанка
Доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима -Изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском на основу датих примера	3. тема Европа, свет и српски народ у другој половини XIX века	Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа”, политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба за	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Корелација са сродним

-Препознаје основне карактеристике различитих идеологија -Анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике -Користи основне историјске појмове - На карти показује места где су се десили одређени догађаји - Сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту - Самостално или у групи реализује једноставне задатке - Доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима - Приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку - Препознаје основне карактеристике различитих идеологија - Пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба - Уочава пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора - Анализира и процењује ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја - Упореди, анализира и уочава разлике између свог и ставова других - Уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом свету -Употребити податке из табеле у једноставном истраживању -Наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединача и група насталих у новом веку - Анализирајући дате примере уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу		колоније у Африци и Азији, Персија, Индија, Кина, опадање Османског царства). Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа, укидање робовласништва, положај деце и жена; култура, наука, образовање, свакодневни живот). Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика, међународно признање – Берлински конгрес; културна и просветна политика, свакодневни живот; положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу). Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон III, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, кнез Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, Алекса Шантић	предметима: географија (колоније, Балкан), ликовно (карикатуре, романтизам, импресионизам) и музичко васпитање, верска настава, грађанско васпитање, кроз интегративну наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: кариатура (односи између великих сила), илустрација (Друга индустријска револуција), питања, филмова (Пролазак воза кроз станицу), ППТ, шеме Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Коришћење ресурса локалне историје Обележавање добијања Независности Србије на Берлинском конгресу
--	--	---	---

-Повезује визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни) - Доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима: Балкански ратови, Први светски рат - Користи основне историјске појмове - Сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту: Петар I и Александар Карађорђевић, Николај II Романов, Вилхелм II, Вудро Вилсон - Наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку: интереси великих сила и савеза; Балкански ратови - Уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе - Анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја - Уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву: односи између великих сила, позиција Србије - Пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности - Препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва: споменичко наслеђе Балканских ратова, 11. новембар - Приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку: Балкански ратови и Први светски рат, Србија, Краљевина СХС - Уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву - Повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом: прелазак Срба преко Албаније и др. - Уочава улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости:	4. тема Европа, свет и српски народ на почетку XX века	Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Руско-јапански рат, Мароканска криза, Анексиона криза, Либијски рат, балкански ратови). Култура, наука и свакодневни живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена). Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат, политички живот, унутрашња и спољна политика; појава југословенства, наука, култура, свакодневни живот, положај Срба под аустроугарском и османском влашћу, Црна Гора – доношење устава, проглашење краљевине; учешће Србије и Црне Горе у балканским ратовима). Велики рат (узроци и повод, савезништва и фронтови, Србија и Црна Гора у рату; преломнице, ток и последице рата; аспекти рата – технологија рата, пропаганда, губици и жртве, глад и епидемије; човек у рату – живот у позадини и на фронту; живот под окупацијом и у избеглиштву; Велики рат у сећању). Истакнуте личности: Алберт Ајнштајн, Пјер и Марија Кири, Сигмунд Фројд, Михајло Пупин, Никола Тесла, Хенри Форд, Вилхелм II, Николај II Романов, Вудро Вилсон, краљ Петар и престолонаследник Александар Карађорђевић, Јован Цвијић, Надежда Петровић,	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Корелација са сродним предметима: географија (Европа, Србија), ликовно (слике Првог светског рата) и музичко васпитање (Марш на Дрину, Тамо далеко), верска настава, грађанско васпитање (људска права, право на слободу), српски језик (Плава гробница) кроз интегративну наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, филмова (Крунисање Петра I,Први светски рат), ППТ, шеме Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноя, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Коришћење ресурса локалне
---	--	---	--

"Тамо далеко", Време смрти, Дан шести и др. - Раздваја битно од небитног у историјској наративи - Презентује самостално, или у групи , резултате једноставног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе користећи ИКТ		Арчибалд Рајс, Милунка Савић, Флора Сендс, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, Драгутин Димитријевић Апис	историје Обележавање победе Србије у Првом светском рату
- визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом; - користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући историјски период, догађај и век; - лоцира на историјској карти најважније појмове Новог века - у излагању историјске наративе користи основне научне појмове;	Систематизација Историјска карта, личности, догађаји	Систематизација Историјска карта, личности, догађаји	Коришћење разноврсних техника сумирања градива: ленте времена, мапе ума, табеле Проверавање знања историјско-географских појмова, кроз испитивање на карти Коришћење е-уџбеника и гугл учионице

Кључни појмови:Историјски извори, историјски периоди,архив, музеј, нови век,револуција (индустријска, политичка, национална: Први и Други српски устанак), индустријско доба, Источно питање, људска права, уставност, Срећански устав, уставна и парламентарна монархија, република, либерализам, национализам,индустријско доба, социјализам, колонијализам, империјализам, расизам, уставност, парламентаризам, национализам,људска права, расизам, антисемитизам,колонијализам, империјализам, Балкански ратови, Антанта, Централне силе, Цер, Колубара, Велики рат, људска права, Дан примирја

Начин прилагођавања програма:просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...);што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка, као и надареним ученицима размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

НАЧИН ПРАЋЕЊА И ВРЕДНОВАЊА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ

Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика

Шта пратимо	Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
-------------	-----------------------	----------	-----------------------	-------

Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета; процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине, руковање прибором, алатом и технологијама и извођење радних задатака. Ангажовање ученика у настави. одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима	Оцену одличан (5) добија ученик који: – у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; – лако логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; Оцену врло добар (4) добија ученик који: – у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује; Оцену добар (3) добија ученик који: – у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; – у знатној мери логички повезује чињенице и појмове; – већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава	- Формативно оцењивање: Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника - Усмено одговарање -Редовност доношења домаћег Прегледање свески - Писане провере - Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика) - Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика) -Сналажење на карти Вођење евиденције од стране наставника о: -Јављању на часовима (учесталост и активност по месецима) -Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти) -Учешћу на такмичењима -Посета културно-историјским институцијама и догађајима, Данима сећања, обележавању важних датума	Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања +5 Ко не зна одговор - Свеобухватност одговора Хронолошка прецизност Сналажење на карти Хоризонтално и вертикално повезивање градива За три недоношења домаћег -1 у свеску, а након опомене и у дневник Уредност Све забележено са часова Бодовање: 20-39%-2 40-59%-3 60-79%-4 80-100%-5 Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно оцењивање резултата рада група (пано,	Свакодневно бележење током године Пресек стања по полугодишту По потреби, бар једном у полугодишту Свакодневно током године праћење/ пресек стања по полугодишту На крају наставне године Након сваке теме, 4 пута годишње, по две по полугодишту По потреби По потреби На крају школске године -Пресек стања по
--	--	---	--	---

	поједине проблеме; – у довољној мери критички расуђује; Оцену довољан (2) добија ученик који: – знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; – у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; – понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује; Недовољан (1) добија ученик који: – знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене; – не изводи закључке који се заснивају на подацима; – критички не расуђује; – показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања (5) – показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања (4) – показује делимични степен активности и ангажовања (3) – показује мањи степен активности и ангажовања (2) – не показује интересовање за учешће у активностима нити	-Несебичном пружању помоћи другим ученицима -Израда паноа, ППТ, различитих врста излагања --Пројектне активности	табела...) Прва три пара која ураде добијају +5 Остали који успешно ураде + Ометају друге и не раде задато - За показаних 5 појмова -5 за 45 секунди За 4-4 3-3 2-2 1-1 -Све што је рађено на часу налази се у свескама и уредно је написано -Учесталост јављања и активност по месецима -Учествује и израђује самостално или у сарадњи са другима продукте рада -Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда паноа, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација,...) -Спреман је да помогне другима -Иницијатива и квалитет продукта - Сећање на важне догађаје - иницира и учествује	тримесечјима
--	--	---	--	---------------------

	ангажовање (1)			
--	----------------	--	--	--

СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

Наставна тема	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни
Основи проучавања прошлости	ИС.1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице ИС.1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода ИС.1.1.4. уме да одреди ком веку припадају важне године из прошлости ИС.1.1.5. уме да одреди ком историјском периоду припадају важне године из прошлости ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације		
Европа, свет и српски народ на почетку индустријског доба (од средине XVIII до средине XIX века)	ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9. зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике	ИС.2.2.1. уме да закључи о ком догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора ИС.2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора	ИС 3.1.1. уме примени знањ ИСТОРИЈСКЕ ХР ИС.3.1.5. разу су повезане п прошлости и садашњости

Корелација са другим предметима:
српски језик, географија, ликовна култура, музичка култура, верска настава, грађанско васпитање
ДОПУНСКА НАСТАВА

	ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда		
Европа, свет и српски народ у другој половини XIX века	ИС.1.1.4. уме да одреди ком веку припадају важне године из прошлости ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9. зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда	ИС.2.2.1. уме да закључи о ком догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора ИС.2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора	ИС 3.1.1. уме да примени знања из историјске хронике ИС.3.1.5. разумије да су повезане појаве из прошлости и садашњости
Европа, свет и српски народ на почетку XX века	ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9. зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда	ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС 2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје ИС 2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости	ИС.3.1.1. уме да примени знања из историјске хронике (уме прецизно одредити којој деценији, веку, историјском периоду припада одређена година) ИС.3.1.6. уме да закључи заштитне дошло до одређених историјских догађаја које су последично важних историјских дешавања

ОБЛАСТ /	ИСХОДИ	САДРЖАЈ	НАЧИН
----------	--------	---------	-------

ТЕМА			ОСТВАРИВАЊА
Европа у XIX веку	– наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни);	Индустријска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе). Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма). Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес). Свакодневни живот и култура (промене у начину живота). Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење). Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу.	Објашњавање и именовање основних појмова везаних за капитализам Читање одломака из књиге и анализирање-учимо учење
Србија и српске земље у XIX веку	- наводи кључне историјске појмове -наводи кључна обележја апсолутистичке монархије, француске и меричке револуције, Наполеоновог доба – анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике;	Српска револуција 1804–1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај). Развој модерне српске државе (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа).	Коришћењем књиге и историјске карте, као и прављењем паноа научити и утврдити основне чињенице и појмове везане за грађанске револуције, Наполеонову владавину,источно питање, живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу, Први и Други српски устанак, Карађорђевиће, Обреновиће и Петровиће
Европа, свет, српска држава и народ у другој половини 19.века	-- Наводи кључне личности овог периода: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Јјубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић	Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика, међународно признање – Берлински конгрес; културна и просветна политика, свакодневни живот; положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу	Коришћењем књиге и историјске карте научити и утврдити основне чињенице и појмове везане за Кнежевину и Краљевину Србију,као и положај Срба под османском и хабзбуршком влашћу у другој половини 19.века
Европа, свет, српска држава и народ на почетку 20.века	-наводи кључне догађаје и личности из националне историје, период Кнежевине и Краљевине Србије - Наводи кључне личности овог периода: : кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, књаз Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, -Наводи имена савеза и државе чланице -Именује државе учеснице балканских ратова, као и узрок, повод и основна обележја ратова -Именује кључне догађаје из историје српског народа крајем 19. Почетком 20.века -Именује савезе великих сила из Првог светског рата, хронолошке одреднице рата и најважнијих догађаја,	Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Анексиона криза, балкански ратови.). Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат, политички живот, унутрашња и спољна политика; учешће Србије и Црне Горе у балканским	Коришћењем књиге и историјске карте утврдити основне чињенице и појмове везане за Краљевину Србију, балканске ратове и Први светски рат

	именује узрок, повод и последице рата -Именује најважније личности епохе: Михајло Пупин, Никола Тесла, краљ Петар и престолонаследник Александар Карађорђевић, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић,	ратовима). Велики рат (узроци и повод, савезништва и фронтови, Србија и Црна Гора у рату; преломнице, ток и последице,	
--	--	---	--

ДОДАТНА НАСТАВА

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА
Национална историја XIX века	- Показује на карти, без легенде, тражене податке - Повезује прошлост и садашњост: последице ширења Османског царства - Целовито, хронолошки тачно, узрочно-последично анализира положај Срба под Османлијама и у Хабзбуршкој монархији, Србији и Црној Гори у овом периоду - Спроводи истраживање, прикупља и анализира податке и израђује на основу тога самостално или у групи, користећи ИКТ, пано, презентацију, есеј и др. -Учествује у обележавању важних датума из наше прошлости	Источно питање и балкански народи Српска револуција 1804–1835 ;Развој модерне српске државе Црна Гора у доба владичанства ;истакнуте личности вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић.	Пројектна настава Вежбање на карти Показивање другима Анализа филмова Учешће у угледним активностима
Општа историја XIX века	- Показује на карти, без легенде, тражене податке - Повезује прошлост и садашњост: Француска револуција и њене идеје - Целовито, хронолошки тачно, узрочно-последично анализира утицај Наполеона Бонапарте, Бечки и Берлински конгрес, националне и политичке револуције	Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, француска револуција; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма).	

	- Спроводи истраживање, прикупља и анализира податке и израђује на основу тога самостално или у групи, користећи ИКТ, пано, презентацију, есеј и др.	Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине,Бечки конгрес Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика, међународно признање – Берлински конгрес; мајски преврат, развој државе, међународно окружење, балкански ратови, Први светски рат	
Национална историја крајем 19. почетком 20. Века	-Показује на карти, без легенде, тражене податке -Повезује прошлости и садашњост-последице Балканских ратова и Првог светског рата - Целовито, хронолошки тачно, узрочно-последично анализира положај Срба у Србији и Црној Гори и улогу ових држава у балканским и првом светском рату - Спроводи истраживање, прикупља и анализира податке и израђује на основу тога самостално или у групи, користећи ИКТ, пано, презентацију, есеј и др. -Учествује у обележавању важних датума из наше прошлости		
Општа историја крајем 19. почетком 20. века	-Показује на карти, без легенде, тражене податке -Повезује прошлости и садашњост-последице Балканских ратова и Првог светског рата -- Целовито, хронолошки тачно, узрочно-последично анализира балканске ратове и Први светски рат - Спроводи истраживање, прикупља и анализира податке и израђује на основу тога самостално или у групи, користећи ИКТ, пано, презентацију, есеј и др.	Међународни односи и кризе Велики рат	

ГЕОГРАФИЈА

Циљ наставе и учења: Циључења *географије* је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским , насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ОБРАДА	ОСТАЛО	СВЕГА	ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	1	1	2	Компетенција за учење;Естетичка компетенција; Комуникација
ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ	16	7	23	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Сарадња; Дигитална компетенција; Решавање проблема;Одговоран однос према околини
АЗИЈА	10	5	15	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Естетичка компетенција;Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Сарадња; Дигитална компетенција; Решавање проблема
АФРИКА	6	3	9	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Сарадња; Дигитална компетенција; Решавање проблема
СЕВЕРНА АМЕРИКА	6	3	9	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Сарадња; Дигитална компетенција; Решавање проблема
ЈУЖНА АМЕРИКА	5	2	7	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Сарадња; Дигитална компетенција; Решавање проблема
АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	3	1	4	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Естетичка компетенција;Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Сарадња; Дигитална компетенција; Решавање проблема
ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	2	1	3	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Естетичка компетенција;Комуникација; Сарадња; Дигитална компетенција; Решавање проблема

ИСХОДИ	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА
--------	---------------	----------	---

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - приказује на немој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; - класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан	РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	Регионална географија, принципи регионализације. Хомогеност и хетерогеност географског простора	На првим часовима наставник ће упознати ученике са предметом и задацима проучавања, као и поделом регионалне географије, ослањајући се на њихова већ стечена географска знања из 6. разреда о појму географске регије, а са циљем разумевања комплексних односа и веза између географских објеката, појава и процеса у географској средини. У обради садржаја о регионалној географији, требало би указати на то да светско копно није једноличан или хомоген географски простор, већ да га одликује заступљеност различитих физичко-географских и друштвено-географских елемената, које га чине хетерогеним. Објаснити да се регионална географија изучава са циљем да би ученици сазнали какви су односи и везе између природе и људи, као и да би постали свесни да опстанак живота на Земљи зависи од њиховог међусобног односа. Објаснити ученицима да су принципи регионализације (физичко-географски и друштвено-географски) правила на основу којих се врши подела хетерогене Земљине површине на хомогене географске регије.
	ГЕОГРАФСKE РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ	Јужна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, туризам, политичка подела. Државе Јужне Европе: државе бивше СФРЈ, Италија, Шпанија и Грчка – основне географске карактеристике. Средња Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Немачка – основне географске карактеристике. Западна Европа –	Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: ППТ, видео материјали, пројектна настава Обезбеђивање корелације са сродним предметима. Стално коришћење географске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања.. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Реализацијом исхода друге теме <i>Географске регије Европе</i> ученици ће стећи знања о географским целинама Европе – Јужна, Средња, Западна, Северна и Источна Европа, као и њиховим географским специфичностима и развојним карактеристикама које их издвајају у односу на суседне географске регије, политичком поделом и одабраним државама. При одбради Јужне Европе истаћи културно-цивилизацијске тековине регије, етно-лингвистичку хетерогеност, привредне одлике кроз везу са природним условима и ресурсима, са освртом на туризам и политичку поделу. У оквиру Јужне Европе препоручује се обрада држава бивше СФР Југославије, Италија, Шпанија и Грчка. У оквиру Средње Европе обрадити културно-цивилизацијске тековине регије, савремене демографске процесе, природне ресурсе и привредни развој, урбанизацију и политичку поделу. Препоручује се обрада Савезне Републике Немачке у оквиру регије, демографске процесе, природне ресурсе и привредни развој (најразвијенија европска регија), урбанизацију, политичку поделу, као и географска обележја Републике Француске и Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске. У оквиру Северне Европе посебно

за наведену територију; - анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; - проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних		културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Француска и Уједињено Краљевство – основне географске карактеристике. Северна Европа – природни ресурси и економски развој, народи, политичка подела. Норвешка – основне географске карактеристике. Источна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, политичка подела. Руска Федерација – основне географске карактеристике. Европска унија – пример интеграционих процеса.	анализирати везу природних ресурса са привредним развојем и анализирати етничка обележја, политичку поделу и основне географске карактеристике Норвешке. При обради Источне Европе истаћи културно-цивилизацијске тековине, етничку хетерогеност, природне услове и ресурсе, привредне карактеристике и политичку поделу. Обработи Руску Федерацију. На крају наставне теме <i>Географске регије Европе</i> објаснити значај Европске уније у свету, као пример интеграционих процеса. За цртањетематских карата о географским регијама Европе користити неме карте, на којима се могу издвојити карактеристичне регије и њихови географски садржаји. Кроз читаву тему важно је нагласити да се временом географске регије Европе развијају и мењају функције. Важно је искористити велике могућности које географија као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Географске регије Европе би требало да буду представљене као географска прича, богата информацијамаи занимљивостима, како би географске појаве и процеси били предочени јасно, детаљно и динамично. Ученике не оптерећивати квантитативним вредностима.
	АЗИЈА	Географски положај, границе и величина Азије. Природне одлике Азије. Становништво Азије.	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима. Стално коришћење географске карте и географског атласа и неме карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: питања, ППТ, видео-записа..е уџбеника

структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; - тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; - описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; - доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; - уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија; - објасни		Насеља Азије. Привреда Азије. Политичка и регионална подела. Југозападна Азија – природни ресурси и економски развој, културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, урбанизација, политичка подела. Јужна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, урбанизација, политичка подела. Југоисточна Азија – природни ресурси и економски развој, политичка подела. Источна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Централна Азија – природни ресурси, политичка подела, насеља и становништво.	Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације На почетку наставне теме Азија обрађују општегеографске одлике овог континента, и то: географски положај, границе и величина, природне одлике, становништво, насеља, привреда и политичка и регионална подела, након чега се прелази на регионалне целине: југозападну, јужну, југоисточну, источну и централну Азију. Приликом обраде положаја, границе и величине Азије, кључно је да се истакне да је Азија саставни део јединствене копнене целине Евроазија, да се овај континент разграничи од Европе и од Африке, да ученици увиде да се Азија простира и на северној и на јужној, као и на источној и западној Земљиној полулопти. Даље, важно је да се ученицима објасни шта значи да је Азија део Старог света и да ова знања повежу са знањима која стичу на часовима историје (Велика географска открића). Разумевање природних одлика Азије кључно је за касније схватање просторне дистрибуције становништва, размештаја природних ресурса, развоја и размештаја појединих привредних грана. Приликом обраде становништва Азије пажњу би требало усмерити на разумевање просторне дистрибуције становништва, поларизованог демографског развоја, савремених миграција . Адекватно коришћење статистичких извора овде је јако важно. Ученици не треба да памте податке из области демографске статистике. Насеља Азије представљају прави мозаик људских насеобина што је условљено факторима природне средине, специфичностима привреде и културно-цивилизацијског развоја Привредне одлике Азије могу се обрадити на различите начине: кроз приказ територијалног размештаја привредних грана, сагледавање утицаја природних и друштвених фактора на развој привреде или кроз истицање регионалних специфичности развоја и размештаја привреде. У програму наставе и учења дата регионална подела Азије је препоручена. Наставници, ученици и аутори уџбеника могу Азију да поделе и на друге начине, али је важно да ученици разумеју критеријуме просторне диференцијације. Како би се остварио принцип очигледности и знања која се стичу на часовима географије учинила трајним, наставници у обради опште- и регионалног географских садржаја треба да користе зидне географске карте, а ученици атласе и неме карте. Употреба средстава информационо-комуникационих технологија у настави, додатно ће допринети реализацији принципа очигледности и учвршћивању трајности ученичких знања.
---	--	---	---

формирање политичке карте света; - објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност; - доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора; - препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике,	АФРИКА	Географски положај, границе и величина Африке. Природне одлике Африке. Становништво Африке. Насеља Африке. Привреда Африке. Политичка и регионална подела. Афрички Медитеран и Сахарска Африка. Подсахарска Африка.	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима. Стално коришћење географске карте и атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: питања, ППТ, видео-записа.. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, презентација, кратких записа, кратких излагања Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Приликом обраде положаја, границе и величине Африке важно је истаћи да се она пружа меридијански што за последицу има јасну диференцираност континента на природне зоне од екватора према југу и северу. Указати на границу Африке према Азији као и на припадајућа острва овом континенту. Знања која ученици стичу изучавањем климе, хидрографије и рељефа Африке важна су за разумевање просторне дистрибуције становништва, положаја насеља, размештаја природних ресурса, развоја и размештаја пољопривреде, рударства и туризма на континенту. Значајно је истаћи хидрографске карактеристике Нила, Нигера и реке Конго и језера Викторија, Њаса и Тангањика, као места значајне концентрације становништва, насеља и пољопривреде. Приликом обраде флористичких и зоогеографских карактеристика континента указати и на географске факторе ендемизма фауне Мадагаскара. Приликом обраде наставних садржаја о становништву Африке битно је разумевање просторне дистрибуције становништва (пренасељени, густо, ретко и ненасељени простори), природног прираштаја, савремених миграција (нарочито из ратовима угрожених држава према Европи) и структуре становништва. У оквиру политичко-географских одлика Африке посебно се треба осврнути на процесе колонизације и деколонизације као и на ефекте ових процеса у савременим економско-политичким односима афричких држава (неоколонијализам). Приликом обраде ове теме треба се осврнути на савремене географске проблеме Африке као што су дезертификација, екстремно високи природни прираштај, nestaшица хране, интензивне миграције ка Европи, прекомерну експлоатацију природних ресурса, итд.
	СЕВЕРНА АМЕРИКА	Географски положај, границе, величина и регионална подела Северне Америке. Природне одлике	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: Стално коришћење географске карте и атласа

индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама; - анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи; - изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља; - истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету;		Северне Америке. Становништво Северне Америке. Насеља Северне Америке. Привреда Северне Америке. Политичка подела.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија... За достизање исхода у оквиру ове теме важно је указати на положај овог континента између Атлантског и Тихог океана као и на повезаност/раздвојеност са суседним континентима. Ово је посебно значајно у контексту саобраћајно-географског положаја, економске повезаности са обалама других континената. У реализацији исхода који се односе на издвајање регија, потребно је нагласити постојање две културне целине на територији Северне Америке: Англоамерике (САД и Канада) и Латинске Америке (Средња Америка) и кроз корелацију са садржајима историје објаснити значај насељавања Америка. При обради природних одлика Северне Америке битно је указати на генезу рељефа континента и издвојити карактеристичне рељефне целине. При обради наставне јединице становништва Северне Америке потребно је указати на етапе насељавања континента (присуство староседелача, утицај европских досељеника, тзв. претапање у једну нацију и сл.). У реализацији исхода који се односе на објашњења демографских процеса значајно је сагледати разлике у популационом развоју средњеамеричких и англоамеричких народа, последичне миграције према САД и Канади, разлике у структурама становништва и слично. За достизање исхода који се односи на разумевање процеса урбанизације препоручује се указивање на разлике у друштвено-економском развоју и културном наслеђу Англоамерике и Латинске Америке, степену урбанизације, физиономији села и градова, разликама између планског и стихијског развоја, миграцијама из села у градове, начину живота и слично. Исходи који се односе на разумевања и објашњења економских процеса такође могу да се реализују кроз анализу диспаритета развоја између Англо и Латинске Америке. Исходи који се односе на регионалну поделу овог простора могу да се реализују применом различитих начина издвајања карактеристичних регија (физичко-географске или друштвено-економске регије).
	Ј УЖНА АМЕРИКА	Географски положај, границе и величина Јужне Америке. Природне одлике Јужне Америке. Становништво Јужне Америке.	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: Стално коришћење географске карте и атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др.

- описује улогу међународних организација у свету.		Насеља Јужне Америке. Привреда Јужне Америке. Политичка подела.	Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија... За достизање исхода који се односе на дефинисање географског положаја потребно је нагласити у којим топлотним појасевима се простире Јужна Америка, затим повољност положаја између Тихог и Атлантског океана, као и велику удаљеност од осталих континената. У погледу друштвено-географске компоненте положаја важно је истаћи колонизацију, латиноамеричко наслеђе, поделу на интересне сфере између Шпаније и Португалије и сл. Природне одлике Јужне Америке могу се систематично обрадити почев од генетских типова рељефа и редоследа постанка појединих целина. Препоручује се да се климатске одлике континента анализирају кроз утицај климатских фактора, чиме се уједно објашњавају и типови климе. При обради садржаја Становништво Јужне Америке потребно је истаћи културно-цивилизацијске узроке велике етничке и расне разноликости. Важно је нагласити везу између рурално-урбаних миграција и великих контраста који постоје у простору јужноамеричких градова. Препоручује се да се привреда Јужне Америке сагледа кроз анализу утицаја природних и друштвених фактора привредног развоја. У привредној структури потребно је указати на значај делатности примарног и секундарног сектора. У објашњењу политичке поделе простора Јужне Америке битно је указати на културно-цивилизацијске узроке поделе. Достизање исхода је могуће кроз практичне активности у оквиру самосталних или групних задатака, тако да ученици сами проуче и представе одлике одабраних регионалних целина или држава.
	АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	Географски положај, границе и величина Аустралије и Океаније. Природне одлике Аустралије. Колонијални период и становништво Аустралије. Насеља Аустралије. Привреда Аустралије. Океанија – основна географска обележја. Политичка и регионална подела.	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: Стално коришћење географске карте и атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија... За достизање исхода, наставник у оквиру географскогположаја ученицима треба да укаже на димензије континента као и на просторни обухват Океаније . Важно је указати на факторе географске изолованости Аустралијског континента у односу на остале континенте као и последице које се огледају у специфичним биогеографским и антропогеографским одликама. Физичко-географски садржаји треба да укажу на геотектонску еволуцију Аустралије (Пангеа, Гондвана), постанак планина као и на постанак острва Океаније (вулканска

		острва, атоли). Истаћи факторе који су довели до формирања пустиња, великог коралног гребена као и аутентичне аустралијске флористичке и зоогеографске области. Приликом обраде становништва Аустралије и Океаније указати на домицилно становништво (Аборидини, Маори) и придошло европско и азијско становништво. Извршити периодизацију етно-демографског развоја Аустралије и Океаније на предколонијални и колонијални период. Указати на савремене демографске процесе (природни прираштај, миграције) и насељеност континента (насељени и ненасељени простори). У политичко-географској анализиуказати на процесе колонизације, деколонизације и формирања независних држава. Истаћи значај саобраћајно-географског и политичко-географског положаја острва Океаније у контексту савремених економских, политичких и војних процеса. Приликом обраде насеља Аустралије указати на природне факторе формирања савремене мреже насеља.
	ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	Основне географске одлике Антарктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и научна истраживања. Основне географске одлике Арктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и савремена научна истраживања. Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: Стално коришћење географске карте и атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија... За достизање исхода у оквиру наставне теме <i>Поларне области</i> препоручени садржај чине карактеристичне одлике ових простора. У том смислу, пажњу треба посветити специфичностима оријентације на половима (нпр. помоћу звезда, компаса, Сунца), дужини обданице и ноћи, висини Сунца над хоризонтом, односима копна и мора, историјату истраживања, садашњим истраживањима, као и међународној подели ових простора. Коришћење разноврсних техника сумирања градива: мапе ума, проверавање знања географских појмова, кроз испитивање на карти Коришћење е уџбеника и квизова

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ			
Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика			
Шта пратимо	Инструменти оцењивања	Критеријуми оцењивања	Време

Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета;	Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине, руковање прибором, алатом и технологијама и извођење радних задатака.	ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену одличан (5);	- Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника - Усмено одговарање, свеска евиденције наставника -Редовност доношења домаћег, свеска евиденције - Писане провере, свеска евиденције - Групни рад (посматрање наставника, излагање група), свеска евиденције - Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова), свеска евиденције -Сналажење на карти, свеска евиденције	Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања +5 Ко не зна одговор -	Свакодневно бележење током године
		ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену врло добар (4);		Учесталост по месецима	Пресек стања по тромесечју
		ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и већи део на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену добар (3);		Свеобухватност одговора Хронолошка прецизност Сналажење на карти Хоризонтално и вертикално повезивање градива	По потреби, бар једном у полугодишту
				За три недоношења домаћег -1 у свеску	Свакодневно током годинепраћење/ пресек стања за тромесечје
				Прегледање свески	На крају наставне године
				Бодовање: 20-39%-2 40-59%-3 60-79%-4 80-100%-5	Након сваке теме

		ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавања уз помоћ наставника захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, односно захтеве који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и, добија оцену довољан (2);		Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (пано, табела...)	По потреби
				Прва три пара која ураде добијају +5	По потреби
				За показаних 5 појмова -5 За 4 -4 3-3 2-2 1-1	На крају школске године
Ангажовање ученика у настави.	Одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима	веома висок степен ангажовања ученика (5)	Вођење евиденције од стране наставника о: -Броју јављања на часовима -Броју успешности у групном раду, раду у пару -Учешћу на такмичењима, -Несебичном пружању помоћи другим ученицима...	-Све што је рађено на часу налази се у свескама -Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда паноа, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...)	-Пресек стања по тромесечјима
		висок степен ангажовања ученика (4)			
		уз ангажовање ученика (3)			
		ангажовање ученика (2)			

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка

- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

ОБЛАСТ / ТЕМА	СТАНДАРДИ
Регионална географија	Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.1.одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије
Географске регије Европе	Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте ГЕ.1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.дефинише појам привреде и препознаје привр.делатности и гране ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.3.препознаје и објашњава гео.чињенице,објекте,појаве и процесе и односе који су представљени моделом,сликом,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.3.1.разликује и објашњава кретање(природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај привреде и пр. делатности ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије
Азија	Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте

	ГЕ.1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.дефинише појам привреде и препознаје привр.делатности и гране ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.3.препознаје и објашњава гео.чињенице,објекте,појаве и процесе и односе који су представљени моделом,сликом,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.3.1.разликује и објашњава кретање(природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај привреде и пр. делатности ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије
Африка	Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте ГЕ.1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.дефинише појам привреде и препознаје привр.делатности и гране ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.3.препознаје и објашњава гео.чињенице,објекте,појаве и процесе и односе који су представљени моделом,сликом,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.3.1.разликује и објашњава кретање(природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај привреде и пр. делатности ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије
Северна Америка	Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте ГЕ.1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.дефинише појам привреде и препознаје привр.делатности и гране

	ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.3.препознаје и објашњава гео.чињенице,објекте,појаве и процесе и односе који су представљени моделом,сликом,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.3.1.разликује и објашњава кретање(природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај привреде и пр. делатности ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије
Јужна Америка	Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте ГЕ.1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.дефинише појам привреде и препознаје привр.делатности и гране ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.3.препознаје и објашњава гео.чињенице,објекте,појаве и процесе и односе који су представљени моделом,сликом,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.3.1.разликује и објашњава кретање(природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај привреде и пр. делатности ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије
Аустралија и Океанија	Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте ГЕ.1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.дефинише појам привреде и препознаје привр.делатности и гране ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво

	ГЕ.2.1.3.препознаје и објашњава гео.чињенице,објекте,појаве и процесе и односе који су представљени моделом,сликом,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.3.1.разликује и објашњава кретање(природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај привреде и пр. делатности ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије
Поларне области	Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте ГЕ.1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.дефинише појам привреде и препознаје привр.делатности и гране ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.3.препознаје и објашњава гео.чињенице,објекте,појаве и процесе и односе који су представљени моделом,сликом,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.3.1.разликује и објашњава кретање(природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај привреде и пр. делатности ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије

Корелација са другим предметима: Историја, биологија, ликовна култура, енглески језик.

ДОПУНСКА И ДОДАТНА НАСТАВА

Циљеви додатног рада: додатни рад је планиран за заинтересоване и талентоване ученике, за стицање знања већег обима, израду и представљање презентација географских појава и процеса, размену мишљења и извођење закључака о географским одликама различитог типа. Кроз додатни рад се врши и припрема за такмичење ученика.

Циљеви допунске наставе: допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова, као и за оне који желе да утврде знања, отклоне нејасноће.

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА
РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	- дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - приказује на немој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала,	Регионална географија, принципи регионализације. Хомогеност и хетерогеност географског простора.	На првим часовима наставник ће упознати ученике са предметом и задацима проучавања, као и поделом регионалне географије, ослањајући се на њихова већ стечена географска знања из 6. разреда о појму географске регије, а са циљем разумевања комплексних односа и веза између географских објеката, појава и процеса у географској средини. У обради садржаја о регионалној географији, требало би указати на то да светско копно није једноличан или хомоген географски простор, већ да га одликује заступљеност различитих физичко-географских и друштвено-географских елемената, које га чине хетерогеним. Објаснити да се регионална географија изучава са циљем да би ученици сазнали какви су односи и везе између природе и људи, као и да би постали свесни да опстанак живота на Земљи зависи од њиховог међусобног односа. Објаснити ученицима да су принципи регионализације (физичко-географски и друштвено-географски) правила на основу којих се врши подела хетерогене Земљине површине на хомогене географске регије.
ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ	низије, планине, реке, језера, државе, градове; - класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; - проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и	Јужна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, туризам, политичка подела. Државе Јужне Европе: државе бивше СФРЈ, Италија, Шпанија и Грчка – основне географске карактеристике. Средња Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Немачка – основне географске карактеристике. Западна Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски	Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: ППТ, видео материјали, пројектна настава Обезбеђивање корелације са сродним предметима. Стално коришћење географске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања.. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Реализацијом исхода друге теме <i>Географске регије Европе</i> ученици ће стећи знања о географским целинама Европе – Јужна, Средња, Западна, Северна и Источна Европа, као и њиховим географским специфичностима и развојним карактеристикама које их издвајају у односу на суседне географске регије, политичком поделом и одабраним државама. При одбради Јужне Европе истаћи културно-цивилизацијске тековине регије , етно-лингвистичку хетерогеност , привредне одлике кроз везу са природним условима и ресурсима, са освртом на туризам и политичку поделу. У оквиру Јужне Европе препоручује се обрада држава бивше СФР Југославије, Италија, Шпанија и Грчка. У оквиру Средње Европе обрадити културно-цивилизацијске тековине регије , савремене демографске процесе, природне ресурсе и привредни развој,

	издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; - тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; - описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; - доведе у везу природне ресурсе са степеном	процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Француска и Уједињено Краљевство – основне географске карактеристике. Северна Европа – природни ресурси и економски развој, народи, политичка подела. Норвешка – основне географске карактеристике. Источна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, политичка подела. Руска Федерација – основне географске карактеристике. Европска унија – пример интеграционих процеса.	урбанизацију и политичку поделу. Препоручује се обрада Савезне Републике Немачке у оквиру регије. Западну Европу обрадити кроз културно-цивилизацијске тековине регије, демографске процесе, природне ресурсе и привредни развој (најразвијенија европска регија), урбанизацију, политичку поделу, као и географска обележја Републике Француске и Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске. У оквиру Северне Европе посебно анализирати везу природних ресурса са привредним развојем и анализирати етничка обележја, политичку поделу и основне географске карактеристике Норвешке. При обради Источне Европе истаћи културно-цивилизацијске тековине, етничку хетерогеност, природне услове и ресурсе, привредне карактеристике и политичку поделу. Обрадити Руску Федерацију. На крају наставне теме <i>Географске регије Европе</i> објаснити значај Европске уније у свету, као пример интеграционих процеса. За цртањетематских карата о географским регијама Европе користити неме карте, на којима се могу издвојити карактеристичне регије и њихови географски садржаји. Кроз читаву тему важно је нагласити да се временом географске регије Европе развијају и мењају функције. Важно је искористити велике могућности које географија као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Географске регије Европе би требало да буду представљене као географска прича, богата информацијама и занимљивостима, како би географске појаве и процеси били предочени јасно, детаљно и динамично. Ученике не оптерећивати квантитативним вредностима.
АЗИЈА	економске развијености појединих регија и одабраних држава; - уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија; - објасни формирање политичке карте света; - објашњава узроке и	Географски положај, границе и величина Азије. Природне одлике Азије. Становништво Азије. Насеља Азије. Привреда Азије. Политичка и регионална подела. Југозападна Азија – природни ресурси и економски развој, културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима. Стално коришћење географске карте и географског атласа и неме карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: питања, ППТ, видео-записа...е учбеника Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације На почетку наставне теме Азија обрађују општегеографске одлике овог континента, и то: географски положај, границе и величина, природне

последнице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност; - доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора; - препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама; - анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи; - изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих	процеси, урбанизација, политичка подела. Јужна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, урбанизација, политичка подела. Југоисточна Азија – природни ресурси и економски развој, политичка подела. Источна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Централна Азија – природни ресурси, политичка подела, насеља и становништво.	одлике, становништво, насеља, привреда и политичка и регионална подела, након чега се прелази на регионалне целине: југозападну, јужну, југоисточну, источну и централну Азију. Приликом обраде положаја, границе и величине Азије, кључно је да се истакне да је Азија саставни део јединствене копнене целине Евроазија, да се овај континент разграничи од Европе и од Африке, да ученици увиде да се Азија простире и на северној и на јужној, као и на источној и западној Земљиној полулопти. Даље, важно је да се ученицима објасни шта значи да је Азија део Старог света и да ова знања повежу са знањима која стичу на часовима историје (Велика географска открића). Разумевање природних одлика Азије кључно је за касније схватање просторне дистрибуције становништва, размештаја природних ресурса, развоја и размештаја појединих привредних грана. Приликом обраде становништва Азије пажњу би требало усмерити на разумевање просторне дистрибуције становништва, поларизованог демографског развоја, савремених миграција . Адекватно коришћење статистичких извора овде је јако важно. Ученици не треба да памте податке из области демографске статистике. Насеља Азије представљају прави мозаик људских насеобина што је условљено факторима природне средине, специфичностима привреде и културно-цивилизацијског развоја Привредне одлике Азије могу се обрадити на различите начине: кроз приказ територијалног размештаја привредних грана, сагледавање утицаја природних и друштвених фактора на развој привреде или кроз истицање регионалних специфичности развоја и размештаја привреде. У програму наставе и учења дата регионална подела Азије је препоручена. Наставници, ученици и аутори уџбеника могу Азију да поделе и на друге начине, али је важно да ученици разумеју критеријуме просторне диференцијације. Како би се остварио принцип очигледности и знања која се стичу на часовима географије учинила трајним, наставници у обради опште- и регионалногеографских садржаја треба да користе зидне географске карте, а ученици атласе и неме карте. Употреба средстава информационо-комуникационих технологија у настави, додатно ће допринети реализацији принципа очигледности и учвршћивању трајности ученичких знања.
---	--	--

АФРИКА

извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;
- истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету;
- описује улогу међународних организација у свету.

Географски положај, границе и величина Африке.
Природне одлике Африке.
Становништво Африке.
Насеља Африке.
Привреда Африке.
Политичка и регионална подела.
Афрички Медитеран и Сахарска Африка.
Подсахарска Африка.

Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења
Користити разноврсне технике/методе и облике рада
Обезбеђивање корелације са сродним предметима.
Стално коришћење географске карте и атласа
Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: питања, ППТ, видео-записа..
Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паное, презентација, кратких записа, кратких излагања
Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Приликом обраде положаја, границе и величине Африке важно је истаћи да се она пружа меридијански што за последицу има јасну диференцираност континента на природне зоне од екватора према југу и северу. Указати на границу Африке према Азији као и на припадајућа острва овом континенту.
Знања која ученици стичу изучавањем климе, хидрографије и рељефа Африке важна су за разумевање просторне дистрибуције становништва, положаја насеља, размештаја природних ресурса, развоја и размештаја пољопривреде, рударства и туризма на континенту. Значајно је истаћи хидрографске карактеристике Нила, Нигера и реке Конго и језера Викторија, Њаса и Тангањика, као места значајне концентрације становништва, насеља и пољопривреде. Приликом обраде флористичких и зоогеографских карактеристика континента указати и на географске факторе ендемизма фауне Мадагаскара.
Приликом обраде наставних садржаја о становништву Африке битно је разумевање просторне дистрибуције становништва (пренасељени, густо, ретко и ненасељени простори), природног прираштаја, савремених миграција (нарочито из ратовима угрожених држава према Европи) и структуре становништва.
У оквиру политичко-географских одлика Африке посебно се треба осврнути на процесе колонизације и деколонизације као и на ефекте ових процеса у савременим економско-политичким односима афричких држава (неоколонијализам). Приликом обраде ове теме треба се осврнути на савремене географске проблеме Африке као што су дезертификација, екстремно високи природни прираштај, несташица хране, интензивне миграције ка Европи, прекомерну експлоатацију природних ресурса, итд.

СЕВЕРНА АМЕРИКА	Географски положај, границе, величина и регионална подела Северне Америке. Природне одлике Северне Америке. Становништво Северне Америке. Насеља Северне Америке. Привреда Северне Америке. Политичка подела.	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: Стално коришћење географске карте и атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија... За достизање исхода у оквиру ове теме важно је указати на положај овог континента између Атлантског и Тихог океана као и на повезаност/раздвојеност са суседним континентима. Ово је посебно значајно у контексту саобраћајно-географског положаја, економске повезаности са обалама других континената. У реализацији исхода који се односе на издвајање регија, потребно је нагласити постојање две културне целине на територији Северне Америке: Англоамерике (САД и Канада) и Латинске Америке (Средња Америка) и кроз корелацију са садржајима историје објаснити значај насељавања Америка. При обради природних одлика Северне Америке битно је указати на генезу рељефа континента и издвојити карактеристичне рељефне целине. При обради наставне јединице становништва Северне Америке потребно је указати на етапе насељавања континента (присуство староседелача, утицај европских досељеника, тзв. претапање у једну нацију и сл.). У реализацији исхода који се односе на објашњења демографских процеса значајно је сагледати разлике у популационом развоју средњеамеричких и англоамеричких народа, последичне миграције према САД и Канади, разлике у структурама становништва и слично. За достизање исхода који се односи на разумевање процеса урбанизације препоручује се указивање на разлике у друштвено-економском развоју и културном наслеђу Англоамерике и Латинске Америке, степену урбанизације, физиономији села и градова, разликама између планског и стихијског развоја, миграцијама из села у градове, начину живота и слично. Исходи који се односе на разумевања и објашњења економских процеса такође могу да се реализују кроз анализу диспаритета развоја између Англо и Латинске Америке. Исходи који се односе на регионалну поделу овог простора могу да се реализују применом различитих
-------------------------------	--	--

		начина издвајања карактеристичних регија (физичко-географске или друштвено-економске регије).
ЈУЖНА АМЕРИКА	Географски положај, границе и величина Јужне Америке. Природне одлике Јужне Америке. Становништво Јужне Америке. Населља Јужне Америке. Привреда Јужне Америке. Политичка подела.	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: Стално коришћење географске карте и атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија... За достизање исхода који се односе на дефинисање географског положаја потребно је нагласити у којим топлотним појасевима се простире Јужна Америка, затим повољност положаја између Тихог и Атлантског океана, као и велику удаљеност од осталих континената. У погледу друштвено-географске компоненте положаја важно је истаћи колонизацију, латиноамеричко наслеђе, поделу на интересне сфере између Шпаније и Португалије и сл. Природне одлике Јужне Америке могу се систематично обрадити почев од генетских типова рељефа и редоследа постанка појединих целина. Препоручује се да се климатске одлике континента анализирају кроз утицај климатских фактора, чиме се уједно објашњавају и типови климе. При обради садржаја Становништво Јужне Америке потребно је истаћи културно-цивилизацијске узроке велике етничке и расне разноликости. Важно је нагласити везу између рурално-урбаних миграција и великих контраста који постоје у простору јужноамеричких градова. Препоручује се да се привреда Јужне Америке сагледа кроз анализу утицаја природних и друштвених фактора привредног развоја. У привредној структури потребно је указати на значај делатности примарног и секундарног сектора. У објашњењу политичке поделе простора Јужне Америке битно је указати на културно-цивилизацијске узроке поделе. Достизање исхода је могуће кроз практичне активности у оквиру самосталних или групних задатака, тако да ученици сами

АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	Географски положај, границе и величина Аустралије и Океаније. Природне одлике Аустралије. Колонијални период и становништво Аустралије. Насеља Аустралије. Привреда Аустралије. Океанија – основна географска обележја. Политичка и регионална подела.	проуче и представе одлике одабраних регионалних целина или држава. Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: Стално коришћење географске карте и атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија... За достизање исхода, наставник у оквиру географскогположаја ученицима треба да укаже на димензије континента као и на просторни обухват Океаније . Важно је указати на факторе географске изолованости Аустралијског континента у односу на остале континенте као и последице које се огледају у специфичним биогеографским и антропогеографским одликама. Физичко-географски садржаји треба да укажу на геотектонску еволуцију Аустралије (Пангеа, Гондвана), постанак планина као и на постанак острва Океаније (вулканска острва, атоли). Истаћи факторе који су довели до формирања пустиња, великог коралног гребена као и аутентичне аустралијске флористичке и зоогеографске области. Приликом обраде становништва Аустралије и Океаније указати на домицилно становништво (Аборидини, Маори) и придошло европско и азијско становништво. Извршити периодизацију етно-демографског развоја Аустралије и Океаније на предколонијални и колонијални период. Указати на савремене демографске процесе (природни прираштај, миграције) и насељеност континента (насељени и ненасељени простори). У политичко-географској анализиуказати на процесе колонизације, деколонизације и формирања независних држава. Истаћи значај саобраћајно-географског и политичко-географског положаја острва Океаније у контексту савремених економских, политичких и војних процеса. Приликом обраде насељаАустралије указати на природне факторе формирања савремене мреже насеља.
ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	Основне географске одлике Антарктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и научна истраживања.	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: Стално коришћење географске карте и атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: мапе ума из

		Основне географске одлике Арктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и савремена научна истраживања.	учбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија... За достизање исхода у оквиру наставне теме <i>Поларне области</i> препоручени садржај чине карактеристичне одлике ових простора. У том смислу, пажњу треба посветити специфичностима оријентације на половима (нпр. помоћу звезда, компаса, Сунца), дужини обданице и ноћи, висини Сунца над хоризонтом, односима копна и мора, историјату истраживања, садашњим истраживањима, као и међународној подели ових простора. Коришћење разноврсних техника сумирања градива: мапе ума , проверавање знања географских појмова, кроз испитивање на карти Коришћење е учбеника и квизова.
--	--	--	--

ФИЗИКА

Циљ наставе и учења: Програм је израђен на основу Правилника о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања (Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник, 12/2018, 3/2019, 5/2019, 12/2019) и Закона о основном образовању и васпитању (Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник, 10/2019), а у складу са Законом о основама система образовања и васпитања (Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник, 88/2017).

Општи циљ наставе физике јесте да ученици упознају природне појаве и основне природне законе, да стекну основну научну писменост, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, да оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

Остали циљеви и задаци наставе физике су:

- развијање функционалне писмености,
- упознавање основних начина мишљења и расуђивања у физици,
- разумевање појава, процеса и односа у природи на основу физичких закона,
- развијање способности за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање,
- развијање радозналости, способности рационалног расуђивања, самосталности у мишљењу и вештине јасног и прецизног изражавања,
- развијање логичког и апстрактног мишљења,
- схватање смисла и метода остваривања експеримента и значаја мерења,
- решавање једноставних проблема и задатака у оквиру наставних садржаја,
- развијање способности за примену знања из физике,
- схватање повезаности физичких појава и екологије и развијање свести о потреби заштите, обнове и унапређивања животне средине,
- развијање радних навика и склоности ка изучавању наука о природи,
- развијање свести о сопственим знањима, способностима и даљој професионалној оријентацији

ОБЛАСТ/ТЕМА	ОБРАДА	ОСТАЛО	СВЕГА	ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
СИЛА И КРЕТАЊЕ	9	16	25	Компетенција за учење: Рад с подацима и информацијама: Комуникација: Одговорно учешће у демократском друштву: Естетичка компетенција: Решавање проблема: Сарадња: Дигитална компетенција: Одговоран однос према околини: Одговоран однос према здрављу:
Кретање тело под дејством силетеже. Силе трења	4	8	12	
РАВНОТЕЖА ТЕЛА	5	7	12	
МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА . СНАГА	5	10	15	
ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ	4	4	8	

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТИ / ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
--	----------------	----------

-Разликује скаларне и векторске физичке величине. -Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички. -Анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања састалним убрзањем. -Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења. -Демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталнесиле, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења. -Самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике (Атвудова машина,колица са теговима...), прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента. -Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинematика и динамика	СИЛА И КРЕТАЊЕ	- Сила као узрок промене брзине тела. Појам убрзања. Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. Други Њутнов закон. Динамичко мерење силе. Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи Њутнов закон. Примери Равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања. Тренутна и средња брзина тела. Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању. Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања. Сила и Демонстрациони огледи: кретање ⌘ Илустровање инерције тела помоћу папира и тега. ☐ Кретање куглице низ Галилејев жљеб. ☐ Кретање тела под дејством сталне силе. ☐ Мерење силе динамометром. ☐ Илустровање закона акције и реакције помоћу динамометара и колица, колица са опругом и других огледа (реактивно кретањебалона и пластичне боце). Лабораторијске вежбе 1. Одређивање сталног убрзања при кретању куглице низ жљеб. 2. Провера Другог Њутновог закона помоћу покретног тела (колица) или помоћу Атвудове машине.
- Разликује скаларне и векторске физичке величине. - Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички. - Анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем. - Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења. - Демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталнесиле, силе трења и сила акције и реакције на примерима	КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ.СИЛЕ ТРЕЊА	- Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Галилејев оглед. Слободно падање тела, бестежинско стање. Хитац навише и хитац наниже. Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела. Демонстрациони огледи: ☐ Слободно падање тела различитих облика и маса (Њутнова цев, слободан пад везаних новчића...). ☐ Падање тела у разним срединама. ☐ Бестежинско стање тела (огледи са динамометром, с два тега и папиром између њих, са пластичном чашом која има отвор на дну и напуњена је водом). ☐ Трење на столу, косој подлози и сл. ☐ Мерење силе трења помоћу динамометра.

из окружења. - Самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике (Атвудова машина,колица са теговима...), прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента. - Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика)		Лабораторијске вежбе 1. Одређивање убрзања тела које слободно пада. 2. Одређивање коефицијента трења клизања.
- Разликује скаларне и векторске физичке величине. - Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички. -Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења. - Покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела. - Наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу. - Прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведеуслове пливања тела на води. - Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика)	РАВНОТЕЖА ТЕЛА	Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила. Разлагање сила. Појам и врсте равнотеже тела. Полуга, момент силе. Равнотежа полуге и њена примена. Сила потиска у течности и гасу. Архимедов закон и његова примена. Пливање и тоњење тела. Демонстрациони огледи: ☐ Врсте равнотеже помоћу лењира или штапа. ☐ Равнотежа полуге. ☐ Услови пливања тела (тегови и стаклена посуда на води, Картезијански гњурац, суво грожђе у минералној води, свеже јаје у води и воденом раствору соли, мандарина са кором и без коре у води, пливање коцке леда на води...). Лабораторијска вежба 1. Одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона.
-Разликује скаларне и векторске физичке величине. - Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички. -Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења. - Покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њеноделовање. - Повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења. - Разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом. -Демонстрира важење закона одржања енергије на	МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА	- Механички рад. Рад силе. Рад силе теже и силе трења. - Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела. Потенцијална енергија. Гравитациона потенцијална енергија тела. - Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије. - Снага. Коефицијент корисног дејства. - Демонстрациони огледи: ☐ Илустровање рада утрошеног на савладавање силе трења при клизању тела по различитим подлогама, уз коришћење динамометра. ☐ Коришћење потенцијалне енергије воде или енергије надуваног балона за вршење механичког рада. ☐ Примери механичке енергије тела. Закон о одржању механичке енергије (Галилејев жљеб; математичко клатно; тег са опругом) Лабораторијске вежбе 1. Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по различитим

примерима из окружења. - Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика		подлогама. 2. Провера закона одржања механичке енергије помоћу колица.
- Разликује скаларне и векторске физичке величине. - Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички. - Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...) - Разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго. - Анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења. - Наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења	ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ	- Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање. -Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре. -Унутрашња енергија и температура. -Количина топлоте. - Специфични топлотни капацитет. - Топлотна равнотежа. -Агрегатна стања супстанције. -Демонстрациони огледи: ☐ Дифузија и Брауново кретање. ☐ Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди - флаши и две посуде са хладном и топлом водом, -Гравесандов прстен, издужење жице, капилара...) Лабораторијска вежба 1. Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже.

ОБЛАСТ / ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
СИЛА И КРЕТАЊЕ	1. Излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе: Како уз сваку тематску целину иду демонстрациони огледи, ученици ће спонтано пратити ток посматране појаве, а на наставнику је да наведе ученика да својим речима, на основу сопственог расуђивања, опише појаву коју посматра. После тога, наставник, користећи прецизни језик физике, дефинише нове појмове (величине) и речима формулише закон појаве. Када се прође кроз све етапе у излагању садржаја теме (оглед, учеников опис појаве, дефинисање појмова и формулисање закона), прелази се, ако је могуће, на презентовање закона у математичкој форми. 2. Решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем-ситуација: При решавању квантитативних (рачунских) задатака из физике, у задатку прво треба на прави начин сагледати физичке садржаје, па тек после тога прећи на математичко формулисање и израчунавање. Наиме, решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата. У првој етапи уочавају се физичке појаве на које се односи задатак, а затим се набрајају и речима исказују закони по којима се појаве одвијају. У другој етапи се, на основу математичке форме закона, израчунава вредност тражене величине. У трећој етапи тражи се физичко тумачење добијеног резултата. У циљу развијања природно-научне писмености наставник инстистира на систематском коришћењу јединица мере физичких величина SI (међународни систем јединица). 3. Лабораторијским вежбама

КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ.СИЛЕ ТРЕЊА	1. Излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе: Како уз сваку тематску целину иду демонстрациони огледи, ученици ће спонтано пратити ток посматране појаве, а на наставнику је да наведе ученика да својим речима, на основу сопственог расуђивања, опише појаву коју посматра. После тога, наставник, користећи прецизни језик физике, дефинише нове појмове (величине) и речима формулише закон појаве. Када се прође кроз све етапе у излагању садржаја теме (оглед, учеников опис појаве, дефинисање појмова и формулисање закона), прелази се, ако је могуће, на презентовање закона у математичкој форми. 2. Решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем-ситуација: При решавању квантитативних (рачунских) задатака из физике, у задатку прво треба на прави начин сагледати физичке садржаје, па тек после тога прећи на математичко формулисање и израчунавање. Наиме, решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата. У првој етапи уочавају се физичке појаве на које се односи задатак, а затим се набрајају и речима исказују закони по којима се појаве одвијају. У другој етапи се, на основу математичке форме закона, израчунава вредност тражене величине. У трећој етапи тражи се физичко тумачење добијеног резултата. У циљу развијања природно-научне писмености наставник инстистира на систематском коришћењу јединица мере физичких величина SI (међународни систем јединица). - Лабораторијским вежбама - Другим начинима рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме, остваривању исхода и развијањи предметних и међупредметних компетенција (радионице, пројектна настава, истраживачки задаци, вршњачко учење, домаћи задаци...):
РАВНОТЕЖА ТЕЛА	-Решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем-ситуација: При решавању квантитативних (рачунских) задатака из физике, у задатку прво треба на прави начин сагледати физичке садржаје, па тек после тога прећи на математичко формулисање и израчунавање. Наиме, решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата. У првој етапи уочавају се физичке појаве на које се односи задатак, а затим се набрајају и речима исказују закони по којима се појаве одвијају. У другој етапи се, на основу математичке форме закона, израчунава вредност тражене величине. У трећој етапи тражи се физичко тумачење добијеног резултата. У циљу развијања природно-научне писмености наставник инстистира на систематском коришћењу јединица мере физичких величина SI (међународни систем јединица). - Континуирано праћење рада сваког ученика кроз проверу његових усвојених знања, стечених путем организовања различитих облика наставе. Такође је у обавези да уредно води евиденцију о раду и напредовању сваког ученика. Оцењивање ученика само на основу резултата које је он постигао при реализацији само једног облика наставе није добро. Неопходно је да наставник од ученика не тражи само формално знање већ да га подстиче на размишљање и логичко закључивање. Ученик се кроз усмене одговоре навикава да користи прецизну терминологију и развија способност да своје мисли јасно формулише.
МЕХАНИЧКИ РАД,ЕНЕРГИЈА .СНАГА	- Планирани су различити типови домаћих задатака (класични – квалитативни и квантитативни задаци, практични, истраживачки, уз употребу ИКТ-а), при чему наставник води рачуна о нивоу сложености задатака, али и о њиховој мотивационој функцији. С обзиром да кроз израду домаћег задатка ученици проверавају степен разумевања усвојеног садржаја, коректност урађеног домаћег задатка биће проверена на наредном часу. - Решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем-ситуација: При решавању квантитативних (рачунских) задатака из физике, у задатку прво треба на прави начин сагледати физичке садржаје, па тек после тога прећи на математичко формулисање и израчунавање. Наиме, решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата. У првој етапи уочавају се физичке појаве на које се односи задатак, а затим се набрајају и речима исказују закони по којима се појаве одвијају. У другој етапи се, на основу

	математичке форме закона, израчунава вредност тражене величине. У трећој етапи тражи се физичко тумачење добијеног резултата. У циљу развијања природно-научне писмености наставник инстистира на систематском коришћењу јединица мере физичких величина SI - Ученици треба да савладају појмове рада, енергије, снаге и да уоче њихову међусобну повезаност кроз израду домаћих задатака, као и кроз рачунске задатке
ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ	У овој области акценат је на уочавању појаве да се тела на топлоти шире а на хладноћи скупљају. Такође, уочавање да се механичким радом може мењати температура тела. Треба да знају да агрегатно стање тела зависи од његове температуре. Ученици треба да препознају карактеристичне процесе и термине који описују промене агрегатних стања, кроз примени ИК технологија, пројектне задатке ... Континуирано пратити и вредновати знање, вештине и ставове ученика помоћу усменог испитивања, кратких писмених провера, контролних вежби, провером практичних вештина, као и вредновањем учешћа и продуката пројектне наставе

Кључни појмови:

Начин прилагођавања програма: Уколико буде ученика за које је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитата, каснијег укључивања у школовање, недовољног познавања језика или других разлога, потребна додатна подршка, урадиће се индивидуални образовни планови и као анекси прикључити Школском програму.

НАЧИН ПРАЋЕЊА И ВРЕДНОВАЊА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ				
Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика				
Шта пратимо	Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда	Ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену одличан (5);	- Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника - Усмено одговарање, свеска евиденције	- Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика - Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током	Свакодневно бележење током године

постигнућа у току савладавања програма предмета; Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; вештине, руковање лабораторијским прибором.	Ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену врло добар (4);	наставника -Редовност доношења домаћег, свеска евиденције -Писане провере, свеска евиденције - Групни рад (посматрање наставника, излагање група), свеска евиденције - Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова), свеска евиденције	појединих часова - Домаћи задатак - Проблемски задаци - Пројектна настава - Писана провера - објективни тестови са допуњавањем кратких одговора - задаци са означавањем - задаци вишеструког избора - спаривање појмова	
	Ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и већи део на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену добар (3);			
	ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавања уз помоћ наставника захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, односно захтеве који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и, добија оцену довољан (2);			
Ангажовање ученика у настави. Одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима	веома висок степен ангажовања ученика (5)	Вођење евиденције од стране наставника о: -Броју јављања на часовима -Броју успешности у групном раду, раду у пару -Учесћу на такмичењима, -Несебичном пружању помоћи другим ученицима...	-Све што је рађено на часу налази се у свескама -Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда паноа, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...)	Свакодневно бележење током године
	висок степен ангажовања ученика (4)			
	уз ангажовање ученика (3)			
	ангажовање ученика (2)			

Стандарди постигнућа ученика:

Назив наставне теме	Укупан број часова	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Сила кретање	25	1.2.1. Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање.(Пример:кретање аутомобила по правом путу,кретање листа кога носи ветар.) 1.2.Ученик уме да препозна равномерно кретање на примерима. 1.2.3.Ученик уме да израчуна средњу брзину,пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине,и користи образац $v=s/t$. 1.4.4.Ученик уме да препозна јединице за брзину .	2.2.1. Ученик уме да препозна убрзано кретање,препознаје да тело које се креће убрзано(успорено)у истим временским интервалима прелази различите путеве,препознаје убрзано и успрено кретање кроз промену брзине. 2.2.2.Ученик зна шта је механичко кретање и величине које га описују,зна да је убрзаање промена брзине у јединици времена и разликује брзину од убрзања. 2.6.1.Ученик разуме и примењује директну и обрнуту пропорционалност,убрзање је сразмерно сили а обрнуто сразмерно маси. 2.6.2.Ученик уме да препозна векторске величине силу,брзину и убрзање(зна да је за њихово одређивање потребно познавати правац и смер). 2.6.3.Ученик уме да користи табеларни и графички приказ зависности физичких величина(пређеног пута ,брзине и убрзања од времена.) 2.7.2.Ученик уме да врши једноставна уопштавања и системстизацију резултата(закључи и уочи зависност убрзања од силе и масе). 2.7.3.Реализује експеримент по упутству.	3.2.1.Ученик уме да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање,зна да користи везу између брзине и убрзања као и пређеног пута,брзине и убрзања код равн.убрзаног кретања.Пример:Зна да израчуна пређени пут брзину и убрзање код равн.убрзаног кретања. 3.7.1.Ученик уме да донесе закључак на основу резултата мерења(провера другог Њутновог закона).
Кретање тела под дејством силе теже, Сила трења	12	1.1.1.Ученик уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирију или се крећу равномерно, зна да је гравитациона сила узрок падања тела а сила трења зауставља тело јер се супроставља телу.	2.1.2.Ученик зна основне особине гравитационе силе,зна да је увек привлачна и да зависи од масе тела и зна да је то сила теже. 2.6.1.Ученик разуме и примењује директну и обрнуту пропорционалност.Пример:Како сила трења зависи од тежине тела. 2.7.2.Ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију	3.2.1.Ученик уме да примени однос физичких величина које описују слободни пад и вертикални хитац.(уме да израчуна пређени пут и брзину код наведеног кретања.) 3.7.1..Ученик уме да донесе закључак на основу резултата мерења.(мерење гравитационог убрзања при слободном

		1.2.1.Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање(вертикални хитац) 1.7.1.Ученик поседује основне способности за рад у лабораторији(при израду лабораторијских вежби које се односе на ову тему). 1.7.2.Ученик уме да се придржава правила понашања у лабораторији.	резултата.(изводи закључак од чега зависи сила трења као и врсте трења.	падању и коефицијента трења клизања.
Равнотежа тела	12	1.2.1.Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање.Пример:кретања детета на клацкалици,кретање точка на колицима) 1.7.2.Ученик уме да се придржава правила понашања у лабораторији.(при изради лабораториј вежбе)	2.1.1.Ученик уме да препозна силу потиска у случају пливања тела,препознаје правац и смер деловања силе као и равнотежу тела. 2.1.2.Ученик зна основне особине силе потиска, зна да се јавља кад се чврсто тело урони у течност и зна одреди правац и смер силе потиска. 2.1.3.Ученик уме да препозна када је полуга у стању равнотеже,уме да примени услов равнотеже.(пример:Ако се клацкају отац и син ученик зна да међу понуђеним одговорима препозна растојање од тачке ослонца ако дат однос њихових маса. 2.1.4.Ученик разуме како односи сила утичу на врсту кретања,да услучају деловања колинеарних сила њихова резултанта одређује врсту кретања.(убрзано успорено стање мировања или рав.праволин.кретања.) 2.1.5.Ученик разуме и примењује појам густине и на основу података густине средине и тела закључује да ли тело плива лебди или тоне. 2.7.3. Ученик реализује експеримент по упутству(одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона).	3.1.1.Ученик разуме и приумењује услове равнотеже полуге,зна да је услов за равнотежу полуге једнакост момената силе у односу на тачку ослонца,зна да која сила даје највећи односно најмањи момент силе у односу на тачку ослонца,зна да израчуна интензитет момената сила које се јављају код полуге.(Пример:Клацкалица и кантар) 3.1.2.Ученик зна какав је однос сила које делује на тело које мирује или се равн.креће,односно зна кад је тело у стању статичке и динамичке равнотеже.
Механички рад,	15	1.7.1.Ученик поседује основне	2.4.1.Уме да користи важније изведене	3.5.1.Ученик разуме да се укупна

Енергија и Снага		способности за рад у лабораторији (при израду лабораторијских вежби које се односе на ову тему). 1.7.2.Ученик уме да се придржава правила понашања у лабораторији.(при изради лабораториј вежбе)	јединице Si система и зна њихове ознаке(Пример:За силу,рад енергију и снагу) 2.4.3.Ученик уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу.(користи префиксе мили кило и мега и уме да претвара јединице) 2.5.1.Ученик зна да кинетичка и потенцијална енергија зависе од брзине односно од висине на којој се тело налази. 2.5.3.Ученик уме да препозна појмове рада и снаге.(зна да је механички рад једнак производу силе и пута и препознаје да је снага једнака извршени рад у јединици времена.) 2.6.1.Ученик разуме и примењује директну и обрнуту пропорционалност.(рад сразмеран сили и пређ.путу,снага сразмерна раду а обрнуто сразмерна времену..) 2.7.3.Ученик уме да реализује експеримент по упутству.	механичка енергија тела при слободном паду одржава.(разуме да при слободном паду,вертикалном хицу навише и наниже кинет.енергија прелази у потенцијалну и обрнуто тако да њихов збир остаје сталан) 3.7.1.Ученик уме да донесе закључак на основу резултата мерења.
5.Топлотне појаве	9	1.5.1.Ученик зна да агрегатно стање тела зависи од његове температуре,ако му је позната температура тела и температуре топљења и кључања,зна да одреди у ком се агрегатном стању налази тело,зна температуру мржњења и кључања воде под нормалним условима. 1.5.2.Ученик уме да препозна да се механичким радом може мењати температура тела,препознаје да трење може да доведе до промене температуре.(тестерисање дрвета)	2.5.4.Ученик зна да унутрашња енергија зависи од температуре тела то јест да порастом унутрашње енергије расте и температура. 2.5.5.Ученик зна да запремина тела зависи од температуре,зна да се чврста тела при загревању шире а при хлађењу скупљају. 2.6.1.Ученик разуме и примењује директну и обрнуту пропорционалност.(да је количина топлоте сразмерна маси и промени температуре.) 2.7.3.Ученик уме да реализује експеримент по упутству.	3.5.2.Ученик уме да препозна карактеристичне процесе и термине који описује промене агрегатних стања,зна основне особине агрегатних стања(чврсто,течно и гасовито),зна шта су топљење,очвршћавање,испаривање и кондензација) 3.7.1.Ученик уме да донесе закључак на основу резултата мерења.

		1.7.2.Ученик уме да се придржава правила понашања у лабораторији.(при изради лабораториј вежбе)		
--	--	---	--	--

Корелација са другим предметима:Реализовање наставе и учења физике у различитим темама уз успостављање међупредметне корелације са следећим предметима: математика, географија, биологија, хемија, информатика, техника и технологија, физичко васпитање.

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљ допунске наставе је да ученик, уз додатну помоћ наставника, стекне минимум основних знања из садржаја које предвиђа програм наставе и учења у седмом разреду.

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА
Сила и кретање	- разликује кретање према облику путање; разликује кретања према промени брзине;разликује убрзано од успореног кретања; - препозна ознаке физичких величина (време, пређени пут, маса, брзина, сила, убрзање); - изрази физичке величине (време, пређени пут, маса, убрзање) у одговарајућим мерним јединицама и формулама - препозна мерила и мерне уређаје за мерење дужине, масе, силе. - Зна да дефинише Други и Трећи Њутнов закон	-Појам убрзања. Равномерно убрзано праволинијско кретање -Други и трећи Њутнови закони	индивидуални рад -фронтални рад -дијалогска метода -илустративно -демонстративна метода
Кретање тела под дејством силе теже. Сила трења	препозна ознаке физичких величина (време, пређени пут, сила, гравитационо убрзање);изрази физичке величине (време, пређени пут,гравитационо убрзање) у одговарајућим мерним јединицама; -препозна мерила и мерне уређаје за мерење дужине, времена, силе; -одреди вредност најмањег подеока мерног инструмента;мери тежину тела; - препозна деловање гравитационе силе, силе трења и силе отпорасредине; - демонстрирање утицаја трења и отпора средине на кретање тела. - Препознаје врсте кретања под дејством Земљине теже	слободан пад; хитац навише; хитац наниже; силу трења; сила отпора средине , безтежинско стање тела.	индивидуални рад -фронтални рад -дијалогска метода -илустративно -демонстративна метода
Равнотежа тела	- Покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела. - Наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу. - Прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води. - зна да је сила узрок промене стања тела; - препозна деловање гравитационе силе; - препозна деловање силе потиска у течности; - одреди вредност најмањег подеока мерног инструмента;	Слагање и разлагање векторских величина, врсте полуге, Архимедов закон, момент силе	индивидуални рад -фронтални рад -дијалогска метода -илустративно -демонстративна метода

	- мери тежину тела.		
Механички рад, енергија, снага	Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења. - Покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њеноделовање. - Повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силетрења. - препозна ознаке физичких величина (пређени пут, сила, маса, рад, енергија, снага); - изрази физичке величине (пређени пут, сила, маса, рад, енергија, снага) у одговарајућим мерним јединицама	Механички рад, енергија, снага, кинетичка и потенцијална енергија	индивидуални рад -фронтални рад -дијалошка метода -илустративно -демонстративна метода
Топлотне појаве	- Разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго. - Анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења. - Наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења. - препозна мерни инструмент за мерење температуре; процени вредности најмањег подеока код мерног инструмената; - изражавање температуру у одговарајућим мерним јединицама; - мери температуру	Ширење и скупљање тела, појам температуре, унутрашња енергија, количина топлоте	индивидуални рад -фронтални рад -дијалошка метода -илустративно -демонстративна метода

ДОДАТНА НАСТАВА

Додатни рад обухвата садржаје, који се надовезују на програм редовне наставе, али се односе на сложеније физичке појаве или на појаве за које су ученици показали посебан интерес. Додатни рад обухвата припрему за такмичење и/или активности у складу са утврђеним интересовањима ученика.

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА
Сила и кретање	Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички. -Анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања састалним убрзањем. - Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења. -Демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења. -Самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике (Атвудова машина, колица са теговима...), прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента. - Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинematика и динамика	Њутнови закони, РППК, убрзање и појам убрзања, графичко представљање зависности брзине и пређеног пута, силе од времена	индивидуални рад -фронтални рад -дијалошка метода -илустративно-демонстративна метода
Кретање тела под	Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички.	Врсте кретања у гравитационом пољу	индивидуални рад -фронтални рад

дејством силе теже. Сила трења	-Анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања састалним убрзањем. - Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења. -Демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталнесиле, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења. -Самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике (Атвудова машина, колица са теговима...), прикупи податке	Земље, сила трења и отпора средине	-дијалогска метода -илустративно -демонстративна метода
Равнотежа тела	Разликује скаларне и векторске физичке величине. -Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички. -Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења. - Покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела. - Наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу. -Прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води. -Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинematика и динамика	Слагање сила; врсте равнотеже; полуга и услови равнотеже полуге; сила потиска и Архимедов закон	индивидуални рад -фронтални рад -дијалогска метода -илустративно -демонстративна метода
Механичка енергија, рад и снага	Разликује скаларне и векторске физичке величине. -Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички. -Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења. -Покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање. -Повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења. -Разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом. -Демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења. - Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинematика и динамика	Механички рад, енергија, закон одржања енергије, снага, коефицијент корисног дејства	индивидуални рад -фронтални рад -дијалогска метода -илустративно -демонстративна метода
Топлотне појаве	Разликује скаларне и векторске физичке величине. -Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички. - Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинematика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...) -Разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго. -Анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења. -Наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења.	Ширење и скупљање тела тела приликом загревања и хлађења; температура; количина топлоте и топлотни капацитет; топлотна равнотежа; честични састав тела и унутрашња енергија	индивидуални рад -фронтални рад -дијалогска метода -илустративно -демонстративна метода

МАТЕМАТИКА

Разред:7
НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:МАТЕМАТИКА
(годишњи фонд 144; недељни фонд: 4)

Циљ предмета: Циљ наставе математике у основној школи јесте: да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да доприносе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.

Редни бр. наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ	Укупно часова по теми	Број часова за:	
			обраду	остале типове часова
1.	Реални бројеви	21	8	13
2.	Цели и рационални алгебарски изрази	48	19	29
3.	Питагорина теорема	19	6	13
4.	Многоугао	21	9	12
5.	Круг	18	7	11
6.	Обрада података	5	2	3
7.	Иницијално тестирање	4		4
8.	Писмени задаци са исправкама	8		8
Укупно		144	51	93

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција; – одреди бројевну вредност једноставнијег израза са реалним бројевима; – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставнијег бројевног израза са реалним бројевима; – одреди приближну вредност реалног броја и процени апсолутну грешку;	РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	Квадрат рационалног броја. Решавање једначине $x^2 = a$, $a \geq 0$; постојање ирационалних бројева (на пример решења једначине $x^2 = 2$). Реални бројеви и бројевна права. Квадратни корен Децимални запис реалног броја; приближна вредност реалног броја; апсолутна грешка. Основна својства операција с реалним бројевима. Функција директне

– нацрта график функције $y = kx$, $k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$;
– примени продужену пропорцију у реалним ситуацијама;
– примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима;
– трансформише збир, разлику и производ полинома;
– примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома;
– растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни закон и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата);
– примени трансформације полинома на решавање једначина;
– примени својства страница, углова и дијагонала многоугла;
– израчуна површину многоугла користећи обрасце или разложиву једнакост;
– конструише ортоцентар и тежиште троугла;
– примени ставове подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима;
– примени својства централног и периферијског угла у кругу;
– израчуна обим и површину круга и његових делова;
– преслика дати геометријски објекат ротацијом;
– одређује средњу вредност, медијану и мод.

	пропорционалности $y = kx$, $k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$. Продужена пропорција.
ЦЕЛИ И РАЦИОНАЛНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	Степен чији је изложилац природан број; степен декадне јединице чији је изложилац цео број; операције са степенима; степен производа, количника и степена. Алгебарски изрази. Полиноми и операције (мономи, сређени облик, трансформације збира, разлике и производа полинома у сређени облик полинома). Квадрат бинома и разлика квадрата. Растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутивног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата. Примене.
ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА	Питагорина теорема (директна и обратна). Важније примене Питагорине теореме. Конструкције применом Питагорине теореме. Растојање између две тачке у координатном систему.
МНОГОУГАО	Појам многоугла. Врсте многоуглова. Збир углова многоугла. Број дијагонала многоугла. Правилни многоуглови (појам, својства, конструкције). Обим и површина многоугла. Тежишна дуж троугла. Ортоцентар и тежиште троугла. Сложеније примене ставова подударности.
КРУГ	Централни и периферијски угао у кругу. Обим круга, број π . Дужина кружног лука. Површина круга, кружног исечка и кружног прстена. Ротација.
ОБРАДА ПОДАТАКА	Средња вредност, медијана и мод.

Планирање наставе и учења

Програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да ученици остваре исходе, и да изабере одговарајуће методе, активности и технике за рад са ученицима. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, исходе предвиђене програмом треба разложити на мање и на основу њих планирати активности за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за одређене исходе потребно више времена, активности и рада на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као циљеве којима се тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција, и не треба је усмерити само на остваривање појединачних исхода.

При обради нових садржаја треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика, и настојати, где год је то могуће, да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака.

На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика.

Начин остваривања програма:

Реални бројеви

– Увести појам квадрата рационалног броја p/q и илустровати га површином квадрата чија је страница управо p/q , на основу чега ученици треба да закључе да је квадрат произвољног рационалног броја ненегативан број.

При израчунавању квадрата рационалних бројева равноправан статус треба дати квадрирању бројева у запису p/q и у децималном запису.

Код решавања једначина облика $x^2 = a$, ученици уз наставникову помоћ изводе следеће закључке: дата једначина се може свести на једначину $x^2 = a$ може имати једно ($a = 0$) или два решења ($a > 0$), али може бити и без решења ($a < 0$). Приликом увођења ознаке за квадратни корен нагласити разлику између, на пример, вредности $\sqrt{4}$ и решења једначине $x^2=4$.

У даљем раду показати да неке једначине облика $x^2 = a$ (на пример $x^2 = 2$) немају решења у скупу рационалних бројева, тј. да се у скупу рационалних мерних бројева не може израчунати мерни број странице квадрата чија је површина 2 (не инсистирати да ученици репродукују одговарајући доказ). На тај начин мотивисати увођење ирационалних бројева, јер из претходног следи да осим рационалних бројева треба имати на располагању и неке друге бројеве (на пример оне чији квадратни корен није рационалан број). Тада се уводи скуп реалних бројева као унија два дисјунктна скупа – скупа рационалних и скупа ирационалних бројева. Сада је природно и да се „рационална” права прошири у реалну праву и покаже како на таквој реалној правој постоје рационалне и ирационалне тачке. Нагласити, међутим, да скуп (позитивних) ирационалних бројева, осим квадратних корена рационалних бројева, садржи и многе друге елементе, од којих ће неки бити поменути касније (рецимо број π).

На конкретним примерима ученици треба да уоче да сваки рационалан број има коначну или бесконачну периодичну децималну репрезентацију, а ирационални бројеви бесконачну непериодичну репрезентацију и обратно (ове чињенице не треба доказивати у општем случају). При израчунавању вредности корена и рачунања са коренима, када су њихове вредности ирационални бројеви, користити калкулатор или расположиве софтвере.

За све реалне бројеве без обзира да ли имају коначну или бесконачну децималну репрезентацију увести појам приближне вредности и појам апсолутне грешке. Правила заокруљивања реалних бројева увести на следећи начин: на конкретним примерима, посматрањем могућих граница (интервала) у зависности од прецизности, ученици бирају приближне вредности тако да се при заокруљивању бира вредност са мањом апсолутном грешком, након чега се формулишу правила.

Основна својства операција сабирања и множења реалних бројева посматрати и анализирати у поређењу с одговарајућим својствима у скупу рационалних бројева. Основна својства операције кореновања у $\mathbb{R}^+$ треба такође реализовати на примерима при чему се посебно третирају збир, разлика, производ и количник корена и њихови односи са кореном збира, разлике, производа и количника. При том посебну пажњу обратити на једнакост $\sqrt{a^2} = |a|$.

У оквиру ове теме се обрађује и функција директне пропорционалности $y = kx$ коју треба увести на конкретним примерима блиским искуству ученика (раст дужине пута са временом путовања при константној брзини, смањење водостаја реке ако је дневни пад протока константан ...). У почетним примерима ученици цртају тачкасти график којим се приказује функција за дискретне вредности променљиве, након чега се долази до конструкције графичког приказа у координатном систему. Тематску јединицу продужена пропорција треба, такође, реализовати на конкретним примерима (подела дате суме у датој размери, одређивање углова троугла ако је дат њихов однос, присуство метала у легурама ...). Посебну пажњу поклонити вези продужене пропорције са класичном двојном пропорцијом.

Питагорина теорема

– Питагорина теорема је од великог значаја за даље математичко образовање и потребно је пажљиво методички и дидактички обрадити. Као мотивација за тему могу се користити историјски подаци најпре о потреби човека за употребом и конструкцијом правоуглих троуглова током изградње различитих објеката у укупном напретку цивилизације, а чије је законитости Питагора уочио и математички уобличио и формулисао. На примеру египатског троугла експериментом са конопцем, цртежом или симулацијом на неком од динамичких софтвера упознати ученике са теоремом, а затим је и исказати и дати комплетан доказ. Потребно је да ученици схвате концепт Питагорине теореме, а не да напамет науче исказ. У том циљу током вежбања инсистирати на различитим ознакама катета и хипотенузе, као и различитим положајима самог правоуглог троугла, како би се ученици оспособили да Питагорину теорему користе касније у образовању у различитим задацима из планиметрије, стереометрије и тригонометрије. Упознати ученике са карактеристичним Питагориним тројкама кроз примере и напоменути да таквих тројки има бесконачно много. Формулисати обрат Питагорине теореме и применити га у задацима.

У другом делу теме пажњу је потребно усмерити на примену Питагорине теореме на конструкције дужи чији је мерни број дужине ирационалан број и примену на квадрат, правоугаоник, једнакократи и једнакостранични троугао, ромб и правоугли и једнакократи трапез. Ученици треба да примењују Питагорину теорему и на једнакократи правоугли троугао, правоугли троугао са углом од 30° и одређивање растојања двеју тачака у координатном систему.

Уколико наставник има техничких могућности у учионици, након усвајања Питагорине теореме на традиционалан начин, део ове теме може обрадити коришћењем неког од бесплатних динамичких софтвера који ученицима може још очигледније дочарати Питагорину теорему и примену теореме у различитим геометријским задацима и проблемима из свакодневног живота.

Цели и рационални алгебарски изрази

- У првом делу ове теме уводи се појам степена променљиве природним бројем и изводе се основна својства те операције (множење и дељење степена једнаких основа, степеновање степена, као и правила за степен производа и количника). Ученици треба у потпуности да овладају одговарајућим трансформацијама да би, између осталог, били припремљени за упознавање са операцијама са полиномима које следе. Такође, уводи се појам степена са изложиоцем који је нула или негативан цео број, али само у случају основе која је декадна јединица. Примери обухватају краће записивање врло малих рационалних бројева (примене у физици), као и канонско представљање рационалних бројева у децималном запису.

Други део теме обухвата операције с целим алгебарским изразима (полиномима). Најпре се уводи појам полинома и увежбава израчунавање вредности таквог израза за конкретне вредности променљивих који у њему учествују. Затим се дефинишу основне операције са полиномима (сабирање, одузимање и множење) и увежбава довођење полинома на сређени облик. Притом се, по потреби, користи дистрибутивни закон (у облику $(a + b)(x + y) = ax + ay + bx + by$) и формула за квадрат бинома (у облику $(a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$).

У наставку ове теме ученици треба да, на погодним примерима, уоче потребу растављања полинома на чиниоце (посебно у циљу решавања једначина). Затим треба увежбати то растављање коришћењем претходно наведених формула (али сада записаних у облику $ax + ay + bx + by = (a + b)(x + y)$), односно $a^2 + 2ab + b^2 = (a + b)^2$), као и формуле за разлику квадрата. Примере растављања тзв. непотпуног квадратног тринума обрађивати само на додатној настави. Сем поменуте примене на решавање једначина (на пример, облика $ax^2 + bx = 0$ и $x^2 - c^2 = 0$), овде се могу приказати примери решавања геометријских проблема за које је потребно познавање операција са полиномима.

Многоугао

– Многоугао увести као део равни ограничен многоугаоном линијом. Нагласити разлику између конвексних и неконвексних многоуглова, али даља разматрања ограничити само на конвексне многоуглове. Ученике треба наводити да уоче зависност броја дијагонала, као и зависност збира унутрашњих углова од броја темена многоугла. Приликом увођења правилних многоуглова, ученици треба да уоче да постоје многоуглови који нису правилни иако су све њихове странице једнаке, као и да постоје многоуглови који нису правилни иако су сви њихови углови једнаки. Посебно истаћи осну симетричност правилног многоугла и број оса симетрије, као и чињенице да се око правилног многоугла може описати круг и да се у њега може уписати круг. Из одговарајућих формула за једнакостранични троугао, ученици, уз помоћ наставника ако је потребно, изводе формуле којима се у правилном шестоуглу успостављају везе између странице, дуже дијагонале, краће дијагонале, полупречника уписаног и описаног круга.

Кроз разноврсне примере и задатке (који се односе на троуглове, четвороуглове и правилне многоуглове) истицати примену ставова подударности троуглова и поступно развијати код ученика вештину доказивања. Доказати најважније особине троуглова и паралелограма. Увести појмове ортоцентар, тежишна дуж и тежиште троугла, и навести њихове особине. Примену ставова подударности и њихових последица проширити и на конструктивне задатке. Истаћи разлику између цртања и конструкције. Посебно треба издвојити 1) конструкције троуглова које поред датих страница/углова одређује и једна висина, односно тежишна дуж; 2) конструкције паралелограма и трапеца које поред датих страница/углова одређује и висина; 3) конструкције делтоида; 4) конструкције правилних многоуглова са 3, 4, 6, 8 или 12 темена које одређује страница, односно полупречник описаног/уписаног круга. На примерима илустровати ситуације када конструктивни задатак има више решења или нема решења, али не инсистирати на оваквим задацима. Израчунавање обима и површине многоугла илустровати разноврсним примерима и задацима.

Приликом израчунавања површине користити разлагање многоуглова на троуглове и четвороуглове. Посебну пажњу посветити израчунавању површине правилног шестоугла. Важно је укључити и одређени број практичних примена рачунања површина.

Круг

–Полазећи од раније стечених знања и дефиниција кружне линије и кружне површи, треба размотрити могуће положаје и односе круга и праве, а такође и два круга у равни. Ученике треба подсетити на дефиниције тангенте и тетиве круга и искористити Питагорину терему за успостављање везе

између полупречника круга, тетиве и централног одстојања тетиве. Централне теме су увођење појмова централног и периферијског угла, уочавање и доказивање тврђења о њиховом међусобном односу, као и одређивање обима и површине круга. Ученици би требало да експериментално утврде сталност односа обима и пречника кружнице. Када се уведе број π , ученике треба информативно упознати са његовом ирационалном природом. После обраде обима и површине круга, треба извести формуле за дужину кружног лука, површину кружног исечка и кружног прстена. У практичним израчунавањима користити приближну вредност 3,14 али повремено радити и са проценама 3,142; 22/7; 3,1.

У оквиру дела теме који се односи на ротацију, треба се ограничити на ротације једноставнијих фигура око задате тачке и за задати угао. Објаснити ученицима позитиван и негативан смер ротације и урадити неколико примера ротације у координатном систему. Важно је да ученици уоче да се дужине дужи и величине углова не мењају при ротацији.

Обрада података

– Ову тему реализовати као пројектни задатак. Циљ пројектног задатка је да ученици овладају појмовима средња вредност, медијана и мод и истовремено се увере у применљивост обраде података у свакодневной пракси. Препорука је да се пројектни задатак реализује на конкретним примерима и предлог је да у седмом разреду то буде прикупљање, обрада и анализа података добијених анкетом. Теме се могу одабрати из животног окружења и њихов садржај би требало да буде близак узрасту ученика (на пример: коришћење ИКТ од стране ученика, расподела слободног времена ученика, еколошка свест младих ...). Број питања у анкети не мора бити велики, највише 5-6, а истраживање треба реализовати тако да узорак не буде премали, али ни превелик и да се може реализовати у најближем окружењу (школа, породица, комшилук ...). Предлог је да се пет расположивих часова реализује по следећем плану:

1.	– Избор теме истраживања – Конструкција анкетних питања	Наставник објашњава пројектни задатак, а ученици предлажу теме за истраживање и 5–6 анкетних питања.
2.	– Упутство за анкетирање – Спровођење истраживања анкетирањем	Сваки ученик добија по 4–5 анкетних листића.
3.	– Обнављање и доградња појмова: узорак, нумеричка и процентуална расподела, графички приказ – Увођење нових појмова: средња вредност, медијана и мод	На једном (нумерички потпуно припремљеном) примеру се илуструју сви наведени – познати и нови појмови.
4.	– Подела ученика на групе – Упућивање у начин обраде података добијених анкетирањем – Обрада резултата анкете	Формирају се нехомогене истраживачке групе. Свака група обрађује једно питање за које је задужена (може се користити и Ексел) и припрема презентацију резултата.
5.	– Презентација резултата анкете	Групе приказују резултате свог истраживања (таблични приказ резултата обраде питања из анкете, процентуалну расподелу, графички приказ, израчунавање средње вредности, медијане и мода),

тумаче добијене резултате и изводе закључке.

Праћење и вредновање наставе и учења

Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

Допунска и додатна настава

Допунска настава из математике организује се по потреби. Њу похађају ученици који у редовној настави нису били успешни. Циљ допунске наставе је да ученик, уз додатну помоћ наставника, стекне неопходна знања и умења како би могао без потешкоћа да прати редовну наставу.

Додатна настава се организује према потреби, са једним или два часа недељно (не мора сваке недеље). Програмски садржаји ове наставе обухватају нове садржаје, који се надовезују на програм редовне наставе и за који су ученици показали посебан интерес. Додатна настава треба да задовољи жељу ученика да сазнају више, да искажу своју даровитост, да се припремају за такмичења. У оквиру ове наставе могу се продубљивати и проширивати садржаји из редовне наставе, радити нови садржаји, тежи задаци.

БИОЛОГИЈА

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА

Циљ: Циљ наставе и учења биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

Разред: седми
Годишњи фонд часова: 72 часова

Предметни наставник: Тамара Живановић

1.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ - БИОЛОГИЈА					
ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	САДРЖАЈ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	КОРЕЛАЦИЈА
1. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	10	Улога и значај једра у метаболизму ћелије. Деоба ћелије (хромозоми, настајање телесних и полних ћелија). ДНК и појам гена (алел, генотип, фенотип) Прво Менделово правило, крвне групе, трансфузија и трансплантација. Наслеђивање пола. Наследне болести.	– прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења; – упореди бесполно и полно размножавање; – идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; – одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; – шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу;	- компетенција за учење - естетичка компетенција - комуникација - одговоран однос према околини - одговоран однос према здрављу - рад са подацима и информацијама - решавање проблема - сарадња - дигитална компетенција	Математика Физичко и здравствено васпитање Информатика и рачунарство Географија Техника и технологија Ликовна култура Српски језик и књижевност Матерњи језик

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

- компетенција за учење

*Има позитиван и одговоран однос према учењу.

*Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.

*Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.

*Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.

* Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- естетичка компетенција

*Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.

*Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

* Показује осетљивост за еко-културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

- комуникација

* Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица.

* Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.

* Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.

*Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.

- одговоран однос према околини

* Уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе.

- одговоран однос према здрављу

* Препознаје сигурносне и здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите, предвиђа и избегава опасне ситуације, познаје начине пружања прве помоћи и својим понашањем промовише здравље и сигурност.

- рад са подацима и информацијама

* Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

- решавање проблема

* Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.

* Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.

- сарадња

* Активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.

* Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару.

* Одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених.

- дигитална компетенција

* Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

* Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ-а.

* Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.

ОБЛАСТ/ ТЕМА	НАЧИН ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКОГ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА			АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Облицирада	Методе и технике	Средства	
1. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	- индивидуализован - индивидуални - фронтални - рад у групи - рад у паровима	- вербалне – усмено излагање, разговор - визуелне – демонстративно- илустративна, експериментална	- уџбеник - схеме - графофолије - компјутер- интернет - ЦД - разне фотографије - плакати - ДВД-филмови	- слушају - испољавају - причају - посматрају - практично примењују - демонстрирају - експериментишу - истражују - уочавају - описују - упоређују - објашњавају - закључују - дискутују, размењују ставове и мишљења

2.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ – БИОЛОГИЈА					
ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	САДРЖАЈ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	КОРЕЛАЦИЈА
2. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	32	Животни циклуси биљака и животиња. Смена генерација. Једнополни и двополни организми. Значај и улога полног размножавања. Основни принципи организације живих бића. Појам симетрије – типични примери	– одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; – упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе;	- <u>компетенција за</u> <u>учење</u> - <u>естетичка</u> <u>компетенција</u> - <u>комуникација</u> - <u>одговоран однос</u> <u>према околини</u> - <u>рад са подацима и</u> <u>информацијама</u> - <u>решавање</u> <u>проблема</u>	Математика Физичко и здравствено васпитање Информатика и рачунарство Географија

		код једноћелијских и вишећелијских организама; биолошки значај. Симетрија, цефализација и сегментација код животиња. Присуство/одсуство биљних органа, (симетрија и сегментација код биљака). Ћелије са специфичном функцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице... Грађа и улога ткива, органа, органских система и значај за функционисање организма. Компаративни преглед грађе главних група биљака, гљива и животиња – сличности и разлике у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима.	– користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива;	<u>- сарадња</u> <u>- дигитална компетенција</u>	Ликовна култура Српски језик и књижевност Матерњи језик
--	--	---	---	--	--

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

- компетенција за учење

- *Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- *Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- *Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- *Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- * Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- естетичка компетенција

- *Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.
- *Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.
- * Показује осетљивост за еко-културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

- комуникација

- * Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица.
- * Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- * Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- *Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.

- одговоран однос према околини

- * Уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе.

- рад са подацима и информацијама

- * Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

- решавање проблема

- * Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- * Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.

- сарадња

- * Активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.
- * Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару.
- * Одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених.

- дигитална компетенција

- * Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- * Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ-а.
- * Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.

ОБЛАСТ/ ТЕМА	НАЧИН ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКОГ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА			АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Облицирада	Методе и технике	Средства	
2. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	- индивидуализован - индивидуални - фронтални - рад у групи - рад у паровима	- вербалне – усмено излагање, разговор - визуелне – демонстративно- илустративна, експериментална	- уџбеник - схеме - графофолије - компјутер- интернет - ЦД - лабораторијски	- слушају - испољавају - причају - посматрају - практично примењују - демонстрирају

ОБЛАСТ/ ТЕМА	НАЧИН ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКОГ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА			АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Облицирада	Методе и технике	Средства	
			инструменти и прибор - лупа - књига животиња - биолошки материјал - разне фотографије - часописи - “Зелени пакет “ - плакати - ДВД-филмови	- експериментишу - истражују - уочавају - описују - упоређују - објашњавају - закључују - уочавају проблеме у животној средини - дискутују, размењују ставове и мишљења

3.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ - БИОЛОГИЈА					
ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	САДРЖАЈ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	КОРЕЛАЦИЈА
3. ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	11	Основни принципи систематике (Карл Лине, биномна номенклатура). Приказ разноврсности живота кроз основне систематске категорије до нивоа кола и класе. Докази еволуције, фосили и тумачење филогенетских низова (предачке и потомачке форме, прелазни фосили).	– разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; – повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила; – идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима;	- <u>компетенција за учење</u> - <u>одговорно учешће у демократском друштву</u> - <u>естетичка компетенција</u> - <u>комуникација</u> - <u>одговоран однос према околини</u> - <u>одговоран однос према здрављу</u> - <u>рад са подацима и информацијама</u> - <u>решавање проблема</u> - <u>сарадња</u> - <u>дигитална компетенција</u>	Математика Физичко и здравствено васпитање Информатика и рачунарство Географија Ликовна култура Српски језик и књижевност Матерњи језик

--	--	--	--	--	--

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

- компетенција за учење

- *Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- *Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- *Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- *Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- * Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- одговорно учешће у демократском друштву

- * Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- * Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.

- естетичка компетенција

- *Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.
- *Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.
- * Показује осетљивост за еко-културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

- комуникација

- * Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица.
- * Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- * Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- *Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.

- одговоран однос према околини

- * Уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе.

- одговоран однос према здрављу

- * Препознаје сигурносне и здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите, предвиђа и избегава опасне ситуације, познаје начине пружања прве помоћи и својим понашањем промовише здравље и сигурност.

- рад са подацима и информацијама

- * Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

- решавање проблема

- * Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- * Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.

- сарадња

- * Активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.
- * Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару.

* Одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених.

- дигитална компетенција

* Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

* Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ-а.

* Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.

ОБЛАСТ/ ТЕМА	НАЧИН ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКОГ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА			АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Облицирада	Методе и технике	Средства	
3. ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	- индивидуализован - индивидуални - фронтални - рад у групи - рад у паровима	- вербалне – усмено излагање, разговор - визуелне – демонстративно- илустративна, експериментална - проблемска настава - учење путем открића	- уџбеник - постери - схеме - графофолије - компјутер- интернет - ЦД - лабораторијски инструменти и прибор - лупа - микроскопи - микроскопски препарати - биолошки модел - биолошки материјал - разне фотографије - часописи - плакати	- слушају - испољавају - причају - посматрају - практично примењују - демонстрирају - експериментишу - истражују - уочавају - описују - упоређују - објашњавају - закључују - детерминишу - дискутују, размењују ставове и мишљења

4.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ - БИОЛОГИЈА					
ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	САДРЖАЈ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	КОРЕЛАЦИЈА
4. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	12	Састав и структура популација. Популациона	– илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне	- компетенција за учење - одговорно учешће у	Математика Физичко и

		динамика (природни прираштај и миграције). Абиотички фактори и биотички односи као чиниоци природне селекције (адаптације). Мреже исхране. Животне области. Конвергенција и дивергенција животних форми. Заштита природе. Заштита биодиверзитета.	селекције; – упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; – повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; – анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције; – идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; – предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима;	<u>демократском друштву</u> <u>- естетичка компетенција</u> <u>- комуникација</u> <u>- одговоран однос према околини</u> <u>- одговоран однос према здрављу</u> <u>- рад са подацима и информацијама</u> <u>- решавање проблема</u> <u>- сарадња</u> <u>- дигитална компетенција</u>	здравствено васпитање Информатика и рачунарство Географија Техника и технологија Ликовна култура Српски језик и књижевност Матерњи језик
--	--	---	--	--	--

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

- компетенција за учење

*Има позитиван и одговоран однос према учењу.

*Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.

*Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.

*Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.

* Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- одговорно учешће у демократском друштву

* Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.

* Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.

- естетичка компетенција

*Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.

* Показује осетљивост за еко-културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

- комуникација

* Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица.

- * Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- * Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- *Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- одговоран однос према околини
- * Уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе.
- * Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.
- * Спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине.
- * Практикује активности које подстичу одрживост, на пример штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа; повезује значај тих активности за свој будући живот, живот заједнице, као и живот будућих генерација.
- * Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.
- одговоран однос према здрављу
- * Познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора.
- * Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
- рад са подацима и информацијама
- * Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.
- решавање проблема
- * Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- * Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- сарадња
- * Активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.
- * Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару.
- * Одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених.
- дигитална компетенција
- * Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- * Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ-а.
- * Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.

ОБЛАСТ/ ТЕМА	НАЧИН ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКОГ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА			АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Облицирада	Методе и технике	Средства	

ОБЛАСТ/ ТЕМА	НАЧИН ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКОГ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА			АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Облицирада	Методе и технике	Средства	
4. ЖИВОТУ ЕКОСИСТЕМУ	- индивидуализован - индивидуални - фронтални - рад у групи - рад у паровима	- вербалне – усмено излагање, разговор - визуелне – демонстративно-илустративна, експериментална - проблемска настава - учење путем открића	- уџбеник - постери - схеме - графофолије - компјутер-интернет - ЦД - лабораторијски инструменти и прибор - лупа - књига биљака - књига животиња - биолошки материјал - разне фотографије - “Зелени пакет “ - плакати - ДВД-филмови - двоглед, фотоапарат	- слушају - испољавају -причају - посматрају - практично примењују - демонстрирају - експериментишу - истражују - уочавају - описују - упоређују - објашњавају - закључују - детерминишу - уочавају проблеме у животној средини - дискутују, размењују ставове и мишљења -изводе реалне акције

5.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ - БИОЛОГИЈА					
ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	САДРЖАЈ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	КОРЕЛАЦИЈА
5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	7	Примери наследних болести. Особине и грађа вируса. Болести изазване вирусима. Имунитет, вакцине. Пулс и крвни притисак. Прва помоћ: повреде крвних судова	– анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; – идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија); – планира време за рад, одмор и рекреацију;	<u>- компетенција за учење</u> <u>- одговорно учешће у демократском друштву</u> <u>- естетичка компетенција</u> <u>- комуникација</u> <u>- одговоран однос</u>	Математика Физичко и здравствено васпитање Информатика и рачунарство

		(практичан рад). Принципи уравнотежене исхране и поремећаји у исхрани. Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница; тровање храном. Промене у адолесценцији. Здрави стилови живота (сан, кондиција, итд). Последице болести зависности – наркоманија.	– доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – аргументује предности вакцинације; – примени поступке збрињавања лакших облика крварења; – расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости.	<u>према околини</u> <u>- одговоран однос</u> <u>према здрављу</u> <u>- рад са подацима и</u> <u>информацијама</u> <u>- решавање</u> <u>проблема</u> <u>- сарадња</u> <u>- дигитална</u> <u>компетенција</u>	Географија Ликовна култура Српски језик и књижевност Матерњи језик
--	--	---	---	---	--

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

- компетенција за учење

*Има позитиван и одговоран однос према учењу.

*Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.

*Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.

*Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.

* Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- одговорно учешће у демократском друштву

* Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.

* Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.

- естетичка компетенција

*Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.

* Показује осетљивост за еко-културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

- комуникација

* Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица.

* Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.

* Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.

*Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.

- одговоран однос према околини

* Уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе.

- одговоран однос према здрављу

* Познаје улогу и значај воде и састојака намирница, примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, важност доручка, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране.

* Познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора.

* Познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице других облика болести зависности (нпр. интернет, клађење, дијете) и свестан је здравствених, породичних и социјалних последица сопственог избора.

* Препознаје сигурносне и здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите, предвиђа и избегава опасне ситуације, познаје начине пружања прве помоћи и својим понашањем промовише здравље и сигурност.

* Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

- рад са подацима и информацијама

* Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

- решавање проблема

* Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.

* Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.

- сарадња

* Активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.

* Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару.

* Одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених.

- дигитална компетенција

* Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

* Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ-а.

* Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.

ОБЛАСТ/ ТЕМА	НАЧИН ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКОГ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА			АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Облицирада	Методе и технике	Средства	
5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	- индивидуализован - индивидуални - фронтални - рад у групи - рад у паровима	- вербалне – усмено излагање, разговор - визуелне – демонстративно-	- уџбеник - постери - атлас људског тела - компјутер-	- слушају - испољавају -причају - посматрају - практично

ОБЛАСТ/ ТЕМА	НАЧИН ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКОГ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА			АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Облицирада	Методе и технике	Средства	
		илустративна, експериментална	интернет - ЦД - разне фотографије - часописи - плакати	примењују - демонстрирају - истражују - уочавају - описују - упоређују - објашњавају - закључују - дискутују, размењују ставове и мишљења

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ:

Садржаји	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
1. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	1.3.1. разуме да јединке једне врсте дају потомке исте врсте 1.3.2. зна основне појмове о процесу размножавања 1.3.3. зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал 1.3.5. зна основне принципе наслеђивања 1.3.7. зна да од зигота настаје организам и да се тај процес назива развиће 1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење) 1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату	2.3.1. разуме основне разлике између полног и бесполог размножавања; 2.3.2. разуме механизам настанка зигота 2.3.3. разуме зашто потомци личе на родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима 2.3.4. зна да на развиће организама поред генетичког материјала утиче и средина 2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату	3.3.3. зна функцију генетичког материјала и његову основну улогу у ћелији;

2. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	1.2.3. зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма 1.2.7. зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином 1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење) 1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату	2.2.3. зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека 2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини 2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату	3.2.4. разуме да је у остваривању карактеристичног понашања јединке неопходна функционална интеграција више система органа и разуме значај такве интеграције понашања за преживљавање
3. ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	1.1.1 уме да наведе основне карактеристике живог света 1.1.2 разликује живу и неживу природу у непосредном окружењу и у типичним случајевима 1.1.3. препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња 1.1.4 уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих 1.1.5 зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе 1.2.1 зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије 1.2.2 зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и	2.1.1 примењује критеријуме за разликовање живог од неживог на карактеристичном биолошком материјалу (препаратима, огледима) 2.1.3 познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе 2.2.1 разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијским организмима (разлике између биљне и животињске ћелије, између коштане и мишићне ћелије и сл.) 2.2.2 зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом органе, а органи са истом функцијом системе	3.1.1 примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима и у атипичним примерима (вируси, делови организама, плодови и сл.) 3.1.2 уме да објасни зашто је нешто класификовано као живо или као неживо 3.1.4 познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група

	зна основне карактеристике грађе тих ћелија 1.2.5. разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном 1.2.6 разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање) 1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење) 1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/ графикону и извести о резултату 1.6.3. зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада 1.6.4. уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника	органа 2.2.5. разуме да биљне ћелије, захваљујући специфичној грађи, могу да везују енергију и стварају (синтетишу) сложене (хранљиве) материје 2.2.6. разуме да и у биљној и животњској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање 2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату	
4. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације 1.4.4. препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају 1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад) 1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажа, компост) и заштити биодиверзитета (Националних паркова, природних резервата)	2.4.1. употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи 2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини 2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије 2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)	3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета 3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата

	1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења 1.5.3. разуме значај одржавања хигијене кућних љубимаца, домаћих и дивљих животиња и правилног опхођења са њима 1.5.5. препознаје основне знаке поремећаја функције појединих органа и основне симптоме инфекције и разликује стање у коме може сам да интервенише од стања када мора да се обрати лекару 1.5.7. разуме да загађење животне средине (воде, ваздуха, земљишта, бука итд) и неке природне појаве (УВ зрачење) неповољно утичу на здравље човека 1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење) 1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату 1.6.3. зна како се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада 1.6.4. уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника	2.5.1. познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља 2.5.4. зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека 2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату	
5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	1.5.1. зна основне мере за одржавање личне и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава 1.5.8. зна и разуме какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора) 1.5.9. разуме да постоје полне болести, познаје мере превенције и могуће путеве инфекције,	2.5.1. познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља 2.5.2. разуме значај и зна основне принципе правилног комбиновања животних намирница	3.5.7. познаје основне биолошке механизме који доводе до развијања болести зависности

	као и њихове негативне последице на здравље 1.5.10. зна да постоје природне промене у понашању које настају као последица физиолошких промена (пубертет, менопауза), зна да у адолесцентом добу могу да се појаве психолошки развојни проблеми (поремећаји у исхрани, поремећаји понашања, поремећаји сна и сл.) 1.5.11. разуме одговорност и опасност превременог ступања у сексуалне односе и разуме зашто абортус у доба развоја има негативне последице на физичко и ментално здравље 1.5.12. зна да болести зависности (претерана употреба дувана, алкохола, дроге) неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима)	2.5.3. зна како се чува хранљива вредност хране 2.5.5. зна механизме деловања хемијских материја на физиолошке процесе у организму и на понашање (утицај алкохола, различитих врста дрога, енергетских напитака и сл.)	
--	--	--	--

ДОПУНСКА НАСТАВА ЗА 7. РАЗРЕД

Циљеви и задаци допунског рада: Додатно објашњавање, понављање и утврђивање градива из текуће школске године. Зависно од потреба ученика могуће и прилагођавање броја часова посвећених некој од тема.

Садржаји програма (наставне теме)		Стандарди				
		Основни ниво		Средњи ниво	Напредни ниво	
Садржаји програма (наставне теме)	Циљеви и задаци садржаја програма	Број часова	Начин реализације			Активности ученика
			Облици рада	Методе и технике	Средства	
1. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	додатно објашњавање, понављање и вежбање кроз примере	2	Индивидуални и групни	Дијалог демонстративна	Уџбеник, радни листићи, други извори	Записује, понавља, црта, приказује
2. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	додатно објашњавање, понављање и вежбање кроз примере	2	Индивидуални и групни	Дијалог демонстративна	Уџбеник, радни листићи, други извори	Записује, понавља, црта, демонстрира
3. ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	додатно објашњавање, понављање и вежбање кроз примере	1	Индивидуални и групни	Дијалог демонстративна	Уџбеник, радни листићи, други извори	Записује, понавља, црта, демонстрира
4. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	додатно објашњавање, понављање и вежбање кроз примере	2	Индивидуални и групни	Дијалог демонстративна	Уџбеник, радни листићи, други извори	Записује, понавља, црта, приказује
5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	додатно објашњавање, понављање и вежбање кроз примере	2	Индивидуални и групни	Дијалог демонстративна	Уџбеник, радни листићи, други извори	Записује, понавља, црта, демонстрира
1. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА		1.2.3. зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма				
2. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ		1.2.7. зна да организми функционишу као независне				

3. ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА 4. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА 5. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	целине у сталној интеракцији са околином 1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)		
	1.5.1. зна основне мере за одржавање личне и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава 1.5.8. зна и разуме какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора) 1.5.10. зна да постоје природне промене у понашању које настају као последица физиолошких промена (пубертет, менопауза), зна да у адолесцентом добу могу да се појаве психолошки развојни проблеми (поремећаји у исхрани, поремећаји понашања, поремећаји сна и сл.) 1.5.12. зна да болести зависности (претерана употреба дувана, алкохола, дроге) неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима)		
	1.1.1 уме да наведе основне карактеристике живог света 1.1.2 разликује живу и неживу природу у непосредном окружењу и у типичним случајевима 1.1.3. препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња 1.1.4 уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих 1.1.5 зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе 1.2.1 зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије 1.2.2 зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија 1.2.5. разуме да је за живот неопходна енергија коју		

	организми обезбеђују исхраном 1.2.6 разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање)		
	1.3.1. разуме да јединке једне врсте дају потомке исте врсте 1.3.2. зна основне појмове о процесу размножавања 1.3.3. зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал 1.3.5. зна основне принципе наслеђивања 1.3.7. зна да од зигота настаје организам и да се тај процес назива развиће		
	1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације 1.4.4. препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају 1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад) 1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажа, компост) и заштити биодиверзитета (Националних паркова, природних резервата) 1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења 1.5.3. разуме значај одржавања хигијене кућних љубимаца, домаћих и дивљих животиња и правилног опхођења са њима 1.5.5. препознаје основне знаке поремећаја функције појединих органа и основне симптоме инфекције и разликује стање у коме може сам да интервенише од стања када мора да се обрати лекару 1.5.7. разуме да загађење животне средине (воде, ваздуха, земљишта, бука итд) и неке природне појаве (УВ зрачење) неповољно утичу на здравље човека		

Садржаји програма (наставне теме)	Циљеви и задаци садржаја програма	Број часова	Начин реализације			Активности ученика
			Облици рада	Методе и технике	Средства	
1. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	развијање способности даровитих ученика и оних који исказују посебно интересовање за науку, припремање ученика за	2	Индивидуални и групни	Дијалог демонстративна	Радни листићи, историјски извори, филм	Понављање, утврђивање, рад по групама, дебата, демонстрација постигнућа и решавања проблема, израда ПП презентације или паноа

**ДОДАТНА НАСТАВА ЗА
7. РАЗРЕД**

Циљеви и задаци

додатног рада: Допуњавање, понављање и утврђивање градива из текуће школске године као припрема за такмичење. Зависно од интересовања ученика могуће и повећање броја часова.

	такмичења					
2. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	развијање способности даровитих ученика и оних који исказују посебно интересовање за науку, припремање ученика за такмичења	2	Индивидуални и групни	Дијалог демонстративна	Радни листићи, историјски извори,	Понављање, утврђивање, рад по групама, дебата, демонстрација постигнућа и решавања проблема, израда ПП презентације или паноа
3. ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	развијање способности даровитих ученика и оних који исказују посебно интересовање за науку, припремање ученика за такмичења	1	Индивидуални и групни	Дијалог демонстративна	Радни листићи, историјски извори, филм	Понављање, утврђивање, рад по групама, дебата, демонстрација постигнућа и решавања проблема, израда ПП презентације или паноа паноа
4. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	развијање способности даровитих ученика и оних који исказују посебно интересовање за науку, припремање ученика за такмичења	2	Индивидуални и групни	Дијалог демонстративна	Радни листићи, историјски извори, филм	Понављање, утврђивање, рад по групама, дебата, демонстрација постигнућа и решавања проблема, израда ПП презентације или паноа
5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	развијање способности даровитих ученика и оних који исказују посебно интересовање за науку, припремање	2	Индивидуални и групни	Дијалог демонстративна	Радни листићи, историјски извори, филм	Понављање, утврђивање, рад по групама, дебата, демонстрација постигнућа и решавања проблема, израда ПП презентације или

	ученика за такмичења					паноа
Садржаји програма (наставне теме)	Стандарди					
	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво			
1. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА 2. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ 3. ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА 4. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА 5. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ			3.2.4. разуме да је у остваривању карактеристичног понашања јединке неопходна функционална интеграција више система органа и разуме значај такве интеграције понашања за преживљавање			
			3.5.7. познаје основне биолошке механизме који доведе до развијања болести зависности			
			3.1.1 примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима и у атипичним примерима (вируси, делови организама, плодови и сл.) 3.1.2 уме да објасни зашто је нешто класификовано као живо или као неживо 3.1.4 познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група			
			3.3.3. зна функцију генетичког материјала и његову основну улогу у ћелији;			
			3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета 3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата			

ХЕМИЈА

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ХЕМИЈА

РАЗРЕД: Седми

ЦИЉ: Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку

образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини

Годишњи фонд часова : **72 часа**

Недељни фонд часова : **2 часа**

Методе: дијалошка, демонстрациона, метода кооперативног учења наставник- ученик, ученик-ученик, рад на тексту, експериментално-лабораторијске методе, методе мапе ума, метода дрво проблема

Облици рада: фронтални рад, индивидуални рад, комбиновани рад, групни рад, рад у пару

НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА Садржј програма	Време реализације	Образовни стандарди	ИСХОДИ
1. Хемија као експериментална наука и хемија у свету око нас	Септембар	ХЕ.1.1.1.	▪ На конкретним примерима из свакодневног живота наводи примену хемије; ▪ Идентификује и објашњава појмове који повезују хемију с другим наукама, различитим професијама и принципима одрживог развоја; ▪ Објашњава основну разлику између хемијских елемената и хемијских једињења; ▪ Класификује и разликује врсте супстанци на основу степена сложености;
2. Хемија као експериментална наука и хемијска лабораторија	Септембар- октобар	ХЕ.1.1.1. ХЕ.1.1.2. ХЕ.1.1.9. ХЕ.1.1.12. ХЕ.1.5.1.	▪ На основу датих фаза постављања научне теорије одређује да ли је хипотеза исправна или није; ▪ Разуме и примењује основна правила понашања у хемијској лабораторији; ▪ На основу пиктограма процењује ризике употребе супстанце по здравље и околину; ▪ Одређује физичка и хемијска својства на основу описа; ▪ Изводи потребна мерења и на основу лабораторијске вежбе одређује физичка и хемијска својства супстанци; ▪ На конкретним примерима претвара дате јединице у тражене вредности; ▪ На различитим типовима задатака одређује физичке и хемијске промене супстанци.
3. Атоми и хемијски елементи	Октобар- новембар	ХЕ.1.5.1.	▪ Разликује хемијске елементе и хемијска једињења на основу честица – атома; ▪ На основу написаног симбола зна назив елемента, као и да на основу назива елемента пише одговарајући симбол; ▪ Одређује грађу атома: шта чини атомско језго а шта електронски омотач;

			▪ На конкретним примерима одређује број елементарних честица; ▪ Одређује и представља изотопе хемијских елемената; ▪ Правилно попуњава распоред електрона по енергетским нивоима поштујући правила; ▪ На основу места у Периодном систему елемената класификује елемент – метал, неметал, металоид и племенити гас; ▪ На основу валентних електрона објашњава реактивност племенитих гасова и наводи њихову примену у свакодневном животу.
4. Молекули елемената и једињења, јони и јонска једињења	Новембар-децембар	ХЕ.1.5.1. ХЕ.2.1.1. ХЕ.3.1.4.	▪ У конкретним примерима, на основу врсте елемента одређује тип хемијске везе; ▪ Шематски приказује настајање везе у молекулима елемената и једињења; ▪ Користећи Периодни систем елемената Луисовим симболима представља настајање везе у молекулима елемената и једињења; ▪ Описује физичка својства супстанци с атомском, молекулском и јонском кристалном решетком; ▪ Препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује га са својствима супстанци; ▪ Разликује и објашњава физичка својства супстанци с јонском и ковалентном везом; ▪ Пише, саставља хемијске формуле и даје називе на основу сталне и променљиве валенце; ▪ На основу валентних електрона одређује валенцу.
5. Хомогене и хетерогене смеше	Децембар-јануар	ХЕ.1.1.9. ХЕ.1.1.10. ХЕ.1.1.11. ХЕ.1.2.9. ХЕ.1.2.10. ХЕ.1.5.1. ХЕ.2.1.3.	▪ Разликује једињења и смеше – структуру; ▪ На конкретним примерима класификује хомогене и хетерогене смеше у зависности од агрегатног стања; ▪ На конкретним примерима задатака израчунава масу раствора, масу растворене супстанце и масу растварача; ▪ Класификује растворе на незасићене, засићене и презасићене, на основу количине растворене супстанце; ▪ На основу експерименталног рада одређује растворљивост супстанци с различитим типом хемијске везе у води; ▪ Израчунава масени проценат раствора помоћу пропорције;

			Кратко описује поступке за раздвајање састојака смеше и наводи лабораторијско посуђе и прибор за сваки поступак.
6. Хемијске реакције и хемијске једначине	Фебруар-март	ХЕ.1.1.6. ХЕ.1.1.8.	- Дефинише хемијску реакцију и повезује је с хемијским променама; - На конкретним примерима одређује реактанте и производе хемијских реакција; - Самостално саставља и изједначава хемијске реакције на основу описа; - Примењује закон о одржању масе и израчунава масу реактанта или масу производа; - На основу блок коцки пише једначине хемијских реакција и одређује реактанте и производе.
7. Израчунавања у хемији	Март-април	ХЕ.1.5.1. ХЕ.2.1.4.	- Објашњава однос између стварне и релативне атомске масе; - Израчунава релативне атомске и релативне молекулске масе атома, молекула и једињења; - Током израчунавања успоставља везу између масе супстанце, количине супстанце и броја честица; - На основу закона сталних односа маса одређује односе масе елемената у различитим једињењима; - Користећи закон сталних односа маса одређује формулу једињење; - Пише једначине хемијских реакција примењујући правила за стехиометријска израчунавања.
8. Водоник и кисеоник и њихова једињења. Соли	Мај-јун	ХЕ.1.2.6. ХЕ.1.2.5. ХЕ.1.2.7. ХЕ.1.2.8.	- Пише и изједначава једначине за лабораторијско добијање водоника и кисеоника; - На конкретним задацима изводи потребна стехиометријска израчунавања, примењујући правила; - На основу сталне и променљиве валенце пише формуле и називе оксида; - Пише једначине дисоцијација киселина, хидроксида и соли; - Пише и изједначава једначине хемијских реакција

			синтезе киселина и база; ▪ Одређује киселост одговарајућег раствора на основу дате рН вредности; ▪ На основу назива киселина и база пише одговарајуће формуле, реакције неутрализације и изводи стехиометријска израчунавања; ▪ На конкретним формулама соли одређује валенцу метала.
АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	Активно учествују, слушају, записују, постављају питања, закључују, изводе једноставне огледе уз одговарајуће упуство		
КОРЕЛАЦИЈА	Биологија, Физика, Математика, Свет око нас, Техника и технологија, Информатика		
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Компентенција за учење; комуникација; одговоран однос према околини; одговоран однос према здрављу; рад са подацима и информацијама; решавање проблема; сарадња; дигитална компетенција.		
ЕВАЛУАЦИЈА	Активан рад на часу, усмено одговарање, контролне вежбе, извођење огледа, домаћи задаци		

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Циљ учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа преузимаљиво и иницијативно.

Наставни предмет *Техника и технологија* намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Програм наставе и учења за седми разред оријентисан је на остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет *техника и технологија*. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: *животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња и конструкторско моделовање*.

- („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19),
- ПРАВИЛНИК о измени Правилника о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања
- Циљеви основног образовања и васпитања ЗОСОВ Члан 21.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ОБРАДА	ОСТАЛО	СВЕГА	ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
Животно и радно окружење	4	2	6	компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња
Саобраћај	4	2	6	
Техничка и дигитална писменост	6	12	18	
Ресурси и производња	8	12	20	
Конструкторско моделовање	2	20	22	

ИСХОДИ	ОБЛАСТ /ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА
--------	--------------	----------	--

- повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада; - повеже ергономију са здрављем и комфором људи при употреби техничких средстава; - анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине; - истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству;	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Појам, улога и развој машина и механизма Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи. Зависност очувања животне средине од технологије. Професије (занимања) у области производних техника и технологија.	Да би се остварили исходи у овој области потребно је повезивати садржаје осталих области са примерима из свакодневног живота. Стимулисати ученике да препознају утицај технологије на живот и рад у свом окружењу. Појам и улогу машина и механизма треба представити ученицима на практичним примерима користећи доступна наставна средства и мултимедије. Потребно је упутити ученике да проналазе и откривају предности и противречности убрзаног развоја технике методом истраживачког рада и рада у групама. Посебну пажњу обратити на утицај технологије на животну средину, на експлоатацију сировина, загађење ваздуха, климатске промене. Препорука је да се што више користе мултимедијални материјали. На животну средину утиче и енергетска ефикасност. Да би ученици што боље усвојили појам уштеде енергије, потребно их је упутити на пример сопственог домаћинства. У виду истраживачког рада, прикупљањем и обрадом података, донети мере за уштеду енергије. У оквиру активности у којима се користе машине и алати, без дубљег задирања у појам ергономије објаснити ученицима како је добар дизајн предуслов за квалитетнији и безбеднији рад (став, правилно држање, безбедно растојање од машине, екрана).
- разликује врсте транспортних машина; - повезује занимања у области машинства са сопственим интересовањима; - повеже подсистеме код возила друског саобраћаја са њиховом улогом; - провери техничку исправност бицикла; - демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда;	САОБРАЋАЈ	Маchine спољашњег и унутрашњег транспорта. Подсистеми код возила друског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони). Исправан бицикл /мопед као битан предуслов безбедног учешћа у саобраћају.	Уз помоћ мултимедије упознати ученике са машинама и њиховим главним карактеристикама спољашњег (бицикли, мопеди/мотоцикли, аутомобили, камиони, аутобуси, возови, бродови, авиони) и унутрашњег транспорта (дизалице, виљушкар, транспортери, лифтови). При реализацији ових садржаја посебно назначити наведене подсистеме код бицикла, мопеда и аутомобила. Оспособити ученике да самостално провере и подесе техничку исправност бицикла (управљачки, преносни и кочиони систем, пнеуматике, висину седишта, осветљење и др.) и демонстрирају поступке одржавања.

- самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање; - користи CAD технологију за креирање техничке документације; - управља моделима користећи рачунар; - објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих ИКТ уређаја;	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Специфичности техничких цртежа у машинству. Ортогонално и просторно приказивање предмета. Коришћење функција и алата програма за CAD. Употреба 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета. Основне компоненте ИКТ уређаја. Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса. Вештачка интелигенција – појмови; примери технологија управљаних вештачком интелигенцијом.	Ова област се ослања на усвојена знања из техничког цртања у претходним резредима. Потребно је упознати и оспособити ученике за ортогонално и просторно приказивање предмета и коришћење рачунарских апликација за CAD. Ученике треба упознати са наменом основних електронских компоненти, на елементарном новоу, коришћењем рачунарских симулација и анимација. Код ученика треба развити свест о значају коришћење рачунарске технике и објаснити појам и улогу рачунарског интерфејса. Реализовати вежбе у складу са могућностима школе, у супротном реализовати активност коришћењем симулација.
--	-----------------------------------	---	--

- аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи; - идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућности примене; - користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења; - врши операције обраде материјала који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду; - објасни улогу одговарајућих елемената машина и механизма на једноставном примеру; - образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса; - објасни основе конструкције робота; - класификује погонске машине- моторе и повеже их са њиховом применом;	РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине. Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.). Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава (мерила). Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без скидања струготине, савремене технологије обраде). Елементи машина и механизма (елементи за везу, елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи). Призводне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња). Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање). Погонске машине – мотори (хидраулични, пнеуматски, толотни). Моделовање погонских машина и/или школског мини робота.	Упознати ученике са значајем рационалног коришћења ресурса и принципима очувања животне средине. У складу са могућностима организовати посету установи чија је делатност уско везана за наведене принципе. Уз практичне примере наводити ученике на закључке који се материјали најчешће користе у машинству и реализовати вежбе са истима. Објаснити улогу машинских елемената и механизма и демонстрирати њихов рад на моделу или путем симулације. Демонстрирати правилно коришћење прибора за мерење и контролу у машинству и реализовати практичне вежбе. Увести ученике у карактеристике обраде материјала који се користе у машинству, практично демонстрирати операције и по могућности организовати посету производном погону који их користи. Упознати ученике са савременим производним машинама у машинској индустрији и значајем њихове примене у појединачној и серијској производњи. Увести појам роботике и објаснити њен значај у савременој индустрији. Објаснити рад робота на рачунарској симулацији. Упознати ученике са основама конструкције робота. Роботику повезати са другим наставним садржајима. Реализацију ових садржаја урадити уз корелацију са наставом Информатике и рачунарства. Ученицима представити класификацију погонских машина- мотора и илустровати њихову примену на практичним примерима.
--	---	---	--

Основна школа „Михаило Младеновић Сеља“ Дудовица Кључни појмови: енергија, енергетска ефикасност, штедња енергије, транспорт, машине за непрекидни транспорт, прекидни транспорт, машине спољашњег транспорта, бицикл, аутомобил, брод, авион, пројекција, ортогонална пројекција, пројекцијске равни, аксонометрија, пресеци, природни ресурси на Земљи, рационално коришћење ресурса, принципи заштите животне средине,.	- самостално / тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; „Михаило Младеновић Сеља“ Дудовица - изради производ у складу са принципима безбедности на раду; - тимски представи идеју, поступак израде и производ; - креира рекламу за израђен производ; - врши е-кореспонденцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје; - процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност)	КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатака. Школски програм за седми разред основног образовања и васпитања Самосталан/тимски рад на пројекту. Израда техничке документације изабараног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација. Реализација пројекта- израда модела коришћењем алата и машина у складу са принципима безбедности на раду. Представљање идеје, поступка израде и производа. Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума. Употреба електронске кореспонденције са циљем унапређења производа. Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. Креирање рекламе за израђени производ.	Ученици кроз практичан рад примењују претходно стечена знања и вештине. Садржаје треба реализовати кроз ученичке пројекте, од графичког представљања замисли, преко планирања, извршавања радних операција, маркетинга до процене и вредновања. Наставити са алгоритамским приступом у конструкторском моделовању, посебно у приступу развоја техничког стваралаштва- од идеје до реализације. Ова тема се односи на израду модела машина и уређаја који су засновани на основним елементима и принципима рада машина и механизма (елементима за везу, за пренос снаге и кретања, специјалним елементима). То се односи на моделовање производних машина, саобраћајних средстава, теранспортних машина и уређаја и енергетских претварача. Један од аспеката употребе рачунара је у функцији управљања техничким системима и процесима (интерфејс- систем веза са рачунаром) и конструкцијом робота. Реализацију ових садржаја урадити уз корелацију са наставом <i>Информатике и рачунарства</i>. У процесу реализовања пројекта битно је да ученици користе информације из различитих извора, користећи ИКТ и адекватну литературу. Мора се водити рачуна о принципима економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина, примењујући процесе у складу са принципима безбедности на раду. У пројекат се може укључити и више ученика- тимски рад, уколико је рад сложенији. Ради боље координације чланова тима упутити ученике на употребу електронске кореспонденције са циљем унапређења рада на реализацији пројекта. Избор модула активности прилагодити условима, тј. опремљености кабинета за технику и технологију алатима и материјалом. Приликом израде техничке документације, ручни или помоћу рачунара, примењивати научено знање из области <i>техничке и дигиталне писмености</i>. По завршетку радова треба организовати представљање идеје, поступка израде и готовог производа. Врши се и процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност). На основу утрошеног материјала, енергије и рада реализатори (појединац или тим) треба да искаже оквирну цену трошкова и вредност израђеног
---	--	----------------------------------	---	---

Начин прилагођавања програма:

Неки од начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржајаи све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

Вредновање ученика са тешкоћама у развоју

Елементи вредновања:

- Однос према раду
- Праћење постављених задатака
- Уважавање других ученика и наставника, праћење правила понашања на часу, доношење прибора за рад.

НАЧИН ПРАЋЕЊА И ВРЕДНОВАЊА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА:

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења

У процесу оцењивања поребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност).

Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, потребно је обавити са групом, тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати поједине стратегије учења.

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ								
Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика								
Елементи		Радне навике и вештине	Усвојеност програма, садржаја	Самосталност и одговорност	Поступак	Инструменти оцењивања	Време	
О	О	Д	-Конкретно логички закључује,	-Означава,	-Активан, потпуно	Формативно	Ангажовање на	Свакодневно

		-примењујерелевантне информације у извршење задатака, -с лакоћом користи методе,инструменте, алате и материјал, -изразито прецизан и уредан, -комуницира, сарађује и радо помаже другима, -у потпуности примењује мере заштите на раду и -уз потребан прибор за раддоноси и додатне прилоге на наставне часове везане узобрађено градиво (штампане прилоге, линкови на интернету,властите РРТ и сл.)	преобликује, разликује, расправља, сажима, успоређује, предвиђа, -одлично познаје градиво, -логички излаже, -повезује целине и -одговара без помоћи наставника.	самосталаноодговоран, -иновативан -увек се придржава општих правила понашања и -стално води рачуна омерама заштите нараду.	оцењивање: Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника Прегледање свески	часу: стално ++ повремено+ ретко – Уредност Све забележено са часова , Урађени графички радови: - користи оба лењира++ -користи један лењир +	бележење током године На крају сваке вежбе и крају наставне године
	врло добар (4)	- Логички размишља ипримењујезакључке при извршењуконкретних задатака, - самостално користи техничкудокументацију - лако изводи рутинске покрете, - правилно користи инструменте, алат и материјал, - придржава се општих правилапонашања, - тачан, прецизан, - примењује мере заштите нараду и - редовно доноси потребанприбор за рад.	-Ученик зна да објасниглавну идеју, описује, показује, одабира, ређа, разликује, -излаже градиво тачно и разговетно, -врло добро разуме постављено питање и -наставник ретко помаже	-Одговоран при извршавању задатака, -води рачуна о заштити нараду и -понекад брзоплет.	-Редовност доношења прибора и материјала -Ученици воде Евиденцију	За три недоношења прибора и материјала -1 у свеску, а након опомене и у дневник За редовно доношење прибора и материјала-5 Критеријуми за вредновање завршеног практичног рада: Оригиналност (0-10) Сложеност (0-10) Техничка документација (0-10) Избор материјала (0-10)	Свакодневно током године, праћење/ пресек стања за тромесечје На крају Модула
	добар (3)	- Једноставно логички размишља, - углавном самостално користи техничку документацију - изводи једноставне рутинскепокрете, - комуницира и углавномсарађује, - води рачуна о заштити на раду,	-Ученик набраја, описује,издваја, -добро разуме постављено питање и -наставник делимично помаже.	-Углавном одговоранпри извршавању задатака, -самостално ради уз повремену помоћ инадзор, -грешки ипонекад	Прегледање практичног рада рађеног самостално или у пару		

		- придржава се општих правила понашања, - донекле је прецизан и ретко не доноси потребан прибор за рад.		незаинтересован.		Тачност израде (0-10) Квалитет спојева (0-10) Естетски изглед (0-10) Функционалност (0-10) Употребна вредност (0-10) Презентација (0-10) Мах 100 бодова 40-54%-2 55-69%-3 70-84%-4 85-100%-5 Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Резултат рада по операцијама и задужењима свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада, продуката група (практичан рад.)	
довољан (2)		Не размишља логички, -има тешкоће у разумевању техничке документације и у примени средстава рада, -минимално је прецизан, -делимично води рачуна о заштити на раду и -често не доноси потребан прибор за рад.	- Ученик идентификује и препознаје основне појмове и кључне речи, - даје пример, али не зна да објасни главну идеју, - градиво излаже без реда уз велику помоћ наставника и - тешко разуме постављена питања.	-Потребна стална помоћ и надзор, -углавном неодговоран при извршавању задатака -површан, недовољно заинтересован, -реагује на опомене.			
недовољан (1)		-Не завршава ни минимум задатих задатака и на час долази без потребног прибора.	- Ученик препознаје основне појмове и кључне речи.	-Омета друге у раду, -не поштује договорена правила, -пасиван и незаинтересиран.	- Групни рад (посматрање наставника, представљање пројекта-практичног рада, излагање група, процена по утврђеним критеријумима)		По потреби и на крају моделовања

Напомена:
 Коначна (закључна) оцена из технике и технологије не мора бити аритметичка средина оцена остварених из свих горе наведених елемената оцењивања.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Наставни предмет Техника и технологија намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Програм наставе и учења за седми разред оријентисан је на остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет техника и технологија. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња и конструкторско моделовање.

*Вредновање рада у групи

Шта се оцењује	Не	Делимично	Да
1. Усмерен на задатак			
2. Разуме инструкције			
3. Предлаже добре идеје			
4. Разговара по редоследу			
5. Може да организује податке			
6. Слуша остале			
7. Користи одговарајући речник			
8. Објашњава или дели идеје са другима			
9. Подстиче остале			
10. Активно учествује			
Укупно			

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Циљ наставе и учења: Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема удруштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ОБРАДА	ОСТАЛО	СВЕГА	ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
ИКТ	2	8	10	• дигитална • естетичка • компетенција за учење • комуникација

				• предузетништво • рад са подацима • решавање проблема • сарадња
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	-	4	4	• дигитална • компетенција за учење • комуникација • одговорно учешће у демократском друштву • рад са подацима • одговоран однос према здрављу
РАЧУНАРСТВО	2	12	14	• дигитална • естетичка • компетенција за учење • комуникација • одговорно учешће у демократском друштву • предузетништво • рад са подацима • решавање проблемасарадња
ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ	-	8	8	• дигитална • естетичка • компетенција за учење • комуникација • предузетништво • рад са подацима • решавање проблема • сарадња • рад са подацима • • одговоран однос према здрављу • одговорно учешће у демократском друштву

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА
разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста;	ИКТ	- Обележавање логичке структуре и генерисање прегледа садржаја	Наставну тему ИКТ започети радом на документукоји представља својеврсну рекапитулацију онога што су ученици учили у претходна два разреда. Креирање документа по инструкцијама наставника, логички га уреде, доделе му одговарајуће стилове, идеално до 3 нивоа дубине (нпр.Хеадинг 1, Хеадинг 2, Хеадинг 3). Наставник

– користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста; – објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; – креира растерску слику у изабраном програму; – креира векторску слику у изабраном програму; – користи алате за уређивање и трансформацију слике; – креира гиф анимацију; – креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана;		текстуалног документа - Карактеристике рачунарске графике - Рад у програму за растерску графику - Рад у програму за векторску графику - Израда гиф анимација - Коришћење алата за снимање екрана	треба да представи технику израде прегледа садржаја текстуалног документа, а ученици да је примене на документу који су логички структурирали. У сегменту креирања и обраде дигиталне слике, ученицима треба објаснити карактеристике векторског и растерског представљања слике на рачунару. Представити RGB и CMYK палете боја, указати на везу избора палете у односу на намену: RGB – за приказивање на дигиталном уређају или на интернету, односно CMYK палете боја за припрему за штампање. На овом месту погодно је увести и питање одговарајуће резолуције (квалитета) графичке датотеке у контексту конкретне потребе - штампање или коришћење на дигиталном уређају, односно постављање на интернет. Код помињања резолуције слике, још једном подсетити ученике на појам пиксел, те однос квалитета слике и резолуције. Коментарисати количину меморијског простора који заузима иста дигитална слика припремљена за штампу и припремљена за приказивање на вебу или слање електронском поштом. Повезати са претрагом слика у оквиру интернет прегледача (претрага по величини слике). Објаснити појам битмапе и најчешће технике компресије података (компресија редуковањем величине, компресија без губитка података и компресија са губитком квалитета слике), без уласка у техничке детаље самих алгоритама компресије. Наставити рад на креирању растерске графике у програму који су ученици користили у претходним разредима. Увести појам и сврху слојева. Приказати слику која садржи вишеслојева, од којих је један текст. Објаснити да је у неким програмима за растерску графику текст векторски слој у растерској слици. Демонстрирати увећавање слова док је слој векторски. Трансформисати слој са текстом у растер и увећати га. Тражити од ученика да уоче разлике. Показати технике: додавања и брисања слоја, видљивости и сакривања слоја, подешавања провидности, закључавања слоја за измену и стапања слојева... Представити алате за селекцију и основне корекције дигиталних слика и фотографија као што су промена нивоа осветљености, контраста и обојености. Увести могућност примене Филтера. Издвојити филтере попут Blur (замућеност) и Sharpen (оштрина) и позвати ученике да осмисле ситуације у којима је пожељно користити један, односно други филтер. Показати основне геометријске трансформације над сликом (опсецање, ротирање, смицање и превртање слике у целини...). Ученици могу на својим фотографијама да увежбавају технике основних корекција и обраде фотографије. Приказати могућности аутоматске обраде већег броја дигиталних слика (нпр. аутоматско смањење величине свих слика преузетих са дигиталног фото-апарата). Упознати ученике са карактеристикама радног окружења одабраног програма за креирање и обраду векторске графике. Посебну пажњу посветити: алатима за селекцију, пројектовању цртежа (подела нивоа, уочавању симетрије, објеката који се добијају померањем, ротацијом, трансформацијом или модификацијом и комбиновањем других објеката...), као и припреми за цртање (избор величине и оријентације папира, постављање јединица мере, размере, помоћних линија и мреже...). Код цртања основних графичких елемената (дуж, изломљена линија,
--	--	---	--

			правоугаоник,квадрат, круг, елипса) објаснити принцип коришћења основних алата (означавање, брисање, копирање, груписање и разлагање, премештање, ротирање, симетрично пресликавање, поравнање...). Поновити поступак векторизације, применити га на изабрану растерску слику. У договору са наставником ликовне културе, креирати текстуалне задатке који ће навести ученике да трагају за уметником, пронађу описано дело и векторизују га. Разговарати са ученицима о појму “покретна слика”. Нагласити да покрет заиста не постоји. Објаснити да је филмска уметност настала захваљујући недостатку “спорости људског ока”. Увести појам фрејм и дефинисати потребан број фрејмова који се смењују у једној секунди за стварање илузије непрекидног кретања. Разговарати са ученицима о видео камери - да ли камера снима покрет или је у питању изузето брз фото-апарат. Упоредити традиционалан начин креирања анимираних слика са рачунарском анимацијом. У одабраном програму, демонстрирати поступак израде 2D анимације. Представити карактеристике формата слике гиф. Објаснити поступак чувања и приказаанимација (није их могуће прегледати у традиционалним програмима за преглед слика). Демонстрирати њихово уграђивање у мултимедијалну презентацију. У одабраном алату за израду 2D анимација, на већ припремљеној групи слика сачуваној у гиф формату, омогућити ученицима да направе анимирану слику. Разговарати са ученицима о изворима информација које користе док уче. Поред уџбеника, охрабрити их да испричају лична искуства везана за интернет као извор информација, видео-туторијале, разговоре са одраслим особама... Утврдити каква су искуства ученика када је учење коришћењем видео-туторијала у питању (формално и неформално). Коришћењем одабраног програма за снимање екрана демонстриратиснимање кратког видео-туторијала, приказати резултат ове активности и задати смернице за израду кратког видео-туторијала, који ученици треба самостално да сниме и сачувају (на пример: приказати поступак уметања прегледа садржаја у текстуални документ или креирања растерске или векторске слике). Уколико услови у учионици (шум, бука, слаба чујност) утичу на квалитет снимљеног звука, могуће је уз помоћ програма за обраду звука отклонити недостатке (на пример, преузети програм Audacity и приказати технике уклањања недостатака) или организовати снимање звука у бољим условима. Нагласити ученицима да звук може бити додат у видео-туторијал накнадно или чак замењен одговарајућим титлом.
разликује појмове URL, DNS, IP адреса; – објасни појмове хипервеза и хипертекст; – креира, форматира и шаље електронску пошту;	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	- URL, DNS, IP адреса - Хипервеза и хипертекст - Електронска пошта, креирање налога, слање и пријем поште	Подсетити ученике на значење појмова који су у претходним разредима представљени скраћеницама URL и IP адреса, затим појмова клијент и сервер у мрежном окружењу, као и на значење појмова: домен, назив интернет домена, веб -адреса и њихову узајамну везу. Укратко представити значење појмова: DNS сервис (на пример DNS–Domain Name System - као базни интернет сервис, који омогућава превођење текстуалних у нумеричке ознаке и обратно) и DNS сервер (на пример DNS Сервер - уређај који омогућава да се затражене услуге на одређеном интернет домену добију одговарајуће IP адресе неопходне за комуникацију и размену података у мрежи) и

– обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности; – препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити; – сараднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа; – подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији;		- Електронска пошта (контакти, безбедност, нежељена пошта) - Рад на дељеним документима	објаснити њихову улогу у комуникацији између клијента и сервера у мрежном окружењу (на пример у ком су односу DNS сервис, URL и IP адреса у оквиру веб сервиса (World Wide Web). Објаснити појам хипервезе и хипертекста. Приказати хипертекст и хиперлинк у интернет прегледачу, а затим, у програмима за обраду текста и израду мулти медијалних презентација демонстрирати додавање и подешавање хипервезе према делу текста удокументу, другом документу или према неком садржају на интернету. Представити интернет сервис електронска пошта (e-mail). Објаснити значење појма адреса електронске поште, описати и по потреби демонстрирати поступак креирања аналога за електронску пошту. Представити поступак креирања и форматирања електронске поште, поступак уметања прилога и хипервеза. Нагласити важност формеса ме поруке, проверу правописа и садржаја поруке пре слања. Објаснити одељке који се односе на: наслов поруке, адресе примаоца (коме, копија, скривена копија). Објаснити значење функција: проследи, одговори и одговори свима на већ примљену поруку, нагласити дејство сваке од њих. Представити организацију и начин складиштења порука изабрани сервис у виду фасцикли / лабела у којима се чувају примљене поруке, послате поруке, недовршене, нежељена пошта, отпад, као и могућности изабраног сервиса за електронску пошту за архивирање, означавање порука по важности и сл. Посебну пажњу посветити правилима која важе у писаној електронској комуникацији а која подстичу стицање добрих навика код ученика, као што су: правилна примена традиционалног и дигиталног правописа и форми које важе у писаној комуникацији, подсетити на правила нетикеције уписаној електронској комуникацији (на пример да не треба писати све великим словима, да не треба прослеђивати примљену поруку без дозволе аутора, да треба водити рачуна о величини и броју прилога које шаљемо и сл.), на важност заштите личних података и контаката, питања безбедности, начинима заштите од нежељене поште и уобичајених поступака које треба применити у те сврхе. Представити могућности које нуди рачунарство у облаку путем дељеног диска за чување података, употребу апликација и алата доступних уз изабрани e-mail налог. Представити концепт рада изабраног дељеног диска (на пример: OneDrive, Google Drive...) за организацију података, демонстрирати рад у апликацијама и направити аналогију са офлајн апликацијама исте намене (процесор текста, програм за рад са слајд-презентацијама...). Представити поступак дељења и подешавање опција дељења садржаја (на пример, путем линка на конкретне мејл адресе). Описати и демонстрирати рад на дељеном тексту, презентацији или упитнику кроз активности на конкретном садржају. Указати на бројне предности и могуће недостатке сарадничког рада. Описати и приказати поступке рада на документу, преузимање и чување у одговарајућим форматима намењеним за даљи рад, штампање или друге потребе. Објаснити поступак креирања, додавања (отпремања са уређаја на дељени диск) и преузимања садржаја (са дељеног диска на уређај). Приликом представљања концепта приступа дељеним садржајима по нивоима (уређивање, прегледи коментарисање) указати на важност поштовања правила безбедности,
---	--	---	---

			заштите података и ауторских права, која чланови групе треба да усвоје током рада на заједничком документу. Ученицима задати да испробају креирање, дељење и сараднички рад на смисленим документима - текстовима, графици, презентацијама, упитницима. Иницирати дискусију о сличностима и разликама, предностима и недостацима у раду са апликацијама у офлајн у односу на онлајн варијанту (дискусија о овим питањима може се водити и у односу на организацију података и њихову безбедност на дељеном, преносивом и чврстом диску).
– уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава елементе 2Д графике; – употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика; – планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; – проналази и отклања грешке у програму;	РАЧУНАРСТВО	- Синтакса програмског језика Python - Петље - Сложене структуре података (листе, торке) - Сложене структуре података (скупови, речници) - Графика у Python-у - Подешавање положаја и избор боје објекта - Цртање дужи и изломљених линија - Цртање готових облика - Цртање комбиновањем облика - Цртање помоћу релативних координата - Цртање помоћу петљи - Додавање текста, слика, звука	На почетку наставне теме са ученицима обновити градиво из 6. разреда. Креирање програма који користе графику обрађивати у истом програмском језику и окружењу које је коришћено за учење програмирања током 6. разреда. Пре преласка на обраду нових тема обновити технике програмирања у текстуалном програмском језику у 6. разреду. Укратко упознати ученике са библиотеком за 2D графику која ће бити коришћена унастави и, ако је то потребно, са начином њене инсталације. Нагласити везу између програмирања графичких апликација и програма за векторску графику (сваки цртеж се састоји од скупа геометријских облика описаних својим нумеричким параметрима). Описати основну структуру графичког програма и потрудити се да се током наставе та структура што мање варира. Уколико графичка библиотека захтева нетривијалан програмски код за иницијализацију и деиницијализацију, ученицима понудити готову мустру од које могу да крену програмирање својих апликација, са што мање когнитивног оптерећења у вези са техничким детаљима одабране графичке библиотеке и са централним фокусом на технике заједничке већини графичких библиотека. Увести појам координатног система прозора, описати сличности и разлике у односу на традиционални координатни систем који се користи у математици. Увести начине задавања боја (именоване боје, боје задате помоћу три броја у RGB систему). Објаснити и демонстрирати исцртавање следећих основних примитива: дуж, испуњен и уоквирен правоугаоник, круг и кружница. Описати и демонстрирати поступак цртања сложенијих облика састављених од ових примитива (нпр. кућица, глава робота, чича Глиша, сладолед,...). Објаснити појмове апсолутне и релативне вредности координата. Описати и приказати поступак цртања помоћу задавања апсолутних вредности координата, али и помоћу задавања релативних координата у односу на неку истакнуту тачку и величине одређене у размери према некој датој мери (на пример нацртати чича Глишу, ако ми се центар главе налази у тачки чије су координате (x, y) и полупречник jој је r, при чему се величина и положај тела одређују у пропорцији са датим величинама). У корелацији са наставом математике цртати облике са интересантним математичким својствима (нпр. једнакостранични и једнакокраки троугао, средња линија троугла, тежиште троугла, описана кружница око троугла, кругови који се додирују споља и изнутра, концентричне кружнице, цветови од шест кругова, итд.). Приказати и следеће, мало компликованије примере: испуњена и уоквирена елипса, кружни лук, испуњени и уоквирени многоугао (полигон). Описати и демонстрирати

			поступак примене ових облика у цртању мало сложенијих цртежа, као и технику исписа текста на екрану, на датој позицији и са одабраним словним ликом (фонтом). Приказати технике учитавања и приказа слика, ако их одабрана графичка библиотека подржава и илустровати их кроз низ примера (слике могу да буду унапред припремљене од стране наставника, а ученицима се може задати да са интернета преузму одговарајуће слике, обраде их у програму за обраду слика и онда их увезу у своју апликацију). Оставити ученицима дозу креативне слободе приликом избора цртежа који се програмски генерише. У циљу вежбања итерације и алгоритамског начина размишљања приказати ученицима низ задатака у којима се цртају правилни облици уз помоћ петљи (низ подједнако размакнутих концентричних кружница, низ подједнако размакнутих паралелних линија, низ кружница истог пречника које се додирују, градијент боја, итд.). Нагласити корелацију са појмом линеарне функције који се обрађује у математици. Приказати ученицима могућност употребе референтних приручника, туторијала, видео-туторијала и интернет форума у циљу налажења потребних информација о примени библиотечких функција, алгоритама и релевантних делова програмског кода.
– проналази и отклања грешке у програму; – сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка: – креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ	- Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења - Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима - Вредновање резултата пројектног задака	При реализацији првог пројектног задатка, наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложености теме, расположивим ресурсима (знања, вештине и ставови које су ученици усвојили након тематских целина ИКТ и Дигитална писменост, техничке опремљености школе и других релевантних фактора). Ученици заједно са наставником пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења. Посебну пажњу посветити развоју међупредметних компетенција, подстицању иницијативе и креативности, успостављању сарадничких и вредносних ставова код ученика. При представљању фаза пројекта понудити ученицима пројектне задатке који се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. Циљ пројектног задатка је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа. Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета, која се може остварити на оваквим и сличним примерима: - Објаснићу ти (Истраживање потреба вршњака када је вршњачко учење у питању (онлајн упитник) и анализа резултата; У складу са резултатима истраживања, израда видео-упутстава којима се демонстрира решавање задатака (математика, физика, хемија), објашњавају научни принципи, представљају уметнички правци (књижевност,музика, сликарство, дизајн) демонстрира правилно извођење вежби (колут, шпага, трокорак...), појашњава програмирање у текстуалном програмском језику, описују поступци рада у изабраним апликацијама...; Постављање креираних видео-упутстава на интернет и промоција урађеног као аутентичног дидактичког средства намењеног свим ученицима школе); - Школа је наша (Истраживање потреба вршњака када је школски живот у питању –

изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.			шта нам недостаје: ученички клуб за вршњачко учење, секција, интерно такмичење... (онлајн упитник) и анализа резултата; У складу са резултатима истраживања, сараднички рад на дефинисању циља недостајуће школске активности, дефинисање годишњег програма рада, као и месечних активности, креирање логоа, избор потенцијалног простора у оквиру школе за реализацију предвиђеног програма, мапирање наставника-сарадника; Представљање идејног решења Ученичком парламенту и управи школе); - Музеј који недостаје (Школа је део шире друштвене заједнице и као таква може да допринесе њеној научно-културној сцени. Сараднички рад на дефинисању циља пројекта; Испитивање потреба ученика и мештана (онлајн анкета објављена на сајту школе и сајту локалне самоуправе; Анализа резултата анкете; Дефинисање годишњег програма рада, као и месечних активности (ученици описују активности детаљно - ако је тема хемија наводе научнике, научне концепте...), креирање логоа, избор потенцијалног простора у оквиру школе за реализацију предвиђеног програма, мапирање наставника-сарадника; Израда графичког рекламног материјала; Представљање идејног решења Ученичком парламенту и управи школе; Комуникација са локалном заједницом у циљу заједничке промоције школе као научно-културног чворишта); - Зато што смо одговорни (Истраживање о ставовима вршњака када је квалитет живота у локалној средини у питању (онлајн упитник о еколошким, културним, образовним потребама), анализа резултата и одабир проблема који вршњаци најчешће наводе; Сараднички рад на изради предлога решења одабраног проблема, дефинисање плана акције; Представљање плана акције на нивоу школа (израђена мултимедијална презентација, постер и лого) и одабир особа (ученика и наставника) које ће бити задужене за његово спровођење; Представљање плана акције на нивоу локалне заједнице (комуникација путем електронске поште са јединицом локалне самоуправе, домом културе...); Спровођење акције. Дobar пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су: текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл. који су настали сарадничким радом у облаку. Резултате пројектних активности промовисати на сајту школе. Пројектна настава у области Рачунарства је комплексан приступ настави и учењу којинајчешће користи методе као што су проблемска настава и учење засновано на истрази (питањима). Проблемска настава поставља пред ученике стварни проблем из живота који треба истражити и за који треба предложити могућа решења. Све врсте реалних животних проблема могу бити повод за проблемску наставу. Пронађена решења се могу тестирати и о њима се може расправљати. Истрагу можемо да дефинишемо као „потрагу за истином, информацијама или знањем“. Учење засновано на истрази почиње постављањем питања, наставља са истраживањем и завршава се проналажењем решења, доношењем разумних закључака, одговарајућих одлука, или
---	--	--	---

			применом нових знања или вештина. Обе наставне методе се фокусирају на развијање вештина за решавања проблема, критичко мишљење и обраду информација. Оне дају најбоље резултате када су почетна питања/проблеми довољно отворени (одговор није могуће наћи једноставним укуцавањем у претраживач) и када ученици раде у малим тимовима или групама. Ове две методе су уско повезане и често се преклапају. Изузетно је важно имати на уму да у оба приступа нема нужно тачних и нетачних одговора. Свако решење може имати мане и врлине, а ученици морају да их анализирају и процењују. Наставни пројекат подразумева програмирање у текстуалном програмском језику или адаптацију унапред датог програма у циљу решавања пројектног задатка. Теме наставног пројекта треба осмислити тако да подржавају функционализацију знања ученика стечених учењем различитих предмета. Могуће теме наставног пројекта: - Да ли живим здраво? (Истраживање концепта „здрав начин живота“, утврђивање у којој мери лични начин живота ученика одговара овом концепту на основу података добијених програмирањем физичког уређаја да врши функцију бројача корака, креирањем програма за израчунавање индекса телесне масе...); - Дигитална башта (Истраживање услова за узгој зачинског биља у затвореном простору, креирање дигитализоване баште - програмирање физичког уређаја да мери влажност земљишта и сигнализира да ли је заливање потребно или програмирање физичког уређаја да, на основу очитане влажности земљишта, покреће мотор који омогућава аутоматско заливање; програмирање физичког уређаја да мери ниво осветљености места на коме се башта налази и сигнализира да башту треба поставити на друго место...); - Бицикл са сигнализацијом (Истраживање концепта „безбедност у саобраћају“ у контексту визуелне сигнализације, програмирање физичког уређаја да симулира рад мигаваца и других визуелних обележја бицикла); - Интерактивни албум (израда програма у виду албума са: делима познатог уметника, архитектуре једне епохе, седам чуда Античког света... које се након клика увеличавају, неко време остају увећане а затим смањују на своје почетне димензије); - Ово је кретање (креирање анимираних модела који приказују промене физичких величина, као на пример: брзина, убрзање, потенцијална и кинетичка енергија, а при задатом кретању објекта - вертикални хитац, кретање тела низ стрму раван). Сви елементи пројектног задатка морају бити реални. Напомена: На првом часу, заједно са ученицима, формирати листу критеријума на основу којих ће се процењивати квалитет решења проблемских задатака. На овај начин, ученицима ће бити потпуно јасно шта квалитетно решење подразумева. Листа мора бити свеобухватна - не сме да се односи само на квалитет креираних програма, већ и на квалитет представљања и образлагања предложених решења.
--	--	--	---

Кључни појмови:

логичка структура и садржај документа, пиксел, резолуција, растерска и векторска графика, RGB и CMYK палете боја, гиф анимација, хипервеза, URL, електронска пошта, текстуални програмски језик, 2D графика.

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ			
Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика			
Шта пратимо	Критеријуми оцењивања	Поступак и инструменти оцењивања	Време
Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених исхода постигнућа у току савладавања програма предмета. Процењују се: вештине разумевања, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим задацима; вештине, руковање алатима и технологијама и извођење радних задатака.	Оцену одличан (5) добија ученик који: – у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; – лако логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; Оцену врло добар (4) добија ученик који: – у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује; Оцену добар (3) добија ученик који: – у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; – у знатној мери логички повезује чињенице и појмове; – већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме; – у довољној мери критички расуђује; Оцену довољан (2) добија ученик који: – знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; – у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима;	- Свакодневно бележење активности ученика на часу (практичан рад као и усмено одговарање) у евиденције наставника: број јављања (тачни одговори): за једно јављање / тачно одрађен задатак +, за јављање више пута / више тачних задатака ++, за давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања / проналажење других решења за задатак 5, ко не зна одговор – (три минуса 1), домаћи задаци: за 3 неодрађена домаћа задатка 1. Напомена: водити рачуна о: - свеобухватности одговора - сналажењу у одговарајућим и наменским програмима и апликацијама - хоризонталном и вертикалном повезивању градива - Писане онлајн провере, квизови: Бодовање: 20-49% оцена 2 50-74% оцена 3 75.89% оцена 4 90-100% оцена 5 - Групни рад (посматрање наставника, излагање група), свеска евиденције: сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у	- континуирано - након завршетка теме - по потреби

	– понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује; Недовољан (1) добија ученик који: – знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене; – не изводи закључке који се заснивају на подацима; – критички не расуђује;	електронским свескама...), степен знања свих чланова групе, квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (апликација, табела...). - Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова), свеска евиденције: Прва два пара која ураде добијају + или 5 (у зависности од тежине задатка)	
Ангажовање и активности ученика у настави	Оцену одличан (5) добија ученик који: – показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања. Оцену врло добар (4) добија ученик који: – показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања. Оцену добар (3) добија ученик који: – показује делимични степен активности и ангажовања. Оцену довољан (2) добија ученик који: – показује мањи степен активности и ангажовања. Недовољан (1) добија ученик који: – не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.		

Начин прилагођавања програма:

Неки од начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)

- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

Вредновање ученика са тешкоћама у развоју

Елементи вредновања:

- Однос према раду
- Праћење постављених задатака

Уважавање других ученика и наставника, праћење правила понашања на часу, доношење прибора за рад.

Корелација са другим предметима:

Могуће је остварити корелацију са свим наставним предметима.

ДОДАТНА НАСТАВА – ПРИПРЕМА ЗА ТАКМИЧЕЊЕ

ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА
Рачунарство	У склопу додатне наставе/припреме за такмичење са заинтересованим ученицима препоручује се израда задатака донекле комплексније алгоритамске структуре и упознавање ученика са мало ширим фрагментом библиотеке одабраног програмског језика.

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ учења *физичког и здравственог васпитања* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ОБРАДА	ОСТАЛО	СВЕГА	ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
Теоријски део	4		4	Компетенција за учење Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

Мерење моторичких способности		6	6	Рад са подацима и информацијама
Атлетика	1	19	20	Одговорно учешће у демократском друштву Сарадња
Оdboјка	3	9	12	Комуникација Одговоран однос према здрављу Решавање проблема Сарадња
Кошарка		12	12	Комуникација Одговоран однос према здрављу Решавање проблема Сарадња
Рукомет		8	8	Комуникација Одговоран однос према здрављу Решавање проблема Сарадња
Футсал	1	11	12	Комуникација Одговоран однос према здрављу Решавање проблема Сарадња
Гимнастика	4	16	20	Естетичка компетенција
Ритмика и плес	2	6	8	Естетичка компетенција
Полигони		6	6	Решавање проблема Сарадња
Укупно:	15	93	108	

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА
Теорија	- објасни својим речима сврху и значај вежбања - користи основну терминологију вежбања	Реализује се кроз све наставне теме и садржаје Уводни час	Теорија: Упознавање ученика са основним појмовима: здравље, хигијена, исхрана, здрави стилови живота. Упућивање на значајне изворе знања (литература о здрављу, исхрани, уџбеник из биологије, интернет...); израда панона на одређену тему; упознавање са значајним датумима (Светски дан хране, Дан здравља); међупредметна корелација – ученика са базичним моторичким способностима и методама за њихово побољшање.
Мерење моторичких способности	-упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени	Батерија тестова	Израда личних картона за евиденцију реализације програма вежбања и праћење напретка. Мерење моторичких способности:

	моторички напредак		Упознавање ученика са тестовима моторичких способности и начином њиховог извођења. Припрема наставника за часове тестирања, припрема и провера мерних инструмената и реквизита. Упознавање ученика са индивидуалним планом вежбања, вођењем личне евиденције о реализацији вежбања у ванчасовним активностима.
Атлетика	- комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу - доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама	Техника истрајног трчања Скок увис Техника спринтерског трчања Скок у даљ Техника штафетног трчања Техника високог и ниског старта	Атлетика: Упознавање ученика са основним појмовима – атлетика, атлетске дисциплине, вишебоји. Примена различитих метода и дидактичких средстава у усвајању моторних вештина и умења значајних за учење и побољшање технике трчања, скокова, прескока. Примена помоћних средстава у настави (схеме, тлоцрти, дијаграми, графикони, видео записи). Упућивање на додатне изворе (интернет, литература из атлетике). Међупредметна корелација – Историја – Античка Грчка, Олимпијске игре...), Музичка култура – ритам. Одлазак на градски стадион, праћење међушколских и других атлетских такмичења. Одбојка: Упознавање ученика са историјатом одбојке. Примена одговарајућих методских поступака за обучавање ученика ради усвајања основних облика кретања и контроле лопте. Примена фронталног рада, индивидуалног и групног рада у савлађивању технике; упознавање са индивидуалном, групном и тимском тактиком. Примена различитих дидактичких средстава у настави (схеме, видео запис); упућивање на додатне изворе знања (спортска литература, интернет). Учење правила игре и примена знања кроз суђење на одељењским турнирима; упућивање ученика на израду паноа са темама из одбојке (историјат, елементи технике, тактике, правила игре...). Одлазак на школска атлетска такмичења и друга атлетска такмичења на нивоу града.
Одбојка	– изведе елементе одбојкашке технике; – примени основна правила одбојке; – користи елементе технике у игри; – учествује на такмичењима између одељења;	Основни елементи технике, тактике и правила игре.	Кошарка: Упознавање ученика са историјатом кошарке. Примена одговарајућих методских поступака за обучавање ученика ради усвајања основних облика кретања и контроле лопте. Примена фронталног рада, индивидуалног и групног рада у савлађивању технике; упознавање са индивидуалном, групном и тимском тактиком. Примена различитих дидактичких средстава у настави (схеме, видео запис); упућивање на додатне изворе знања (спортска литература, интернет). Учење правила игре и примена знања кроз суђење на одељењским турнирима; упућивање ученика на израду паноа са темама из рукомета (историјат, елементи технике, тактике, правила игре...). Одлазак на школска кошаркашка такмичења и друга кошаркашка такмичења на нивоу града.
Кошарка	– изведе сложеније елементе кошаркашке технике; – примени основна правила кошарке; – користи елементе технике у игри; – учествује на такмичењима између одељења;	Сложенији елементи технике, тактике и правила игре.	Рукомет: Упознавање ученика са историјатом рукомета. Примена одговарајућих методских поступака за обучавање ученика ради усвајања основних облика кретања и контроле лопте. Примена фронталног рада, индивидуалног и групног рада у
Рукомет	– примени основна правила рукомета; – користи елементе технике у игри; – учествује на такмичењима између одељења;	Игра уз примену правила.	

Футсал	– примени основна правила фудсала; – користи елементе технике у игри; – учествује на такмичењима између одељења;	Игра уз примену правила.	савлађивању технике; упознавање са индивидуалном, групном и тимском тактиком. Примена различитих дидактичких средстава у настави (схеме, видео запис); упућивање на додатне изворе знања (спортска литература, интернет). Учење правила игре и примена знања кроз суђење на одељењским турнирима; упућивање ученика на израду паноа са темама из рукомета(историјат, елементи технике, тактике, правила игре...). Одлазак на школска рукометна такмичења и друга рукометна такмичења на нивоу града. Футсал:
Гимнастика	- одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри -процени сопствене могућности за вежбање у гимн.	Вежбе на тлу Прескоци и скокови Ниска греда Гимнастички полигон	Упознавање ученика са историјатом фудбала. Примена одговарајућих методских поступака за обучавање ученика ради усвајања основних облика кретања и контроле лопте. Примена фронталног рада, индивидуалног и групног рада у савлађивању технике; упознавање са индивидуалном, групном и тимском тактиком. Примена различитих дидактичких средстава у настави (схеме, видео запис); упућивање на додатне изворе знања (спортска литература, интернет). Учење правила игре и примена знања кроз суђење на одељењским турнирима; упућивање ученика на израду паноа са темама из фудбала (историјат, елементи технике, тактике, правила игре...). Одлазак на школска фудбалска такмичења и друга фудбалска такмичења на нивоу града. Гимнастика: Упознавањеученика са појмом гимнастике, вежби на справама и тлу, историјатом гимнастике, мушким и женским гимнастичким дисциплинама. Указати на значај гимнастике за правилан психо-физички развој. Упознавање са појмовима чување, асистирање и помагање као и њиховим значајем за безбедност ученика и вежбача. Припрема наставника за часове, припрема и провера справа и реквизита, обезбеђивање услова за безбедан рад и вежбање. Примена одговарајућих методких поступака у обуци и вежбању, који су пре свега, у складу са моторичким умењима и моторичким способностима ученика, као и расположивим материјално-техничким условима у школи. Примена различитих дидактичких средстава у настави (схеме, дијаграми, видео запис); упућивање на додатне изворе знања (спортска литература, интернет). Посета и праћење школских гимнастичких такмичења, као и других гимнастичких такмичења на нивоу локалне заједнице. Омогућавање међупредметне корелације (Историја - античка Грчка, Олимпијске игре; Музичка култура- ритам, музика за саставе на тлу).
Ритмика и плес	- изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу - игра народно коло - изведе кретања у различитом	Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу	Упознавање ученика са значајем ритмике и ритмичких вежби за развој моторичких способности; историјатом плеса, као и основним појмовима – балет, народни плесови, латино-амерички плесови, , спортски плесови, стандардни плесови. Припрема наставника за часове, примена одговарајућих методских поступака у обуци елемената технике у складу са моторичким умењима и

	ритму - изведе основне кораке плеса из народне традиције других клтура	Народно коло „Моравац“ Народно коло из краја „Ужичко“ Основни кораци друшвених плесова-валцер	интересовањима ученика. Примена различитих дидактичких средстава у настави (схеме, дијаграми, видео запис); упућивање на додатне изворе знања (литература, интернет). Упућивање ученика на израду паноа на задату тему (врсте плесова, историјат плесова, одећа за плесаче, народна фолклорна традиција...). Упућивање ученика на рад у паровима, формирање група са посебним задацима (извођење заједничке кореографије, одељенско такмичење у народним и стандардним плесовима). Посета наступима и концертима плесних група и фолклорних удружења на нивоу локалне заједнице. Омогућавање међупредметне корелације – Музичка култура- музика за балет, валцер, народне плесове.
Полигони	- развија своје моторичке способности применом вежби из спортских игара и гимнастике – вреднује утицај примењених вежби на организам; – користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности;	Полигон спортских игара Гимнастички полигон	Након гимнастике одрадiti гимнастички полигон где су ученици упознати са елементима гимнастике из партера и справа. Полигон спортских игара применити након савладаних елемената из спортова у комбинацији са справама.

Кључни појмови садржаја: физичко вежбање, плес, одбојка, здравље, васпитање.

Корелација са другим предметима: биологија, музичка култура, географија, ликовна култура, информатика, математика, српски језик.

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика					
Шта пратимо		Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
Степен остварености циљева и	Достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика	Оцену одличан (5) добија ученик који: остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и	- Формативно оцењивање: јесте редовно проверавање постигнућа и праћење владања ученика у току савладавања школског програма, садржи повратну	- Учествовање на кросу оцењује се оценом 5 у наставнички дневник - Вођење вежби обликовања и загревања + - асистирање друговима приликом рада +	Свакодневно бележење током године

		прилагођеним стандардима постигнућа, уз веома висок степен ангажовања, Оцену врло добар (4) добија ученик који: који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз висок степен ангажовања Оцену добар (3) добија ученик који: остварује напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и већи део на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз ангажовање ученика Оцену довољан (2) добија ученик који: остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавања уз помоћ наставника захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, односно захтеве који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и ангажовање ученика, Недовољан (1) добија ученик који: неостварује минималан напредак у савладавању програма предмета и ни уз помоћ наставника не испуњавања захтеве који су утврђени на основном нивоу постигнућа, добија оцену недовољан	информацију и препоруке за даље напредовање и, по правилу, евидентира се у педагошкој документацији наставника	- потстицање других на рад + - ношење опреме на крају године +	
			- Усмено одговарање ученика који су ослобођени дела наставе или целог практичног дела наставе	Свеобухватност одговора Повезивање градива Самосталност у одговарању	По потреби
			- Редовност доношења опреме	За три недоношења опреме -1 у свеску, а након опомене и у дневник За редовно доношење опреме 5	Свакодневно током године, праћење/ пресек на крају године
			Прегледање свлачионица	Уредност Све забележено са часова	У току школске године
			Правилно извођење уз бројање ритма вежби загревања и вежби снаге	Учесталост активности на часовима Ангажовање самостално и у пару/групи Активно учешће у раду	Свакодневно током године, праћење/ пресек на крају године
			Одговоран однос према раду	Правилно извођење задатих елемената у индивидуалним или екипним спортовима 5	Свакодневно бележење током године
			Исказано интересовање за спортове	Ангажовање и труд Поштовање задатог материјала и инструкција Сарадња у пару или групи	Свакодневно бележење током године
			- Вођење личне хигијене у току вежбања и након завршеног вежбања	Ученици су награђени +	По потреби

Ангажовање ученика настави	одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави. сарадњу са другима	– показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања.(5)	Вођење евиденције од стране наставника о: -Јављању на часовима (учесталост и активност по месецима) -Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти -Учешћу на такмичењима -Несебичном пружању помоћи другим ученицима	-Све што је рађено на часу налази се у свескама -Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (недеља спорта, такмичења за школу, учешће на кросу)	-Пресек стања по тромесечјима
		– показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања.(4)			
		– показује делимични степен активности и ангажовања (3)			
		– показује мањи степен активности и ангажовања. (2)			
		– не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање (1)			

Исходи воде ка испуњењу следећих стандарда:

- **Физичке способности:**Фв.1.1.3.,Фв.1.1.4.,Фв.1.1.5.,Фв.1.1.6.,Фв.1.1.7.,Фв.1.1.9.,Фв.1.1.10.
- **Атлетика:**Фв.1.1.3.,Фв.1.1.4.,Фв.1.1.5.,Фв.1.1.6.,Фв.1.1.7.,Фв.1.1.9.,Фв.1.1.10.,Фв.1.1.24.,Фв.1.1.25.
- **Спортске игре:**Фв.1.1.1., Фв.1.1.2., Фв.2.1.1.
- **Стони тенис:** Фв. 1.1.26, Фв.1.1.27.
- **Спортска гимнастика:**Фв.1.1.11.,Фв.1.1.12.,Фв.1.1.13.,Фв.1.1.14.,Фв.1.1.15.,Фв.1.1.16.,Фв.1.1.17.,Фв.1.1.18.,Фв.1.1.19.,Фв.1.1.24.,Фв.1.1.25.
- **Плес и ритмика:**Фв.1.1.20.,Фв.1.1.21.,Фв.1.1.22.,Фв.1.1.24.,Фв.1.1.25.
- **Физичко вежбање и спорт:**Фв.1.2.1.,Фв.1.2.2.,Фв.1.2.3.,Фв.1.3.1.,Фв.1.3.2.,Фв.1.3.3.,Фв.1.3.4.,Фв.1.1.24.,Фв.1.1.25.
- **Здравствено васпитање:**Фв.1.4.1.,Фв.1.4.2.,Фв.1.4.4.,Фв.3.3.1.

Образовни стандарди за предмет физичко и здравствено васпитање:

- **ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА**
- **МОТОРИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**
- **ЗНАЊА О ФИЗИЧКОМ ВЕЖБАЊУ И ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ**
- **ВРЕДНОВАЊЕ ФИЗИЧКОГ ВЕЖБАЊА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА**
- Област **ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА** односи се на усвојеност елемената: једне спортске игре, атлетике, вежби на справама и тлу, плеса, ритмичке гимнастике, пливања и вежби обликовања.
- Област **МОТОРИЧКЕ СПОСОБНОСТИ** односи се на развијеност моторичких способности ученика у односу на пол и узраст.*
- **ЗНАЊА О ФИЗИЧКОМ ВЕЖБАЊУ И ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ** садрже појмове о физичком вежбању и основна правила вежбања, правила спортских игара и индивидуалних спортова, смисао и утицај физичког вежбања.
- **ВРЕДНОВАЊЕ ФИЗИЧКОГ ВЕЖБАЊА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА** односи се на уверења, ставове, интересовања, тимски рад, самоактуализацију ученика кроз физичко вежбање, физичке активности и процес физичког васпитања.

*Достигнут ниво у развоју моторичких способности се проверава у односу на критеријумске референтне вредности за пол и узраст.

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај ученика приликом вежбања, избор вежби за учење и вежбање, прилагођавање вежби, начина и врста оцењивања,)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

ВЕРСКА НАСТАВА

Циљ наставе и учења: Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) обухвата све позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све то остварује се како на информативно-сазнајном тако и на доживљајном и делатном плану, уз настојање да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота (однос с Богом, са светом, с другим људима и са собом).

ОБЛАСТ/ТЕМА	ОБРАДА	ОСТАЛО	СВЕГА	ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
Увод	1	0	1	-компетенција за целоживотно учење
Богопознање	3	2	5	-компетенција за целоживотно учење -вештина комуникације -вештина сарадње
Символ вере (јединство Цркве Христове)	4	3	7	-компетенција за целоживотно учење -вештина комуникације -вештина сарадње -рад са подацима и информацијама
Светотајински живот Цркве	8	4	12	-компетенција за целоживотно учење -вештина сарадње -рад са подацима и информацијама -решавање проблема
Српска Црква кроз векове	5	6	11	-компетенција за целоживотно учење -вештина сарадње -рад са подацима и информацијама -естетска компетенција -предузетничка компетенција
Укупно	21	15	36	

ИСХОДИ по завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА
-сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса -уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду - уочи да су знање и учење важни у његовом животу; - кроз очигледне примере закључи да постоје различити начини сазнавања -кроз примере из личног искуства уочи да једино онај кога заволимо за нас постаје личност -непоновљиво и бескрајно важно биће; -повезује личносно познање са нашим познањем Бога; -препозна да нам Христос открива Бога као љубавну заједницу три личности;	Увод	упознавање са садржајем програма и начином рада	-катихизација као литургијска делатност-заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. -катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација, већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. -на почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином
	Богопознање	-процес сазнавања као дело целе личности: чула, разум, слободна воља, искуство -личносно познање, упознавање кроз љубав -познање Бога -Бог је један, али није сам (Бог је заједница три	

-вреднује своје понашање на основу љубави коју исказује према својим ближњима; -бити подстакнут на одговорније обликовање заједничког живота са другима. -уочи да је Црква на Саборима решавала проблеме са којима се сусретала кроз историју; -бити подстакнут да своје проблеме и несугласице са другима решава кроз разговор и заједништво; -зна да је Символ вере установљен на Васељенским саборима; -интерпретира Символ вере; -зна да се Символ вере изговара на Крштењу и Литургији; -уочи да појам Богочовека описује Христа као истинитог Бога и истинитог Човека; -увиди да Црква Светим Тајнама повезује човека са Богом у најважнијим моментима његовог живота (рођење и духовно рођење – Крштење, венчање и Брак, Црквена брига за болесне у јелеосвећењу...) -увиди да је Литургија извор и циљ свих Тајни Цркве; -зна да је Причешће врхунац светотајинског живота -препозна Крштење и Миропомазање као Тајне уласка у Цркву; -бити подстакнут да на покајање гледа као на промену начина живота; -увиди да су брак и монаштво два пута која воде ка Богу; -разликује и именује службе у Цркви(епископ, свештеник, ђакон и народ); -препозна своју службу у Цркви; -у молитвословљима уочи важност природних елемената (воде, грозђа, жита, светлости...) -бити подстакнут на учествовање у светотајинском животу Цркве; -препозна да култура и писменост Словена имају корен у мисионарској Делатности просветитеља равноапостолних Кирила и Методија;		личности: Отац, Син и Свети Дух)	вредновања њиховог рада.
	Символ вере (јединство Цркве Христове)	-Сабори као израз јединства Цркве -Васељенски сабори -Символ вере -Христос је истинити Бог и истинити Човек	-настава се реализује кроз следеће облике наставе: -теоријска настава (34 часова) -практична настава (2 часа) -теоријска настава се реализује у учионици; -практична настава се реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању; Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе
	Светотајински живот Цркве	-Светотајински живот Цркве -Света Литургија као светајна Цркве -Свете Тајне Крштења и Миропомазања -Света Тајна Исповести -Света Тајна брака (слика Христа и Цркве) -монашка заједница (искорак ка животу будућег века) -Света Тајна Рукоположења -молитвословља Цркве	-уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. -реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. -квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. -имајући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика.
	Српска Црква кроз векове	-Света браћа Кирило и Методије -Свети Сава -Срби светитељи (вероучитељ ће на више часова описати живот и подвиге неколико светитеља Српске Цркве по избору: - Света лоза Немањића - Св. цар Лазар - Св. Василије	

-објасни просветитељску улогу и значај Светога Саве за српски народ; -доживи српске светитеље као учитеље хришћанских врлина; -препозна неговање српских православних обичаја као начин преношења искуства вере и прослављања Бога и светитеља -препозна евхаристијску симболику у елементима Крсне Славе; -прослављање Крсне славе везује за Литургију -доживи, вреднује и негује богатство илепоту српске културне баштине.		Острошки - Св. Николај Жички и Охридски - Св. Петар Цетињски - Св. Вукашин изКлепаца) -Крсна слава и обичаји (литије, храмовне и градске славе...) -Српска црквена баштина	-у остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. -настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постајеизвор и пуноћа његовог живота.
--	--	---	--

Кључни појмови: личност, познање, Богопознање, сабор, Васељенски сабор, Символ вере, јединство Цркве, Свете Тајне, монаштво, заједница, молитвословља, светитељство и светитељи, Срби светитељи, Крсна слава, српска црквена баштина, историја Српске цркве.

Начин прилагођавања програма: просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, задавања домаћих задатака, укључивање породице...); размена искустава и сарадња са члановима Већа, вероучитељима из других школа и стручним сарадницима у школи; коришћење вршњачке подршке и помоћи у разумевању и примени програмских садржаја; укључивање у школске активности према таленту и жељама ученика; укључивање у догађаје Цркве према таленту и жељама ученика;

НАЧИН ПРАЋЕЊА И ВРЕДНОВАЊА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ					
упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика					
Шта пратимо		Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
Степен остварености циљева и исхода у току савладавања програма предмета	Процењује се усвајање богословских знања и њихова самостална примена, разумевање појмова, способност преношења знања, сагледавање претходног и стеченог знања, разумевање	-ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњава захтеве, добија оцену ИСТИЧЕ СЕ. -ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета и испуњава захтеве уз мању помоћ наставника, добија оцену ДОБАР.	- редовно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника	Број јављања: -за јављање + -за давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања + -ко не зна одговор -	редовно бележење током године
			- усмено одговарање	-свеобухватност одговора -самосталност у одговарању	-по потреби, бар једном у полуугодишту

	литургијских појмова, усвајање текста молитава и песама.	-ученик који остварује напредак у савладавању основних појмова програма предмета и испуњава предвиђене захтеве и задатке, добија оцелу ЗАДОВОЉАВА.	-редовност доношења домаћих задатака	-за један неуратђен домаћи – -за два уписивање у дневник -за редовно доношење домаћег задатка+ а за посебно важне задатке уписивање у дневник	-редовно током године, пресек стања за тромесечје
			- групни рад (посматрање наставника, излагање група, учествовање у раду групе, процена осталих ученика)	-сарадња у групи (сви чланови су укључени) -степен знања свих чланова групе -квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група	-по потреби
			- рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)	-сви парови који ураде задатак добијају + -парови који не раде задато на часу добијају -	-по потреби
			истраживачки рад и рад на тексту	-за испуњен задатак + -за успешан рад на тексту (разумевање прочитаног и повезивање) +	-по потреби
Ангажовање ученика у настави	Одговоран однос према раду, постављеним задацима, исказано истересовање за учење и напредовање, активно учествовање, сарадња са другима	-веома висок степен ангажовања ученика (ИСТИЧЕ СЕ) -висок степен ангажовања ученика (ДОБАР) -уз ангажовање ученика (ЗАДОВОЉАВА)	-вођење евиденције од стране наставника о: - јављању на часовима - успешности у групном раду, раду у пару -учешћу у заједничким активностима (израда паноа, учешће у приредбама и прославама, посета цркви и др. институцијама културе и сл.) -несебичном пружању помоћи другим ученицима	-све што је рађено на часу налази се у свескама -број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда паноа, кратко предавање, вођење квиса, израда асоцијација...)	-пресек стања по тромесечјима

Корелација са другим предметима: српски језик и књижевност, историја, географија, биологија, физика, ликовна култура, музичка култура, грађанско васпитање, техничко и информатичко образовање

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ наставе и учења: Циљ наставе и учења је да ученици стекну сазнања, формирају ставове, развију вештине и усвоје вредности које су претпоставка за компетентан, одговоран и ангажован живот у демократском друштву.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ОБРАДА	ОСТАЛО	СВЕГА	ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
-------------	--------	--------	-------	----------------------------------

Увод	/	2	2	- дигитална - естетичка - компетенција за учење - комуникација - сарадња - одговорно учешће у демократском друштву
Грађанин	/	19	19	- дигитална - естетичка - компетенција за учење - комуникација - предузетништво - рад са подацима - решавање проблема - сарадња - одговорно учешће у демократском друштву
Држава и власт	/	7	7	- дигитална - естетичка - компетенција за учење - комуникација - предузетништво - рад са подацима - решавање проблема - сарадња - одговорно учешће у демократском друштву
Ђачки парламент	/	5	5	- дигитална - естетичка - компетенција за учење - комуникација - предузетништво - рад са подацима - решавање проблема - сарадња - одговорно учешће у демократском друштву
Завршни део	/	2	2	- дигитална - естетичка - компетенција за учење - комуникација - сарадња - одговорно учешће у демократском друштву

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: - зна која су права и одговорности на нивоу школе и локалне заједнице (активности ГВ у петом и шестом разреду) - упознат је са програмом и активно учествује у осмишљавању и планирању активности	I Увод	- поглед уназад - планирање активности	радионичарски интерактивни
- разуме значење појма грађанин - схвата историјски развој грађанских права и слобода - упознат је са карактеристикама одговорног и активног грађанина - разуме улогу детета као грађанина у друштву - разуме однос између грађанских права, појединаца и општег добра - упознат је са развијањем грађанске одговорности - разуме појам волонтерске акције - оспособље је за осмишљавање и реализацију волонтерских акција	II Грађанин	- грађанин и политика у прошлости - грађанин и политика у садашњости - одговоран и активан грађанин - дете као грађанин - породица, школа, локална заједница, држава – заједнице у којима живимо - права - одговорност - волонтерски покрет - извођење волонтерске акције - анализа успешности волонтерске акције	радионичарски симулацијски интерактивни истраживачки тимски групни тандем индивидуални игровни игра улога кооперативни рад „мозгалица“ демонстративна групна дискусија
- разуме појам државе и основних облика државних уређења - разуме неопходност постојања власти - упознат је са концептом ограничене власти	III Држава и власт	- држава - власт	Радионичарски симулацијски интерактивни истраживачки тимски групни индивидуални игра улога кооперативни рад „мозгалица“ Илустративна
- упознат је са институцијом Ђачког парламента - учествује у оснивању Ђачког парламента - активно се ангажује у различитим иницијативама и акцијама	IV Ђачки парламент	- ђачки парламент - иницијатива	радионичарски симулацијски интерактивни истраживачки

- разуме значај иницијативе за постизање промена у друштвеној заједници - оспособљен је за јавни наступ			тимски групни индивидуални игра улога кооперативни рад „мозгалица“ Илустративна
- влада кључним појмовима из области политике и друштва - врши евалуацију о садржају и начину рада из предмета Грађанско васпитање	V Завршни део	- речник - шта носим са собом	радионичарски групни индивидуални интерактивни

НАЧИН ПРАЋЕЊА И ВРЕДНОВАЊА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ			
Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика			
Шта пратимо Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених исхода постигнућа у току савладавања програма предмета. Ангажовање ученика у настави. Одговоран однос према раду, постављеним задацима, исказано интересовање за учење и напредовање, активно учествовање и сарадња са другима.	Критеријуми оцењивања Оцену ИСТИЧЕ СЕ добија ученик који: - ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњава захеве. - показује веома висок степен ангажовања Оцену ДОБАР добија ученик који: - ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета и испуњава захтеве уз мању помоћ. - показује висок степен ангажовања Оцену ЗАДОВОЉАВА добија ученик који: - ученик који остварује напредак у савладавању основних појмова програма предмета и испуњава предвиђене захтеве. - ангажује се	Поступак и инструменти оцењивања - редовно бележење активности ученика на часу у евиденције наставника. - редовност у похађању наставе - заинтересованост и активно укључивање у процес наставе - сарадња у тимском и групном раду	Време континуирано

Корелација са другим предметима: Историја, Српски језик, Информатика и рачунарство.

РУСКИ ЈЕЗИК

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

предмета руски језик

за 7. разред за период 2022-2026 .године

Наставник: Јелена Медић

Циљеви основног образовања и васпитања

Основни циљеви основног образовања и васпитања јесу:

- 1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју ученика;
- 2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- 3) свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
- 4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- 6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- 7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- 8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење и међупредметних компетенција у складу са развојем савремене науке и технологије;
- 10) развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- 11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 12) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- 13) развијање позитивних људских вредности;
- 14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
- 15) развој поштовања расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрадне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
- 16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- 17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;
- 18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

Циљ учења *руског језика* у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика.

Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореносту комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.

Предметн и исходи	Стандарди	Компетенције Опште међупредметне компетенције	Назив теме/ садржај	Кључни појмови садржаја	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко- методичко упутство)	Начин провере остварености исхода
----------------------	-----------	--	---------------------------	----------------------------	---	---

Разуме конструкције за описивање спољашњег изгледа, затим описивање оркестра и разговора на тему музичких интересовања. Познаје конструкција за исказивање способности касклоностима. Разуме конструкција завођење разговора на тему спорта. Разуме конструкција за исказивање формираног става. Разуме конструкције за исказивање владања страним језицима.	ДСТ.1.1.2. Разуме значење најфреквентнијих речи, фраза и других основних лексичких елемената у оквиру једноставних, кратких, јасно контекстуализованих усмених исказа. ДСТ.1.1.3. Разуме и прати једноставна упутства и обавештења која се односе на познате ситуације, а исказана су спорим темпом и разговетно. ДСТ.1.1.4. Разуме споро и разговетно артикулисана јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење. ДСТ.1.1.5. Разуме основни смисао најједноставније конверзације, тј. предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре довољно разговетно и споро. ДСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика. ДСТ.3.3.2. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).	са подацима и информацијама - Комуникација	Кумири младежи. Учење терминологије на тему спољашњег изгледа, учење терминологије на тему музике. Употреба глагола уметь, мочь, давать, заниматься, интересоваться, увлекаться. Учење формула за исказивање временских односа помоћу глагола, прилога, предлошко-падешке конструкције. Учење терминологије на тему карактера кроз проширивање и продубљивање знања о придевима. Учење правила за грађење антонима у руском језику. Проширивање знања о присвојним заменицама.	оркестар, спорт, став о теми, карактер	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графика, ППТ Читање, писање, увежбавање правилног изговора и ритма руске речи кроз песме и брзалице. Демонстративно – експериментална: уџбеник Клетов радна свеска, ЦД, компјутер, пројектор, табла, ППТ, видео материјали Обезбеђивање корелације са сродним предметима: географија, ликовно-цртежи Москве, музичко васпитање-, верска настава-грађанско васпитање- историја, српски језик и др.	Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак
---	--	--	---	---	--	--

Разуме језичке конструкције у циљу остваривања комуникације на тему транспорта, врсте, куповина карата, давања инструкција уз стављање акцента на правилној употреби глагола кретања.	ДСТ.1.1.6. Препознаје лична и друга имена, као и најубичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе. ДСТ.1.1.7. Разуме кратке и једноставне поруке у белешкама, електронским порукама (мејл, СМС). ДСТ.1.1.8. Разуме најједноставна упутства, уколико укључују и визуелне елементе. ДСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и главне информације у најједноставнијим врстама текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања. ДСТ.2.1.1. Разуме фреквентне речи и изразе као главне носиоце значења у кратким саопштењима на блиске теме ДСТ.2.1.2. Разуме једноставније поруке личне природе. ДСТ.2.1.3. Разуме једноставнија упутства и поступа у складу с њима.	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција;	Счастливого пути. Проширивање лексичког фонда на тему железнички саобраћај. Учење бројева од 200 – 999. Употреба глагола брать. Учење правила о промени и употреби именица на – ие, - ние, - ение. Учење прилога за исказивање места и правца. Проширивање и продубљивање знања о употреби глагола кретања. Учење правила за исказивање предлошко-падешки конструкција.	Станица, цена, возна карта, ред вожње	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/ методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: српски језик, ликовна култура, биологија Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника, е-модова платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације	Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Писана провера писмени задатак
--	---	--	--	--	--	--

Разуме језичке конструкције за исказивање породичних односа, и старости чланова породице. ширевање знања у вези са описивањем стамбеног простора. Разуме правила о формулисању датума на руском језику.Разуме језичке конструкције на тему ресторана, поручивања хране.	ДСТ.1.1.10. Чита наглас (изражајно) кратке и једноставне текстове (показујући да прати њихов општи смисао). ДСТ.1.1.11. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи најједноставнија језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника. ДСТ.1.1.12. Саопштава саговорнику основне информације о себи и најближем окружењу (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби). ДСТ.1.1.13. Најједноставнијим језичким средствима тражи од саговорника одређени предмет. ДСТ.1.1.14. Најједноставнијим језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза, именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична и ДСТ.2.3.6. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик.	е; Рад са подацима и информацијама ција; Дигитална компетенција Комуникација	3.Летњия школа в России Проширивање лексичког фонда на тему породица и моја кућа. Проширивање знања о именицама у руском језику – именице треће деклинације и именице мушког рода са неправилним облицима. Учење редних бројева од 40. Утврђивање и проширивање знања на тему заповедног начина.проширивање и утврђивање лексичког фонда на тему кухиње, хране. Проширивање и утврђивање знања о употреби будућег времена. Употреба глагола са префиксом ПО-. Употреба глагола есть и дать.	просторије у стану, породично стабло, мени	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: српски језик, физичко васпитање, верска настава и грађанско васпитање. Осмишљавање додатног материјала Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме-мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија... Коришћење е-уџбеника и едмодо платформе Израђује помоћна наставна средства: паное, карте, шеме, лозе...	Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Писана провера-вежба контролни задатак у децембру
--	--	---	--	---	--	--

Разуме језичке конструкција за разговор на тему празника с акцентом на празник Масленица. Разуме језичке онструкције за разговор на тему здавља, субјективног осећаја и разговора са лекаром.	ДСТ.1.1.6. Препознаје лична и друга имена, као и најуобичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе. ДСТ.1.1.7. Разуме кратке и једноставне поруке убелешкама, електронским порукама (мејл, СМС). ДСТ.1.1.8. Разуме најједноставна упутства, уколико укључују и визуелне елементе. ДСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и главне информације у најједноставнијим врстама текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања.	Компет е нција за учење; Рад са подаци ма и инфор м ацијам Естаети ч ка компет е нција; Дигита лна компет е нција Комун и кација	4. Мы умеем веселиться Порширивање и продубљивање знања на тему исказивања негације, употреба повратних и прелазних глагола. Употреба речи можно и нельзя. Разлика у употреби глагола слушать и слышать. Употреба глагола неодређеног кретања и глагола «бити».	Празници и народна традиција, масленица, доктор	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: српски језик, верска настава, музичка култура. Коришћење разноврсних техника сумирања градива: ленте времена, мапе ума, табеле Проверавање знања граматичких појмова, кроз испитивање писмено и усмено Коришћење е уџбеника и едмодо платформе, квиса, игре викторине <i>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, сумирање постигнућа усменог ангажовања крајем децембра Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Писана провера писмености у марту</i>
--	---	---	--	--	---

разуме језике конструкције за разговор на тему животне средине и екологије, свести о важности заштите животне средине. Разуме језичке конструкције за разговор на тему путовања, одлазак, припреме, прављење списка ствари. Разуме потребе и одсуства потребе. Разуме и аргументује чињенице у одбрани свог става.	ДСТ.1.1.6. Препознаје лична и друга имена, као и најуобичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе. ДСТ.1.1.7. Разуме кратке и једноставне поруке убелешкама, електронским порукама (мејл, СМС). ДСТ.1.1.8. Разуме најједноставна упутства, уколико укључују и визуелне елементе. ДСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и главне информације у најједноставнијим врстама текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања.ДСТ.2.1.1. Разуме фреквентне речи и изразе као главне носиоце значења у кратким саопштењима на	Компет е нција за учење; Рад са подаци ма и инфор м ацијам Естетич ка компет е нција; Дигита лна компет е нција Комун и кација	5.В Сибири Проширивање лексичког фонда на тему заштите животне средине. Продубљивање знања о глаголима кретања. Усвајање правила за грађење и употребу условних реченица са еесли, затим зависних реченица циља са везником чтобы. Учење правила о акцентовају одричног обила глагола «бити». Употреба облика нужен, нужна, нужно.	Животна средина, треба, не треба, проблем, имати став на тему	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: српски језик, верска настава, историја, географија. Коришћење разноврсних техника сумирања градива: ленте времена, мапе ума, табеле Проверавање знања граматичких појмова, кроз испитивање писмено и усмено Коришћење е уџбеника и едмодо платформе, квиза, игре викторине	<i>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Писана провера Евалуација и самоевалуација</i>
--	---	--	--	---	---	---

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

ДОМАЋИНСТВО

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Домаћинство**Годишњи фонд часова: 36****Недељни фонд часова: 1**

ЦИЉ: је да ученици стекну нова знања о улози породице у формирању културе понашања, становања, исхране, одевања и рада, као и да интегришу и унапреде претходно стечена знања и вештине, усвоје вредности и формирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу.

САДРЖАЈИ	ИСХОДИ	ОБЛИЦИ РАДА	МЕТОДЕ	АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛ.
Наставна тема: САВРЕМЕНО ДОМАЋИНСТВО И ПОРОДИЦА (5)					
Појам домаћинства; Савремено домаћинство и његова правилна организација; савремена породица и односи у њој; Ментално здравље породице; Савремена породица, односи у породици и њихово усклађивање.	Ученик зна: - шта се подразумева под појмом домаћинство, - значење појма породица и појма културе, - разуме улогу породице у формирању културних потреба као и формирању навика и интересовања које имају суштинску улогу у развоју културних потреба, креативног понашања и самоактуализације; - разуме односе породице и друштва кроз односе "ми" и "други"	Фронтални Индивидуални Рад у групи Рад у пару	Дијалогска Усмено излагање Демонстрација	Монолог Дијалог Анализа; Синтеза Уочавање	IX-X
Наставна тема: КУЛТУРА СТАНОВАЊА (9)					
Функционалне целине стана; Околина стана и култура становања технички апарати у домаћинству; Безбедно руковање техничким апаратима у домаћинству уређење стана, селективно прикупљање и одлагање отпада;	- Ученик разуме односа између културних потреба, навика и интересовања и културе становања којом се поред функционалних испољавају и естетске потребе у свакодневном животу (кроз архитектуру објеката за становање, дизајн намештаја и покућства, уметничке предмете у домаћинству: слике, фотографије, занатске предмете итд.) - разуме сличности и разлике између	Фронтални Индивидуални Рад у групи Рад у пару	Дијалогска Усмено излагање Демонстрација	Монолог Дијалог Анализа; Синтеза Уочавање Организација Цртање	X- XII

Вежбе: Израда симбола намештаја и основе стана за вежбање на уређењу стана. Израда макете са моделима за вежбање на уређењу стана или породичне куће. Компјутерско скицирање уређења стамбеног простора.	традиционалног и савременог начина становања - развија навике хигијенског одржавања стамбеног простора и околине - разуме потребу за коришћењем различитог прибора и средстава за одржавање стана и околине - разуме потребу за рационалном организацијом и расподелом послова у домаћинству - разуме конвенционалне ознаке на техничким уређајима у домаћинству и планира њихову безбедну примену.				
Наставна тема: КУЛТУРА ОДЕВАЊА (11)					
Култура одевања;Природни (памук, лан, свила, вуна) и вештачки материјали; избор тканине по критеријуму својства тканине и намене одеће; одржавање одеће и средства за одржавање одеће од различитих материјала; Вежбе: Испитивање својстава текстилних влакана и тканина и тумачење декларација на етикетама одеће и обуће. Упоредивање понашања природних и вештачких материјала на повишеној температури и под дејством избелјивача. Уклањање мрља са одеће (технички бензин, избелјивачи, савремене хемикалије за уклањање	Ученик треба да развије способност разумевања односа између културних потреба, навика и интересовања и културе одевања којом се поред функционалних испољавају и естетске потребе у свакодневном животу; разуме функционалну и естетску улогу одеће и обуће; сличности и разлике између традиционалног и савременог одевања зна разлике у својствима између природних и вештачких материјала; оспособи се за одговарајући избор средстава за одржавање одеће и обуће и њихово правилно коришћење.	Фронталан Индивидуални Рад у групи Рад у пару	Дијалогска Усмено излагање Демонстративна	Монолог Дијалог Анализа;Синтеза Посматрање Уочавање Организација Цртање	XII-III

флека).					
Наставна тема: КУЛТУРА ПОНАШАЊА (11)					
Култура понашања; планирање и расподела буџета; планирање набавке; Путовање-одабир дестинације и планирање путовања; припрема за путовање-како спаковати кофер; правила понашања у градском превозу; савремена средста комуникације; средства изражавања и информисања и комуникације Вежбе: Планирање буџета и набавки (дневних, недељних, месечних). Прављење избора артикала на основу података о квалитету и цени производа.	-Ученик треба да развије способност разумевања односа између културних потреба, навика и интересовања и културе понашања; - разуме значење појмова: средства/медији изражавања, информисања и комуникације; - интегрише знања добијена у оквиру овог предмета интегришу са знањима стеченим у оквиру других предмета као нпр: Техника и технологија; - оспособи се за планирање набавке према расположивим средствима - оспособи се да избор артикала изводи на основу односа квалитета производа и цене, користећи при томе различите изворе података о квалитету производа - оспособи се за планирање и реализацију путовања	Фронталан Индивидуални Рад у групи Рад у пару	Дијалогска Усмено излагање Демонстративна	Монолог Дијалог Анализа;Синтеза Посматрање Уочавање Организација Цртање	III-IV

КОРЕЛАЦИЈА:Техника и технологија,Информатика,Биологија,Географија,Хемија

КОМПЕТЕНЦИЈЕ:Компетенција за целозивотно учење,комуникација,дигитална компетенција,сарадња,одговорно учешће у демократском друштву,одговоран однос према здрављу и околини,естетичка компетенција,предузетништво и организација ка предузетништву

ЕВАЛУАЦИЈА:Активан рад на часу,домаћи задаци

ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ ВАЈАЊЕ

Слободна наставна активност – ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ (ЦСВ)

Разред: седми

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

Циљ васпитно- образовног рада у настави цртања, сликања и вајања јесте да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– бира одговарајући прибор, материјал, технику, уређај и апликативни програм за изражавање идеја, имагинације, емоција, ставова и порука; – користи разноврсне податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – примењује знања о елементима и принципима компоновања у стваралачком раду и свакодневном животу; – реализује једноставне ликовне пројекте, самостално и у	КОМПОЗИЦИЈА у цртежу, слици, скулптури, архитектури	Примена принципа компоновања. Простор и пропорције (ергономија, перспектива) са изласком у конкретан простор насеља и самог града
	УМЕТНИЧКО НАСЛЕЂЕ	Културна баштина (значај, заштита и промоција наслеђа). Најзначајнија уметничка остварења и уметници, локалитети и споменици на територији Србије и у свету Обилазак Ужичког народног музеја са поставком „Ужичка република“; Обилазак Архива Обилазак Галерије на Слануши, Галерије „Рефлектор“
	КОМУНИКАЦИЈА И ЛИКОВНО	Декодирате слике (теме, мотиви, поруке, метафора, алегорија, пиктограми...).

сарадњи са другима; – дискутује аргументовано о својим и радовима других уважавајући различита мишљења; – прави презентације усклађујући слику и текст и приказујући кључне податке и визуелне информације; – тумачи садржаје одабраних уметничких дела и одабрану визуелну метафорику; – разговара о значају културне баштине за лични развој, развој туризма и очување културног идентитета земље.	СТВАРАЛАШТВО	Пројекти (цртеж, слика, скулптура, дигитална фотографија, филм, анимација, игрице, стрип, графити, мурали, инсталације, шминка и боди арт, одевне комбинације и детаљи...). Обилазак паркова, чесама, спомен биста, новинских и тв кућа...
---	----------------------------	--

Задаци образовно- васпитног рада састоје се у стварању разноврсних могућности кроз различите садржаје и облике рада и развијању ученикових способности за:

- развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената;
- стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства;

- развијање способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење;
- развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у настави и животу;
- развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање;
- подстицање интересовања и стварање потребе код ученика за посећивање музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде;
- стварање услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве;
- омогућавање разумевања и позитивног емоционалног става према вредностима израженим и у делима различитих подручја уметности;
- развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности.

Ученици треба да се:

- оспособе да опажају и представљају: слободне композиције, визуелне метафорике, контрасте, јединства и доминанте у простору, фантастике;
 - користе и разликују различита средства ликовног изражавања кроз сликање, вајање, графику
 - стекну навику одласка на изложбе и посећују музеје
 - формирају навике за виши ниво културе рада, квалитет производа, културу живота и слободног времена;
- ликовно- визуелно описмене, развију креативне способности, припремају за ефикасно и савремено укључивање у рад, односно за различита занимања

Описно праћење, вредновање и оцењивање ликовног рада ученика

Провере знања ученика, врше се континуирано, током целе наставне године, најчешће кроз естетске анализе радова, након завршене једне или више наставних тема. Естетске анализе радова врши наставник, ученици уз помоћ наставника као и сами ученици. Ученици се оцењују и још: на основу излагања и представљања (изложбе радова, резултати истраживања, модели, цртежи, постери, дизајнерска решења, израда презентација и др.), учешћа у дискусији, рад домаћих задатака, учешћа у различитим облицима групног рада, рада на пројектима. Постигнућа ученика из практичног рада и уметничког наступа, оцењује се на основу примене учениковог знања, самосталности, оригиналности, уложеног труда и показаних вештина у коришћењу материјала.

Што се тиче праћења напредовања ученика, треба имати у виду да су се до сада као најефикаснији вид подршке напредовању ученика показали савети које наставник даје у току практичног рада, као и питања која наводе ученике на промишљање и развијање идеја. Други вид ефикасне подршке је одељенска изложба (по завршетку задатка) на којој су заступљени сви радови ученика. Поређењем свих решења истог ликовног проблема ученици ефикасно уче на разликама и умеју да процене сопствени напредак. Такође, ученички портфолио (мапа радова) омогућава ученику да и ван наставе самостално процењује сопствени напредак. Оцене су описне (тростепена скала) и прописане у Правилнику о оцењивању.

ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

Садржаји рада	Начин и поступак наставника	Активности ученика	Циљеви и задаци садржаја програма
1. Упознавање ученика са школским календаром и Правилником о понашању у школи и избор ученика за Ђачки парламент 2. Наша правила понашања у учионици и у школском простору 3. Упознавање са Правилником о поступању при појави насиља, злостављања и занемаривања 4. Како препознати насиље 5. Солидарност и односи у одељењу 6. Систематски преглед. Здрава младост – исхрана у пубертету 7. Неоправдано изостајање са наставе – ко губи 8. Развијање толеранције на различите ставове, особине, навике 9. Анализа успеха и владања на првом класификационом периоду 10. Грађење сарадничког односа у одељењу 11. Ко нас штити од насиља/ Протокол/ 12. Компјутерска зависност 13. Радна атмосфера у одељењу 14. Међувршњачка едукација - моје методе успешног учења 15. Насиље није у моди 16. Спорт-све његове вредности 17. Анализа успеха и владања на крају првог полугодишта 18. Психофизичке промене у пубертету 19. Обележавање Дана Светог Саве 20. Свет алкохола и дроге – лако је ући, тешко	-информисање -анализирање -разговор -успостављање правила успостављање правила -предузимање заједничких активности -решавање проблема -истицање добрих примера у одељењу -информисање -анализирање -израда табеле -предлагање мера за побољшање успеха и понашања у одељењу -разговор -анализирање -предлог мера за побољшање -предавање -разговор -укључивање особа са стране -предузимање заједничких активности и акција -укључивање родитеља у активности -разговор	-разговор -размена информација -преузимање одређених одговорности -изношење сопствених ставова, вредности, искустава -предлагање и образлагање правила -учешће у решавању проблема -разговор -размена информација -предлози за побољшање успеха -активно учествовање у анализирању -учешће у оправдавању часова и поступака, писање изјава -разговор -предлози за побољшање успеха -размена искустава, постављање питања -учешће у активностима -преузимање одређених улога и задатака -разговор -изношење сопствених идеала, вредносних	-зна основне информације о важним датумима у школском календару -зна и разуме правила понашања у школи -зна основне информације о насиљу и Правилнику при појави насиља -зна појединости везане за обавезан систематски преглед -разуме важност добрих односа у одељењу -познаје и придржава се правила понашања -учествује у решавању проблема -зна шта је добар пример за друге -разуме важност благовременог информисања -зна своје оцене -уочава позитивне примере -подстиче на бољи успех одељења -схвата шта је компјутерска зависност -зна које су добре стране коришћења рачунара, а које нису -разуме значај солидарности у људским односима -разуме важност бављења спортом -разуме важност благовременог информисања -зна своје оцене -уочава позитивне примере -подстиче на бољи успех одељења -препознаје различите облике насиља

изаћи 21. Смешна страна нашег одељења 22. Развијање моралних ставова-крађа и лаж 23. Заједно на спортском терену, књижевној вечери, изложби, позоришној представи 24. Међувршњачко насиље – претња, уцена, физички обрачуни 25. Facebook – предности и мане 26. Колективна одговорност за успех одељења 27. Анализа успеха и владања на трећем класификационом периоду 28. Позитивне и негативне стране мог одељења 29. Грађење и јачање личних вредносних ставова 30. Родитељи ми бране и не разумеју ме 31. Шта бих мењао у мом одељењу и окружењу 32. Активности у вези извођења екскурзије 33. Имамо проблем у одељењу- заједнички га решавамо 34. Реализација и утисци са остварене екскурзије 35. Желели сте, а нисмо разговарали о... 36. Анализа успеха и владања на крају школске године	-изношење предлога и идеја -разговор -предавање -разговор -анализирање -промовисање моралних и етичких вредности -разговор -изношење предлога и идеја -информисање -разговор -израда табела -вођење васпитно-дисциплинских поступака	ставова -активно учешће у предавању, постављање питања поставља питања -учествује у разговору - разговор -истицање примера и својих вредносних ставова - разговор -изношење својих идеала поставља питања -учествује у разговору -разговор -изношење сопствених искустава, ставова, питања -излагање сопствених гледишта -предлагање начина за постизање идеала -истицање добрих примера у одељењу	-зна начине ненасилног решавања конфликта у одељењу - разуме шта је пубертет - схвата важност правилног одгоја и хигијене -препознаје принципе правилне исхране; - схвата њену важност за правилан развој тела и духа -познаје разлику између лажи и истине -зна шта је исправно,а шта погрешно понашање -развија свест о позитивном односу према себи и другима -препознаје принципе правилне исхране; -схвата њену важност за правилан развој тела и духа разуме важност благовременог информисања зна своје оцене учава позитивне примере подстиче на бољи успех одељења
--	--	---	---

ХОР И ОРКЕСТАР

(1 час недељно , 36 часова годишње)

Циљ и задаци

Општи циљ наставе Хора и оркестра је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.

Остали циљеви и задаци наставе су:

- неговање способности извођења музике (певање / свирање)
 - стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музике;
 - подстицање креативности у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
 - упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
 - развијање музичке способности и жеље за активним музицирањем / певањем и учествовањем у школским ансамблима;
- упоредо са инструменталном наставом ученицима даје и потребна теоријска знања
- подстицање креативне способности ученика и смисла за колективно музицирање;
 - припремање програма за културну и јавну делатност школе;
 - упознавање занимања музичке струке.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- певају песме по слуху и из нотног текста наших и других народа (народне, уметничке, дечје, староградске
- развијају стваралачке способности.

Наставне теме (области)	Број часова	Активности у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања програма
Извођење музике: - вокално, инструментално и вокално-инструментално извођење композиција	36	- куцање или тапшање лакших и тежих ритмичких модела - интонирање различитих тонских висина - певање лакших и тежих вокализа - развијање слуха и ритма - ширење гласовних могућности и учвршћивање интонације - фино нијансирање и изражајно певање применом елемената музичке изражајности (темпо, динамика, агогика...) - упознавање страних језика и литерарних текстова - развијање естетских критеријума - учествовање у тимском раду и побуђивање осећања припадности колективу - развијање толеранције према другима - развијање поштовања према другима - поштовање правила понашања - развијање одговорности и стицање самопоуздања - савладавање треме	- провера слуха (осећај за ритам и слух) - одабир и разврставање гласова - вежбе дисања, дикције и интонације - хорско распевавање и техничке вежбе - интонативне вежбе и решавање појединих проблема из хорске партитуре (интервалски, хармонски и стилски) - музичка обрада композиције - увежбавање хорских деоница појединачно, по гласовима и заједно - читање нотног текста нотално и по слуху - вокално, инструментално и вокално-инструментално извођење композиција - свирање наставника (пианино и хармоника) - свирање на дечијим инструментима (Орфов инструментаријум), флаута, блок-флаута, виолина, хармоника, гитара, клавијатуре... - остваривање програма и наступа према Школском и Годишњем програму рада школе

		- вршњачко учење и сарадња	
--	--	----------------------------	--

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

Садржаји програма	Број часова	Активности у образовно	Основни облици извођења програма	Циљеви и задаци садржаја програма
-------------------	-------------	------------------------	----------------------------------	-----------------------------------

		васпитном раду		
<u>Друштвене активности:</u> Активности поводом обележавања: Дан планете Земље, Дан воде, Дан борбе против пушења, Дан заштите животне средине	10	- израда паноа - посете - изложбе	- метода практичних радова - текстуална - кооперативна	- Сарадња са локалном заједницом - Развијање свести о здравом начину живота - Поштовање разлика и уважавање својих и туђих потреба
<u>Техничке активности:</u> - Уређење школског простора - Израда честитки поводом значајних датума	12	- чишћење - купљење папирића - сечење, лепљење, цртање, сликање	- метода практичних радова - демонстративна	- Развијање креативности, стваралачког рада, уредности, прецизности, изграђивање личних критичких ставова према загађењу животне средине
<u>Хуманитарне активности</u> - Акције поводом Дечје недеље - Јесењи крос - Сарадња са Црвеним крстом - Помоћ болесном другу	10	- прикупљање новца, школског прибора, играчака... - припреме за крос - посете	- демонстративна - кооперативна - дијалогска	- Развијање хуманог односа - Поштовање разлика и разумевање туђих потреба - Развијање такмичарског духа
<u>Спортске активности</u> Организовање спортских такмичења - одељенска - међуодељењска - међушколска	20	- игра - различити облици кретног изражавања	- демонстративна - кооперативна - дијалогска	- Развијање такмичарског духа - Развијање моторике спретности, физичких способности
<u>Културне активности</u> Посете: - позоришту - музеју - учествовање у активностима поводом школских празника	20	- посете културним установама - јавни наступи - припрема за такмичење рецитатора	- демонстративна - текстуална - стваралачка - игра улога	- Развијање опште културе - Развијање и подстицање стваралачке активности - Развијање маште, оригиналности, смисла за лепо

